

zerurko ARCIA

1977-Āzaroa-27-XI. garren urtea 762 zenbakia 40 pezta

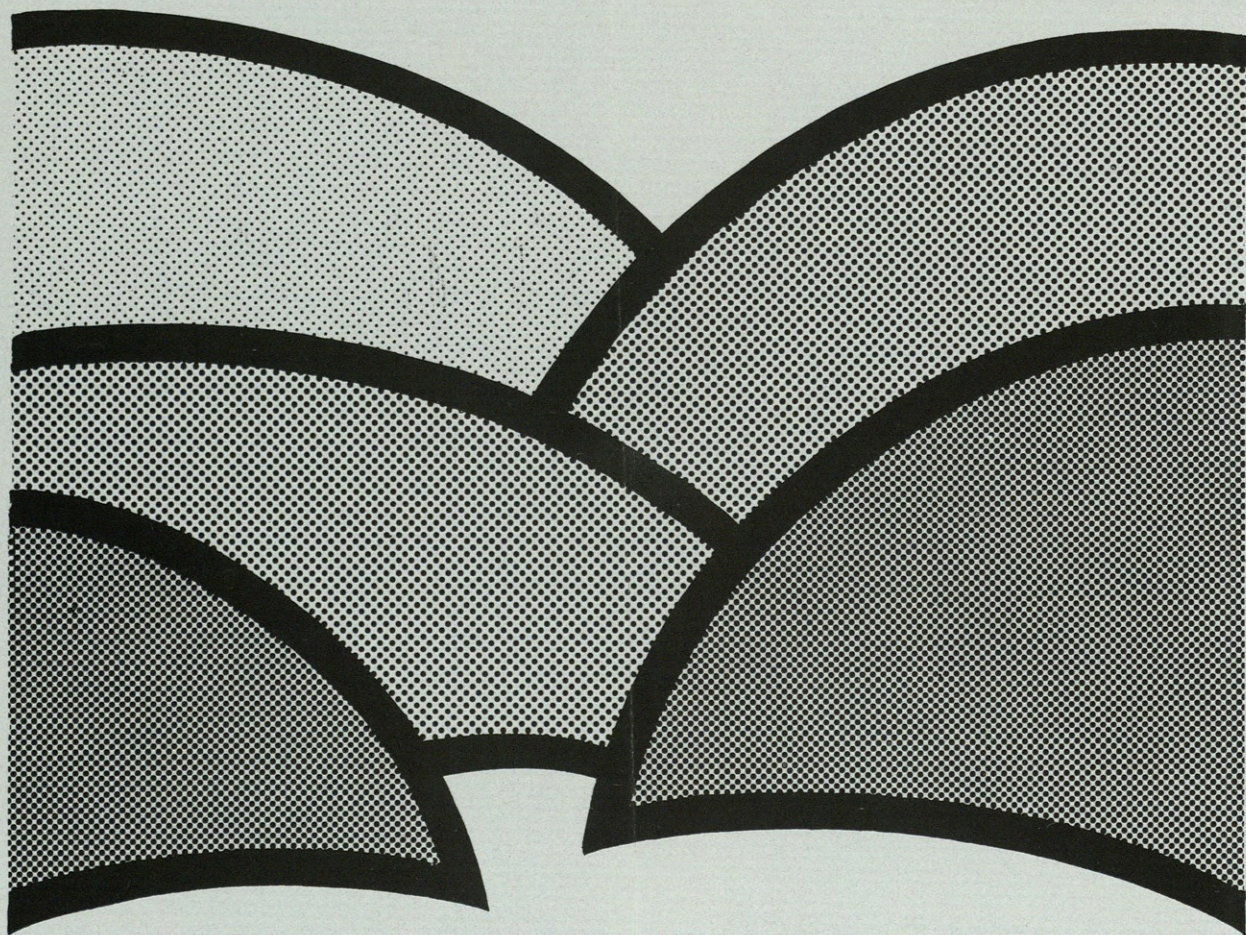

erdibidea behar

Bankoa

Banco Industrial de Guipúzcoa

Hernani, 15 — Telfs. 423821 - 429773 — San Sebastián

**Un Banco para las
empresas de la región**

**Bertako
baltzuentzako Bankoa**

erdibidea...

Euskal Herria berriro ere faxismoaren eta inperialismoaren eztenez zulatua izan da.

Autonomiaurreko agintea Euskal Herriari ematea atzeratua izan da. Ministroen batzarrean ez zen, uste zen bezala, onhartua izan eta Madrili lotutako nafar-indarrek onhartua izan ez dadin eginahal guztiak jotzen ari dira.

Aldanondori amnistia ukatu egin zaio. Faxista askori espetxeko atea zabaltu zaizkion aldi berean, "ordenazaintzaileei iseka egiteko asmoa" beste errurik aurkitu ez dioten "Ondarruri" ez diote amnistiarik eman.

Hori nahikoa ez delarik "Ondarru askatu" oihuaren indarrez Martutenera bidean zihoazen manifestariak porra eta pelota jasaz sakabanatu zituzten larunbatean. Soldaduskaren kontrako manifestariak eraso berbera ezagutu zuten, igandez. Erasoaldi horietako batetan, gainera, Zeruko Argiaren lantokira sartu ziren ordenazaintzaileak, erasoaren ihesi han babestu zirenak eta bertan lanean ari ziren langileak egurtuz.

Eguzki zantzua azaldu orduko laino beltzek estaltzen dute Euskal Herria aldiero. Metrailaren puskak, polboraren sua, kezko potoen itolarria, gomazko peloten zauriak eta porraren ubelak isurtzen dituzte laino beltzek kupidarik gabe.

Hala ere autonomiaurreko agintea hurbil zaigula dirudi. Jako eta tranpa maltzur guztien gainetik eta azpitik herriaren burrukak nolabaiteko autonomia bat, bederen, lortuko duela dirudi.

la oraintsu arte ostikoka erabiliak izan diren ikastolak ere Heziera eta Zientziako ministroarekin hizketatu dira egunotan. Ikastolak, irakaskuntza Estatuaren kontura emateko eskubiderik badutela aitor eraztera eta 1977-78ko ikasturterako subentzioak erabakitzea joan dira elkarrekin, lehen aldiz, Nafarroa, Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako Federazioetako ordezkariak, parlamentariakin.

Subentzioez aparte ikastola txikientzat dauden lege arazoak deuseztatzea eta 10 urteotan ikastolan lanean diharduten andereño laguntzaileen titulazioa konpontzea hurbildu zaizkio ministroari.

Autonomia lortzen denean irakaskuntzaren giltzak Euskal Herriak izan behar dituela ez da zantzarik. Baina bienbitartean ikastolek bizi, indartu eta ugaltu egin behar dute. Ikastolara ate joko inguratzen diren asko kalean geratzen da lekuri eza, dagoeneko. Ikastetxe berriak gurasoen bizkar jaso dira. Egin direnak ez dira nahikoa. BUP eta FP mailako ikastetxe batzu eraiki beharra dago.

Autonomia lortu zai ez dago egoterik guzti honi erantzuteko. Bestela ikastolaren hazkundera eta etorkizuna zapuztuko dira. Gure esperantza guztiak galtzeko hainbat indar eta maltzurkeria badu Madrilek, baina ostikoka erabiltzen zituen ikastolak haintzakotzat hartzen hasi da gutxienez ere, behintzat.

ZERUKO ARGIA

Lehendakari:

Kaetano Ezeiza.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:

Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Joseba Sarrionandia eta Iñigo Lamarka. **Iruinean:** Txema Larrea. **Iparraldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Aizaga, Esteban Aldamiz-Eixebarria, Alkiza, Arastegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrutiel, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Aizaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola.

Harrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eizetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Bastan), Mendiaga (Arrasate), Erixin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzuri (Durango), Barrenetxea (Oizartun), Anatsen (Azpeitia), Iñalurreta (Pasa Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iburri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi). **Marrakzi eta diseinuak:** Olariaga, Larrarte, Aleman, Rotu, Karlos Valverde, Juanba Berastegi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe

Etxeberri, Luis Otegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Administrazioa: Antxon Ugarteburu.

Publizitatea: Joxe Mari Ibarburen.

Fotolitoak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta

Aragoiko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1.

Donostia, Okendo 22

Tel.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkela:

"Gráficas Semi" / Plaza Lasala, 3 / Donostia

D. L.: 80-1963

HARPIDA SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	40	ptz.

LEHENGO BIDEA BAZTERTURIK

Agur, Zuzendari jauna:

Antxina-antxinatik "Zeruko Argia"ren arpidedun naiz eta urte askotan, asikera amabostero eta gero astero, poz-pozik artu eta irakurri izan dot gure aldizkari au.

Nere ustez, luzaroan jokatu dau trebeki eta euskal jatortasunez lenengo orrialdean asi eta askeneraño. Astu eziñeko jasan dogun dictadura sasoiari, benebenetan izan zan, niretzako beintzat, amaibako gau baltz eta negargarrikoan, nere begiak ikusi eta nere eskuak artu al izaten eben ari-izpi bakarra. Nere biotzarentzako oso pozgarri eta bizigarri izaten ziran bertan agertuten zeuzkuen eritxi, naiko mugatuak, bear bada, sasoi mardarikatu aretan, baña gure asteroko au zan artzen genduan euskal amasa bakarra. Iñun ez gendun ikusten beste jatekorik.

Zuen albistak, laburrak eta urriak geienetan, eta ostantzeko irakurgaiak piztuten euzten nere barrenean alako su bero bat nere samin eta beldurrez ingurututako euskaltasuna bizirik iraun arasteko.

Gaur egun, zorionez esan geinke sortaldetik agertu iakula aize gozo eta argi indartsu osasungarriak, geure euskal sena, geure nortasuna eta geure izakera berbiztu, bizkortu, sendotu, zabaldu, euskaldun gustiok alkartu eta batu eragiteko aña. Baña egia esan, ez dakit zer dala ta, aspaldi onetan ikusten dot "Zeruko Argiak" bere lenengo bidea basterturik beste joko bari bat artu daukula. Arpidedun asko eta asko oartu gara, bai euskara arloan, bai ikututen dozezan gaiakaz eta bai, batez be, politika sailan, zuen bidea, zuen eritxi eta ikusmoldeak ez dirala lengoak. Ez eta antzekoak be!...

Batez be, politikan zuen aize orratzak jirabira osoa emon

dau. Nere ustez, gaur egun "Z.A." ez dago euskaldun gustiori zuzenduta. Batzuren oso alde, agian larregi, eta beste batzuentzat beti aurka agertuten zarie. Larregizkoa da ori... Bide ori jarraituz euskaldunok banandu eta zatitu baño ez gaituzue egiten.

Ori orrela dala, Euskal-erriaren kaltean lan egiten dabenai eta euskaldunen banantzaleai aurrerantzean lagunduteko ez nago prest. Orregaitik, eskatzen dautzut kendu dagizueta, arren, nere izena or daukazuen arpidedunen zerrendatik, ba ez dot nai "Zeruko Argia" geiago artu nere etxean.

Txarto esanak barkatu mezedez, baña aspalditik gauza aukeratu zuei esan bearrean aurkitzen izan naz.

Beste barik, agur t'erdi

M. GOITIA

AURRERA:

Kaixo adiskideok:

Zer bultzatu naun idaztera? Azken denbora honetan zuen aurkako gutun gehiegi irakurri ditudalako. Eta, egia esan, ni ez nago batere konforme hauek adierazten dituzten puntuekin. Neretzat "Zeruko Argia" sekulako lana egiten ari da, eta Saizarbitoria eta Eizagirre dauden idazlerik hoberenetarikoa ditugu. Zuen euskara atsegin zait, eta hauxe bakarra esijitzen dizuet: aurrera jarraitzeko.

Besterik gabe

Asier B.

besteena

HERRIAREN 1420. zenbakitik: "Bakoitzak bere alderdia atxikitzea besten hautuak gizonki errespetatuz, hori litake hori gauza ederra. Urrun gaude hortatik. Eta gutien ustean entzuten ahal ditugun hitzali minberak oraino gehiago urrutzen... Boz horiek ere, beste frango bezala beharko ditugu naski jasan: dena ele eder, dena agintza, dena zuri-keria, dena nahaskeria, eta azkenean beti berdin asto. Jaunto batzuen fazoinak lehen, Herriaren arrangurak bigarren, ez baita gero harritu behar gauza framko makur johan badira...

GOIZ-ARGIAREN 363. zenbakitik: "Un representante de los sectores Marxistas-leninistas con quienes colabora Monzon, explicó a Goiz-Argi el alcance que para ellos tiene el concepto "abertzale". Para ellos "abertzalismo" es "LA LUCHA DE CLASES DENTRO DEL MARCHO DE EUSKADI". Esto es que, para ellos, el ser abertzale consiste en utilizar todo lo vasco y a todos los vascos al servicio

de la Revolución y de la dictadura comunista.

Mientras Monzon se exhibe por las calles y plazas del País, acompañado de sus amigos marxistas-leninistas, sigue guardando permanente silencio sobre este problema tan trascendental. Nunca ha aclarado ANTE EL PUEBLO, como cualquier líder responsable debe harcerlo, al alcance del concepto de abertzalismo que dan esos sus amigos, y que es totalmente distinto del que algunos vascos ingenuos están inclinados a creer. COMO PUEDE, LLEGARSE A UNA UNIÓN DE ABERTZALES, IGNORANDO, LO QUE ESE VOCABLO ENCIERRA EN DETERMINADOS CASOS?"

CAMBIO 16en 311. zenbakiko Editorialetik: "Lo malo es que, sin un dictador al frente, el Gobierno por unanimidad es casi imposible. Y prueba de ello es que, al aparecer el primer caso de aplicación concreta de los acuerdos de la Moncloa, los firman-

tes han actuado en perfecto desacuerdo y cada uno ha tirado de la cuerda para su lado sin más escrúpulos. Con acuerdos así va a ser más difícil gobernar en este país que andar descalzo por encima del fuego.

El Gobierno tiene la obligación de aplicar a fondo los acuerdos pactados, aunque ello le lleve a soportar grandes huelgas en sectores que no aceptan la limitación salarial de la Moncloa. Por su parte, la oposición debería hacer honor al Pacto y debería apoyar al Gobierno en la negociación salarial de que se trate. Pero como esto no es Jauja ni por aquí encima se nos ha caído el Paraíso, lo cierto es que los partidos de la oposición siempre pueden encontrar razones para apoyar a los sectores laborales que no se resignen al 22 por 100. Y en ese mismo momento el Pacto de la Moncloa se vuelve papel mojado.

ENBATAren 481. zenbakitik: "Berriz ere Donapaleuko herrialdean bertze borroka bat

eraman dute iragan astean. Luraren eta nekazarien alde. Nekazari gazteak berek agertu dute zer indar zuteketen luraren begiratzeko eta herriaren biziazteko.

Luraren alderako borroka honek bazituen aintzinekoek eta izango ditu biharkoak. Ohartzeko da nekazari gazteak azken urte hotan ez direla loak hartuak. Azkenik ulertzen dugu ez dagola bizirik borroka bertzerik.

Herriak ulertzen eta onartzen duelarik, ikastolen edo luraren alderako borroka, ulertzen du ere nor duen egiazko etsai eta egiazki alde.

FUERZA NUEVAren 567. zenbakitik: "¡Solamente dos años, Dios mío! Solamente dos años, y hay que ver la demolición llevada a cabo y las ruinas en que han convertido lo elaborado tan trabajosamente en treinta y seis años y medio por todos los españoles, excepción hecha de los exiliados, como Santiago Carrillo (don), que desde fuera nos hacían la cusca.

Nunca tan pocos destruyeron tanto en tan poco tiempo.

Dueson preso ginenean (1937) elkarri esan ohi genion: "Gauza ederra da libertatea. Lotsagarria berriz pertsonak giltzapean edukitzea. Ahalegindu behar dugu, honetatik bizirik irteten bagara, ez dadin berritiro horrelakorik Maiz hitzegiten genuen horretaz, kateetan dagoenak kaleratzea beste asmorik ez baitu, goseak dagoenaren pentsamendu bakarra jatea eta edatea den bezalaxe.

Hona hemen bada libertatearen problema planteaturik.

Esango nuke gizonak (eta emakumeak noski; ez dakit euskaraz hitz biribil bat bai gizona eta bai emakumea adierazteko ba ote dugun; gizakia nahikoa ote da? Emakumeak konforme ote daude honekin?) hiru gauza maite duela denen gainetik: askatasuna, segurtasuna eta bizitzea, luzaro bizirik irautea, (jakina da azken hau gabe beste dena galtzen dela).

Ezagun bat izan nuen, oso aspaldi. Larogei urteak kunplutura zeuzkan. Eta, legea den bezala, oraindik asko bizi nahi zuen. Ama Birjinari promesa egina zion ehun urte bete arte, haren saildutegei batetara joango litzatekela txintxo txintxo urtean behin. Hartara seguru zegoen Ama Birjinak bizia luzatuko liokela ehunaldia oso zezan, bere fedea ikuski. Harek segurtasuna eta iraunkortasuna bilatzen zuen. Baina gure asmoak nonbait ez izan zerutarrenenak, eta larogei eta hamabi urtez hil egin zen.

Gizakiak (hitz honekin geratu oraingoz), gizakiak bakarrik daki hiltzeko jioa dela, lurrean epe bat duela bere bizitzak, neurri, muga bat jarrita dukala lurraren gainean. Eta honengatik hain zuzen, askatasunera kondemnatuta dago. Sarterik esatera. Askatasuna? Pertsona garenez egia ote da libre, aske, jarein, eskuko, berjabe garela?

Izen haundiak aipatzeak artikulu bat izugarri jaxten baitu, Pascalen esakuntza famatu bat kokatuko dizuet hemen: "Kainabera bat besterik ez da

lotuta nago, ez nago lotuta

I.BUJANDA

gizakia, Naturan dagoenik ahulena; baina kainabera pentsalaria da. Ez du behar unibertso guztia bera zapaltzeko; lurrin pitin bat, ur tanta bat, ur tanta bat aski da hiltzeko. "Momentu batez utz dezagun Pascal, eta geure buruz esan dezagun: Ur tanta bat nahikoa baldin bada gizona, edo emakumea, hiltzeko, nahikoa ere bada makaltzeko, gaixotzeko, gaizkitzeko. Alde hortatik ez ikusten askatasunik. Gorputza, haragia, ahul da, eskas, ezerez, huts, libertateari eusteko. Askatasuna, libertatea nondik ukan dezakegu orduan? Orain hel dezaiogun osteria Pascalen esakuntzari: "... Baina unibertsoak zapaltzen badu ere, gizakia nobleagoa da hiltzen duena bino, gizakiak bai baitaki hiltzen dela eta unibertsoak ez daki horretaz ezer ere. Gure duintasun, goitasun guztia beraz pentsamendutik dator. Lan egin dezagun bada ongi pentsatzen; horra moralaren erro eta iturburua"

Zilegi izan bekik ohar bat ipintzea Pascalen esan horri: behar bada egokiagoa gertatuko litzateke "izpiritua" idaztea "pentsamendua"ren orde. Pentsamenduak baitirudi intelektualek gauza, irakasleek berezitasuna, eta ez edozein jende klaseren, herri arruntaren, popularen

dohaia. Eta hemen ez gara gutxi batzuei baizik gizaki gehienei buruz ari,

Izpirituak egiten gaitu libre. Preso egon arren, batek aske sendi ohi du bere burua. Agian ez dago ondo tratatuta, onenean gose da, sufrikariotan dabil, familia urruti dauka, goxogarrik, ez kontsolagarrik ez du inon aurkitzen, eta halarik ere bere buruaren jabe da, lasai dago bere idealari edo kausari eusten, zintzo darraiolo. Hala, koa egia askarazten du, edo beretzat berdin dena, egiazat daukanak. Bera da bere destinoaren nagusia, bere arimaren, ezipirituaren, biziaren buruzagia. Bera da gizaki oso.

Areago oraindik. Gizon horrek argiro dakus bere eginbeharra. Bere fede, siniste, irizpide guztiak dio zuzenki bete behar duela bere lana azkeneraino, arriskurik haundienaraino, odola isurtzeraino. Eta bizia ematen du heriotzeko orduan bertan bere herriari kantatzen diolarik. Horrela humanitate osoari adibide goitarrena erakusten dio. Gaiinditzen du bere burua. Gaillen gelditzen da aldeko eta kontrako denen aurrean. Goia jotzen du. Bere jabetasunaren neurria eskaintzen digu. Askakundean aurkitzen du bere salbamena, bizia galduz. Horra gizona.

Estoikoen arora i-

tzultzen gara. Bihur zaite zuregana. Zure buruaren aurka borroka zaitez. Eten zure kateok eta zokora itzazu beldur eta amorrazioak oro. Anima libre daukanak askatasun osoa gozatzen du, nahiz eta kate gogorrez kargatua egon.

Hori guztia gorputzaren determinismo guztiak aitortzen ditugula. Badakigu. Herentziak, ingurumariak, iraganak, oihuturak, subkonszienteak, denak du bere pisua. Pisu horik guztiak biltzen zaizkigu bizkarraren gainean, bihotzaren gainean, sentimenduen gainean. Baina hala eta ere, gizakia gizaki bilakatzen da, erantzukizunaren maisu, zigor ala saria merezi du. Berriz esan, bakarka, gizabanako eta pertsona denez, gizakia ez dago lotuta, bere eskuko da, bere bideari ekiten dio, loturarik ez du.

Baina gizakia soziala da. Bakarrik ez da ezer. Familian eta gizartean jaioa da. Bere aldiari eta gizaaldiari zor zaio. Unibertsoa da. Mundua du seaska. Lurtar guztiak ditu anaiak, arrebak, aizpak. Ikuspuntu honetatik, eta ikuspuntu hau ezin saihestuzkoa da, ezin arbuatuzkoa, ezinbestezkoa, derrigorrezkoa, ikuspuntu honetatik, osteria esan, lotuta dago.

Ez du askatasunik, ez du libertaterik, ez du aukeramenik, baldin munduan justiziarik ez badago, miloika lagunei ogia ukatzen bazaie, herrialde osoak zanpaturik badaude, eskubideak zokoratzen badira, biziak errespetatzen ez badira.

Lotuta dago bere herriaren ezaugarrietaz ferra eta burla egiten den bitartean, bere hizkuntzak berjabetasuna lortzen ez duen bitartean, bere zinezko ordezkariak agintzen ez duten bitartean, bere kultura, eskola, ikastola ordezkariak agintzen ez duten bitartean, bere kultura, eskola, ikastola eta unibertsitatea gau ilunean bizi diren bitartean, zinema, irrati eta telebista bere eskuetan ez dauzkan bitartean.

Lotuta nago? Ez nago lotuta? Oraingoz lotuta, erantzun beharko.

o y a l s. a.

Oyal eta eforru almazena

*Paregabekoak
Bikañenak*

GARIBAY, 4 - TELF. 414304

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guztiak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

Transportes ankar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean. Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernanl, 4

DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

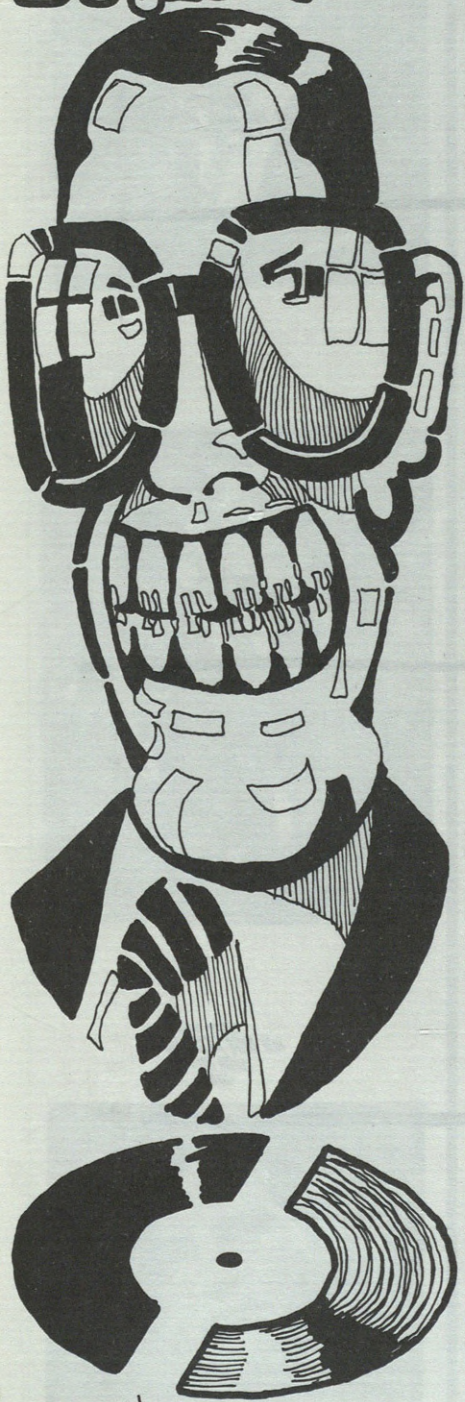
Eduardo Chopeitia

Getaria, 10

- Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

Martxelino Belarri

cd
**eusko
abestiak**
Aketan aurkeztuta

22 legatz

19 miloi terdi pezeta

JON URRUJULEGI

Mendez mende arbasoen ohiturei jarraituz, betiko lekutan arrantzan ari zirelarik, 27 legatz-untzi bahituak izan ziren azaroaren 3an. Untziak Hondarabikoak; bahitzaileak La France Handiaren marinakoak. Untzi bakoitzak 40.000 frankoren multa edo amanda jaso omen dezake. Harrapatu zituztenean, 22 legatzen jabe ziren 27 untziak. Merkea, alajaina! hondarrabiar hauen arrainketa...

Mundu honetan basalegeak agintzen duela, geroz eta garbiago dago. Non dago, ordea, arrantzale sakrifikatu hauek egin duten bekatua? Ez behintzat itsas-legeak haustean. Eskubide historikoak beren alde dituzte, emende askotan zehar, esan dezagun BETI-DANIK, hortxe, harrapatu dituzten leku-lekuan ibili baitira arrantzan. Beraz, honetan ezin egon deliturik, lana egitea bere delitu ez bada. Honezaz aparte, zazpi euskal herriak hankapean dauzkaten Frantzia eta Espainia bi estatuek, 1.967an akordio bilateralak sinatu zituzten, "batak bestearen etxean" arrantzan egin ahal zezan. Beraz, honetan ezin egon deliturik, menpekoak nagusiaren esana betetzea delitu ez bada. Baina euskal arrantzaleak, guztia alde dutelarik, gizalegearen eta arrazisoaren jabe direlarik, harrapatuak, bahituak, juzgatuak eta kondenatuak izan dira. Beste behin ere garbi geratu da, arrazoiaren indarrak ez, baina indarraren arrazoiak gidatu behar duela Euskal Herriaren etorkizuna. Orain arte beti horrela izan dela eta gu euskaldunok ez garela salbuespen izango. Arrantzale hauen "delitu bakarra" zera da, indarrak gabeko Herri dominatu baten seme izatea. Aspaldi irakurri nuen frase hura datorkit berriz ere burura: "Hay que exterminar a los moros, por no ser cristianos y a los vascos, por ser vascos". Mairuak desegitearen enpresa, badirudi, utzirik dutela, Francoren Gurutzadan "kristauen alde" jarri ziren behintzat. Euskaldunak desegitearen enpresak ondo zutik dairau, Madrilgo politika berriaren haize epela, zoritxarrez jende asko bereganatuko duen maniobra hutsa delarik.

Preautonomia

Gaiane dugu autonomiarurea edo preautonomia. Dokumentu idatziak agertuz gero hasten da historia. Dokumentu idatzirik gabeko garaiari prehistoria edo historiaurrea deitzen diogu. Beste batzuren menpean eroririk, makina bat herri itzalduko zen prehistorian, historian bizitzena tokatu zai-gunoi ezereen arrastorik (idatzirik) utzi gabe. Eta euskaldunok historian bizi bagara, hots, dokumentu idatziaren garaian, gure partez beste batzuek idatzi dutelako izango da, noski. Geure denboran zehar, historia egitea nahigo izan dugu, idaztea baino, lan hau inoren eskutan utziz. Orain, idazteko kapaz sentitzen garen garaioan, zein baino zein komunikatu jatorragoak barra-barra idazteko kapaz garenean, kanpotik markatzen digute historia nola egin. Nahiz "deskafeinatua", datorre-la lehenbailehen autonomia.

Dena dela, azaroak 18ko EGIN egunkarian irakurri ditugu preautonomian Estatuaren esku geratuko liratekeen 30 kompetentziak eta ondorio honetara iritsi gara: Madrilgo gobernuak kristoren problema saila kentzen duela gainetik, batipat administrazio aldetik. Beharreneko zaizkion erresorteak, ordea, bere esku gordetzen ondo saiatu da. Kultura mailan arnasa piska bat hartzeko aukera izango dugula dirudi. Hortik aurrera, ezer gutxi. Ekonomi aldetik dauden probelmak izugarriak dira eta "hor konpon zaitezte" esateko modua aurkitu dute. Jakina, beren esku: "El Orden Público, con posibilidad de creación de policias territoriales". Ekonomin egin duten zultzarra, betetzeko, honetarako preautonomia; gure nortasunaren babesle izango litezkekeen indar harmatua, indarraren arrazoiak beren alde. Hala ere, esfortzu izugarriaren bat eginez nonbait, beren kargu hartuko lukete "el fomento de la cultura española en el exterior". Ez al zitzaien, ba, bururatu, "El fomento de la cultura vasca en el interior" geure kargu hartzeak nahiko lan emango digula?

bi-h-urte

A.K.

Neurri batetan hilaren 20ak bi urte hauen balantze bat egitera gonbidatu gaitu. Bi urte hauen balantzea Euskadi mailan burrukaz horniturik bada ere, neurri batetan espainol Estatu-ko politikatik at gelditu da burruka hau. Franco hil zenetik egoera politikoak zenbait aurrerakada eman badu ere, jasaten dugun zapalkuntzak forma berezi batzu hartu baditu ere, Euskal Herriaren bizi politikoa bi urte-
tik honuntz baldintza berri batzuetan mugitzen bada ere, beharbada zaila izan zaigu guri. euskaldunoi, aldakuntza honen benetako izatea nabaritzea.

Carrero hil ondoren sistemaren barneko kontraesanen handitzea ikusi arren, Francoren heriotzak eman zigun kontraesan hauen benetako neurria: alde batetik kanporantzko kontraesanak (USA, CEE, e.a.) eta bestetik, Estatu berberaren sustraie-
tan oinharituriko kontraesanak. Kontutan eduki behar dugu ere kontraesan hauk sistemaren barnetik gainditu nahi izan dituztenentzat, gainditze hau dikotomia baten gain jaso nahi izan dutela: haientzat alderdi batetik arazo politikoa zen, eta ekonomikoa bestaldetik.

Izatez Suarezren erreformaren mamia dikotomia horren gain eraiki da. Haseran juridiko-politiko arazoari ekin zioten, hori baitzen haien ustez frankismoaren mugekin apurtzeko hartu behar zuten lehen neurria. Hori jarraituz eta Moncloako trato arte ezin da politika koerente batetaz hitz egin. Honela da: izatez, eta hase-
ran, sistemaren barneko edo sistemaren gidatzaileek izaniko oztopari-
en arrazoiak (indarra) ankaz gora bota behar zituzten. Maila honetan

Suarezren erreforma Arias Navarroren gain ematen zen estokada bat besterik ez zen.

Oztopo hauk suntsiturik hiru gauza lortzen ziren: oztopo berberak deusezte bat; oztopo horien deusezte hori erregimenaren demokratizazioaren sintomatza erakustea Europari bigarrena; eta gure begirakune guztiak oztopo horien deuseztearuntz ingur-
tzea azkenik. Besterik ez du egin Monarkiarene bigarren gobernuak.

Bi momentu aipakor agertzen zaizkigu "erreforma politikoaren" baiez-
tearen ondoren: hauteskunde legisla-
tiboak eta Moncloako tratoa. Hautes-
kunde legislatiboak egoeraren aldake-
ta bat suposatu dutela uka ezinezkoa da. Inork ezin du uka, itsutasunean erori gabe, sujetibo eta objetiboki al-
dakuntza bat egon dela ekainaren 15-
etik honuntz. Beharbada joku hone-
tan jokalariren batzu faltatu zaizkigu,
eta desabantailan aurkitzen da Eus-
kadi.

Alderdi gehienek legalizapenak; nahiz eta orokorra ez izan amnistia-
ren zatitxo batzu lortzeak; diktadu-
raren aparatuen deuseztearen hase-
rak murratzen du (bai eta mugatu ere)
aldakuntza. Baina, esan dezagun, "bi-
garren etapa" honetako egiazko pro-
tagonismoa ez da izan Suarezena zen-
bait sindikato eta alderdi kontrola-
tzaileena baizik. Izatez bi urte hauen
balantzako plater txoetan oligarkiaren
sektore atzerakoien indarra batean eta
demokraziaren beharra bestean jarriak
izan dira; abantaila aski garbi dago.

Baina datozen bi urteetarako bes-
te pisu batzu jartzea baantzako pla-
ter txoetan ere gerta daiteke.

CANARIAS:

AFRIKA EUROPA ARTEAN

Joanak dira Canariasko oligarkiak eta hango erdi mailako burjesiak izan dituzten urte hoberenak. Azken kapa sozial hau, orain arte, oligarkiak laztandu du, baina, egun, baztertzen ari dela ez dago zalantzarik, klase baztertua bezala geratuaz.

Zer esanik ez dago irla haietako langileriaz. Azken denbora hauetan, langabezia ugaritzen ari da, bai nekazaritzaren krisisagatik, bai arrantzaren egoeragatik eta bai industria berrien ezagatik.

Nekazaritzaren krisisa

Canariasko oinharri ekonomikoa, hiru rogeigarren hamarrakada arte, nekazaritza izan zen. Nekazaritza hau, "godoak" 9han Espainiarrei deitzen zaien bezala) joan baino lehenago finkatua zegoen. Gero, azukre kaña eta beste monokultiboak ezarri zituzten Espainiar agintari berriek. Beraz, monokultiboak kolonialistek jarri zuten, platanoaren produkzioa garrantzientarikoa bilakatu zelarik.

Estruktura sozial aldetik, 20 familia lantzeko lur gehienaren jabe dira. Ehuneko 3 esplotazioak, lantzeko lur osoaren ehuneko 75 dauka. Beste aldetik, ehuneko 90 esplotatzeko unitateak, lantzeko luraren ehuneko 13 besterik ez dute. Hortik aparte, lurrik gabeko nekazariak ere badaude.

Oraindik problemak gehiago gogortzeko, uraren falta izugarria dago irla denetan. Uraren espekulazioa, irla hauetan, edozer merkantziarena baino handiagoa da. Beraz, uraren monopolioa dago eta uraren jabeen menpean daude nekazariak.

Arazo guzti hauk direla eta, nekazaritzako produktoak oso garestiak ateratzen dira atzerritarrek inkompetitzeko. Eta konpetitza nahi bada, kostuak ttipiak izan daitezten langileria erabat zapaldu beharrean aurkitzen dira.

Zapalketa irrazional honen ondorio bezala, nekazariak beren sektorea utzi beharrean aurkitu dira turismoaren subsektorerira iragan direlarik. 1964ean ehuneko 45 langilek nekazaritzan iharduten zuen, 1973an ehuneko 20 zen zifra hori.

Arrantzaleak galtzen

Sahara ondoko arrain baltsa munduko inportanteenetakoa da. Han, estatu guztietako arrantzaleak ibiltzen dira: Rusiarrak, Japoniarrak, e.a. Gero, unti

hauek, Canariasko kaietan egiten dituzte konponketak eta atsedenaldirak. Beraz, Canariastarren flotak, zaharra eta makala delarik, konpetentzi gogorra du.

Gero, 1973an Marruekoek bere uren mugak 70 milara zabaldu zituenean, Saharako arrain baltsa zati handi bat bereganatu zuen. Ondorio bezala, Canariasko arrantzako entresa asko itxi beharrean aurkitu ziren.

Behin Espainiar gobernu inperialistak Sahara Marruekosi eta Mauritaniari salduz gero, Sahara aurreko ur jurisdizionalak bi estatu hauengana iragan ziren. Baina ONUK ez du jabetza hau onhartzen, zeren eta Madrilgo tratoa ez baitu berea egin.

Egoera gehiago larritzeko, urte honetako Otsailaren 14ean Espainiak eta Marruekoek arrantzako trato bat sinatu zuten. Trato honen bidez, Espainiak Marruekosi 3.525 milioi pezetan kredito bat ematen zion. Diru honekin Marrokiarrek beren arrantzako oinestruktura berrikutuko dute; Nautika eta Barkugintzako eskola bat egin, gainera Canariastarrek beren arrain harrapaketak mugatu beharko dituzte.

Jakin beharra dago, kredito hau Canariastarrak orain dela 5 urtez geroztik eskatzen ari direla; beren itsasuntziak konpontze arren eta arrantzaleen etorkizuna argitzeko asmoz alegia. Politika honen ondorio bezala, 10.000 Canariastar langile, "ikuituak" izango dira.

Kontrako hori zela eta mobilizazio gogorrak egon ziren azken Martxoan, konponbide bezala batzuk autonomia eskatuz, independentzia besteak. Manifestapen batzuk paketsuak izan ziren -Martxoaren 7koa bezala- eta besteak oso erradikalak, Martxoaren 24eko greba orokorra bezala. Beti bezala, PCE izan zen desmobilizazioak egiten saiatu zena.

Cubillo, MPAIAC-eko buruzagia.

Independentzizaleak aurrera

Espainiako inperialismoaren hatzaparetatik irteten nahiean nazio zapalduak gatazkatzeko ari gara. Nazio batzuk besteak baino aurrerago daude. Baina zalantzarik ez, -eta prozesu hau atzeratzen zena da- independentzizaleak edonon ugaritzen ari dira.

Korrente hori ere, Canariasen aurkitzen dugu. Han ere radikalenak independentzizaleak -Triunfo "lunáticos pontífices del independentismo" deitzen die- bilakatu dira.

Independentzizaleek Canarias Afrikako azken kolonia dela diote eta ABEn (Afrikako Batasunerako Elkartea) laguntza bereganatzeko itxaropena dute. Itxaropen hau MPAIACekoak dute ("barukoa" deitzen zaion taldeak, Cubillo-enak ez). Bienbitartean, PTC-k (Partido de los Trabajadores Canarios) bloke sozialistak eskualde horretako neutralitatea gordeko duelakoan daude, OTANen influentziapetik ateraz, beren estrategia independentezalea aurrera eramateko.

Bi talde hauetatik aparte, PCC (Partido Comunista Canario, ez Espainiakoa) independentziaren aldekoa da, ez taktikoki, estrategikoki baizik. Partidu honentzat, Canariastar langileriak, benetako askatasuna lortzea nahi badu, independentzia behar beharrezkoa du klase gabeko gizarte sortzea nahi bada.

Beraz, Espainiako gobernu eta klase dominatzaileari, beti herriaren atzetik ibili direlarik, beste arrantza bat atera zaio. Inperioaren amaiera ote?

B. BAKAIKOA

ZHAZ

**ZIENTZIA SOZIALEN
EUSKAL ALDIZKARI**

(Bi hilabetetik behin plazara-
tuko da)

Zuzendari: Antton Ibarguren,
jurista.

Idazkari: Karmelo Arroiabe,
soziologoa.

Lehen zenbakiaren gai nagusiak:

J.M. Odriozola: Autojestioaren in-
guruan.

K. Arroiabe: Alderdi eta klase bu-
burruka.

J. Sudupe: Proletargoaren diktadu-
ra zer ote?

Ihartzatar Heiko Sagredo: Euskal
gizarte-asmo batentzako oinharri
ideia batzu.

A. Ibarguren: Seguridade Soziala
kapitalismuaren seguridade bide?

A. Figerola: Kontratazio kolektiboa.

Salneurria: Ale bakoitza: 150
pta.

Urteko harpidetza (sei ale):
750 pta.

Zabaltzaile: J.F. Jaka (Bilintx
liburudenda). Fermín Calbe-
tón, 30

Donostia. Tel: (943)41-09-30

FAXISMO

Goizeko irratiak eman digu berria: Croissant legeizonafen estradizioa on-
hatu dute frantzes hauzitegiek: Croi-
ssant berehala eraman dute Alemania-
ra; eta Frantziatik irten baino lehen es-
kutitz bat idatzi omen du: "...Alemani-
ako espesxe batetan gorputz aurkitzen
banaute, gaurdanik jakinerazten dizu-
et nik neronek ez dudala neure buru-
rik hilko". Zer esaten duen jakin ongi
badaki legeizon hark. Bitartean, he-
men gaude gu, lazturik: Faxismoaren
internazionala zutitzen da, hedatzen da;
estatu arrazoinen izanen eta herrien ge-
hinego ixilek onharturik bermatzen ari
da faxismo berria. Orain, lehendakari
baten aurreko bilkuragaitzak ez dira
egiten: hozki eta egokorki ari dira tek-
nikariak. Jendearen onspena lortzeko
hor dihardute manipulatzaileek; hemen,
burrukariak ixilerazteko, torutaren es-
pezialistak. Baader taldekoek erailtzen
dituzten bitartean, "kaleko gizonak"
txalokatzen ari dira: bai, benetan, Ale-
maniako herria ongi menderatu du
Schmidt sozialistaren faxista bandak.

Herriaren oneritzia lortzeko mito
ederrak eta hotsandikoak erabili ohi zi-
tuen aintzainekeo faxismoak: aberria, arra-
za, inperioa eta tankera berdineko beste
handikeriak. Gaurko faxismoa guztiz
apalagoa da; gris eta putrus gertatzen
da: bizimodu ilun, herabe eta alienatu
batek dakarran patxada merkearen ize-
nean inposatu egin nahi digute konfor-
mitate orokor bat. Enplegu, alokairu,
auto eta erretiro bat lortuz, gero, beste
gainerakoa ahaztu egin veharko genuke.
Gure gizarte kapitalistaren sasiaiseta-
suna hirugarren munduaren gaineko es-
plotazioaren gainean eraikita dago; hor
daude elkartrukaketa desberdinak, Ar-
gentinako hamaika hildako eta "ahie-
natuak", Hego Afrikako meatzetan
diharduten beltz ukatu eta umilerazi-
tu horik, nonahiko gose ikaragarria:
ahaz, ahaz ditzagun! Frantziako komu-
nistak, garenez, hemengo enplegua de-
fendatu behar dugu, eta Frantziak He-
go Afrikari harmak saltzen baldin ba-
dizkio, ... zer egin? Bai, eta gure gizar-
tearen zorigaitzak ere, ahaztu behar al
ditugu? : langileen itsustea,... Ah! he-
men ez, oso hurbiletik ikutzen baitzaig-
u: baina burrukatzeko proposatzen
duguten estrategia guztiz zirtzila da.

Errebindikapenak sailkatuak eta deslo-
tuak agertzen dira: iraultza sozialaren
posibilitatea ez da inoiz oraingotzat jo-

Errealismo politikoaren izenean, az-
ken burruka honen garaia ez dela heldu
jakinerazten digute; indar erlazioa kon-
tutan harturik kapitalismoaren arma-
da gaur garaiezina dela esan ohi digute.
Azken funtsean, gaurko sozialistei ba-
lizko iraultza hori kristauen zeruko
justizia bezala bihurtu zaiela. pentsa
daiteke; kapitalismoa inperialistaren le-
hentasun hilezkorra onharturik gatazka
partzialetan ahituko da irautzaileen ke-
mena, Eta holan faxismoak bere lehenda-
biziko helburua lorturik duela aitortu
beharko da.

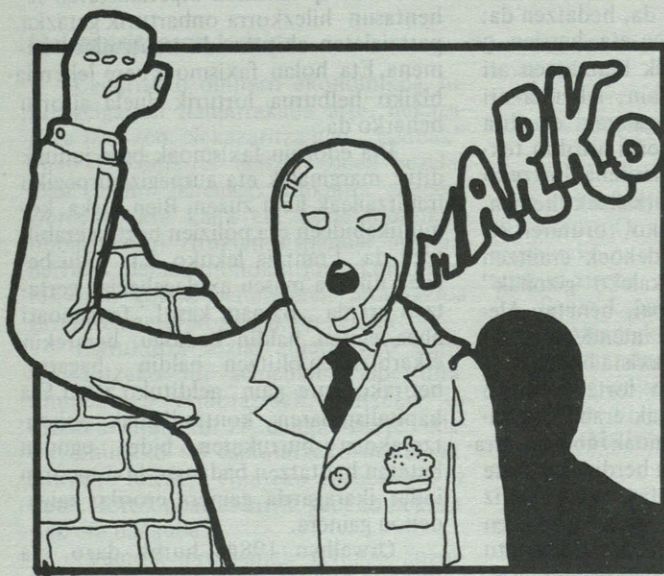
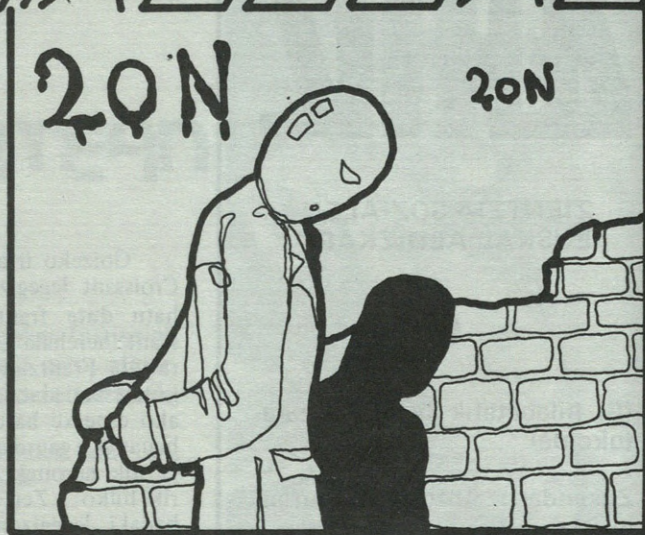
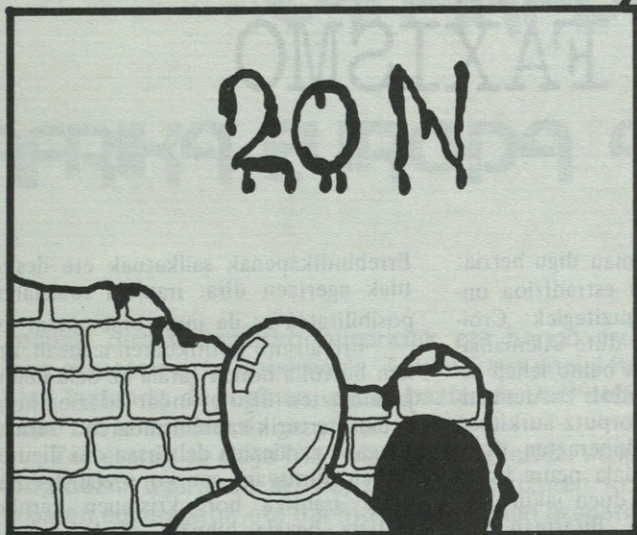
Eta edozein faxismoak bere juduak
ditu: marginalak eta aurpegiz-aurpegiko
iraultzaileak hain zuzen. Bien aurka, ko-
munikabideen eta polizien bortxa erabil-
tzen da: Frantzia lekuko. Eta judu be-
rrien hilketak masen axolagabeziak gerta-
tzen ari da. Baina, kasu! ' faxismoari
ohea egiten baldin badiogu, berarekin
elkarbizitzen ohiitzen baldin bagara,
betirako gure gain geldituko zaigu. Eta
kapitalismoaren kontradizioak sakon-
tzerakoan burrukaren bidea egunen
batetan hautatzen badaugu, faxismoaren
indar ikaragarria gainera eroriko zaigu,
denon gainera.

Orwellwn 1984a hurbil dago, eta
Blas de Oterok esana digu: "zure bila,
nere bila, oroien bila etorriko dira".

Patxada merkearen tentaketari ez
diogu amor eman behar. Apala libro du-
gu eta Croissant espesxean: herriaren
autoeraketa eta burruka latza ditugu bi-
de bakarrak faxismoa gel erazteko.
Amor eman gabe. Indar errepresiboen
deusestaketa eta torturatzailen hauzi
herrikoaiak eskatzen ditugunean,
maximalistak eta ume politikokoak garela
esaten digute: baina guk ongi dakigu
gure segurtasuna gerizatzeko eskatzen
ari garela justiziako ekintza hauk: "Ma-
nifiesto" taldeko italianoek esandakoa
egia da: gaurko aukera ez da kapitalis-
mo eta sozialismoaren artean soilki
egin litekeena, baizik eta kapitalismo
eta buruhilketaren artean egin behar du
duguna.. Hori jakin dakigu.

BELTZA

aitatxo

ALAN WINDARIN

IZIAPENARI BURUZKO GORA-BEHERAK

Hemen, gure artean, berriro, hain polemikoa den euskal teoriko hau, Federiko, C.Krutwig alegia.

Zeruko Argiak, estrategia eta taktiko militar honi, bere eritzia eskatu zion Alemaniako gerrila eta beste gai batzuei buruz eta hona hemen prezisio guztiarekin bere lehen lana.

Bestetik, ZABALEK, ZEHATZEK eta beste aldizkariak egin duten bezala, Krutwing-en lana labortano klasikeraz —berarentzat honek behar bailuke izan euskara batua eta hori ari baita proposatzen euskalzain osoa izendatua izanez gero—, argitaratu da. Ez da inondik, Zeruko Argiaren joera aldatzea, euskal ortografiari dagokionez, baizik Krutwing-entzako dugin errespetoa.

Z.A.

Iziapenari buruzko gora-beherak

Iziapena ta bortxa hitz izigarriak dira Politikan erabiltzen diren guztietan. Berhain heiegabe ez dago Politikaren eginkizunik; zeren—eta Politikaren ekhinta fitsatzekotz **Manua** indartu behar bait da. Ahal denetan, ekhinta hau hitzen eta persuasionearen bidez saiatzten da. Hala-ere **Statua** bortxaren bidez sortzen eta mantenatzen den zera dela ahortzi behar ez dugu. Egia, hau, behin—eta-berriro Mundu zabaleko berriek gomutaratzen deraukute.

Egun hauietan Statuaren Manua nola indarkeriaz mantentzen den Alemanitiko berriek bururat ekharri deraukute. Statua, berez bortxa ta indarkeriaren instrumendua da... bainan Statuaren eginkortasuna, bere justifikazione morala, gaiztakeria ttipiago baten bidez ekharren dituen onuretan datza. Hortarakotz Statuaren justifikazione morala merpekoen baieztatzetan datza. Itaunkaria aurkezten den guztietan galde haxe gure buruari egin behar deraukogu: **Non dago, zein aldetan, herriaren konsensua?** Statua, bere vizio guztiez herri-deek onhartzen dutenetan, Statuaren justifikazione morala dugu, batez-ere, Statuak herri bat, batez-ere Kolonialismua pairatzen duen herri bat, Asian, Afrikan nahiz Europan, menperatzen duenean justifikazione moralak, bere egon-aldea aldatzen du... eta orduan iziapenaren eta bortxaren justifikazione morala Statuaren kontra harmak eta iziapena erabiltzen dituen menperatuen aldean dago.

Orain-arte, Alemanian, nire aburuz Baader-bandak ez zuen bere ekhintza ren justifikakuntza moralik, zeren—eta Alemanian herriaren maioritate handiena Baader-taldearekin ez bait zegoen, eta Statuaren kontrako terrorismua ezeztan bait zuen.

Violentzia, bizi den gorphutz bati aplikatzen zaionean, Mirikuntzan khirugiko miriku baten anzoza agitu behar da: Miriku batek ez ditu operazioneak maitatzen...soilik beharrezkoak direntan praktikatzan ditu. Haurrak, mundurak ekharteko kaisarea-operazionea egiten du, berte soluzionerik ez dagoenean. Berte ekhinzatzen ere bortxa hunelakoa dateke. Politikan Dialoguaren soluzionea ez dagoenean, batez ere Gubenu baten fede-tzarra ikhusten denetan, orain Euskalherrian Madrilleko Gobernuaren fedetzarra Nafarroaren problematikan bezala, orduan bai ba dago bortxa ta iziapena moralki justifikatuta... Hala-ere kasu huntan, berte kasu guztitan bezala, operazione khirugiko bat baizik ez dena ez dugu maiteegi ukhane nehoiz ere. Neuk Baader banderen ekhinta konsideratzen nuenean banda hunen ekhiteko modua nohola ere maite ez dudala aitor dut, hunela publikoki erran dut izkiriatu ere. Eta askotan, hunelako illuminatuen banda batek, herriak, heien ekhintzaren alde ez dagonenean, kalte handiagoak ekharren dituela pentsatu ukhan dut, illuminatuek ekharri nahi luketen on-egoite problematikoa baino.

Euskal borrokaren (eta Europako berte menperatu herrien) ikhuspuntutik banda horren “politika” ekhinta

konsideratzen badugu, eta hunek gure kasuan lehen importantziakoa izan behar luke, Baadertarrek Europan nahasmentu handiegi ekharri dutela erran behar dugu, eta haxe batez ere euskal kausaren kalterako izan da. Baadertarrei buruz zerbaixka, gehiago dakianak euskal ezkertiar iñozente ta kokoloei ohi dutena baino gehiago, badakite ezen banda hunen idologuek, nola bere ezpainenetan mementu guztietan fetitxe bezala “herria” ta “proletargoa” mythifikatu hitzak ohi zeduzkaten bezala, hala ere, Europa osoak faktuetan eta egiatan herriarena den mogimendu iraultzaile bakharra, hau da, euskal mogimendua, **JAKINAREN GAINEAN** ignoratu dutela olympikokiro zeren—eta heientzat, euskal mogimendua eta Europan dagoen berte nazional iaregintza mogimenduak oro, “iraultzaile pur-purak” ez bait ziren. Banda hunen khideek nola alemanioak bait ziren, halatan ere Alemanian askotan universitarietan nabusi den teorikeriaz, sudurraren aintzinean zuten egia mesprezatzen zuten, mundu intelektual, ideologiko ta utopiko batetan ezerten zuten egia abstraktuen orde. Hunela, anarkho-marxista hauk, faktuetan Europako iraultzan ez zuten pentsatzen hirugarren mundutik, (heien aburuz) hendekaturik zegoen Arratsalde-herriengana ethorriko zatekean “argi misio-narioagan”baizik. Heien Psykhean ere, askotan Europako ezkertiar iñozoetan aurkhitzen den “mea-culpismo” giritino nabari zen, eta nola bere herrietan egin behar luketen “iraultzan” pentsatzen ez bait dute, eta hau baino gehiago, iraultza honen zerbitzuan lan

egiteko gauza ez direla bai ba dakite, halatan ere, hirugarren munduko mogimendu pseudo-iraultzaileen zerbitzuan sartzen dira. Hunelako teorizatzaile guztietan bezala politikazko massokkismuaz pasatzen dute, eta massokkista guztiak bezala bere buruaren sakrifizioan pentsatzen dute palestinarren appendixa bilhakatzeko zirela.

Beraz, euskaldunek, eta euskaldunek bezala nazional jaregintzaren alde burrukatzen dugunok on-ongi ideiak eta konzeptuak, argi-ta-garbi, eduki behar genituzke, eta lehen lehenik geure kasuan pentsatu behar genduke. Hunelako gruppuskuluko khideek nahiz -eta beren ezpeinetan mementu guztietan "internazionalismo" hitza eduki dezatenarren, faktuetan hunelako gorpuskulukoak bethi "iraultzazko" egolatrian bizi dira, eta ez dute herriaren iaregintzan pentsatzen, baizik, eta hek berhek bezalakoak diren bertze grupuskuluetan baizik, eta beren ekhinta lekhune mythiko batetan proiketatzeko dute, eta hunela dagitelaik, Europako giristrino-demokratik bezalakoak dira, zeinek bethi mintzo bait dira Ameriketara eta Asian nazional zapalkuntza suffritzen duten herriez (lekhune mythiko hurrun batetan gerthatzen omen debaz), baina nehoiz ere ez dira mintzatzen European berthon gerthatzen denaz, haxe inkomodegia delakotz.

Hala-ere...gauzak bethi lekhu guztietarik eta alde guztietarik konsideratu behar ditugu, eta Alemanian egun azken gerthatu dena...pheneaz eta sumunduraz konsideratu behar dugu, zeren-eta Physikako Lege batek dioskuen bezala, bulkada batbederak egitzen duen lekhuan, bethi haren kontrako kontra-bulkada sortarazten bait du.

Erran dugunez Statua, oppresione makhina bat da... baina ekhinta hau demokratikoa izan dadintzat, Statuak, bere kabuz den Legeen-Araudi bat observatu behar du. Statuaren administrazio-makhina bere mugez harantz dioan guztietan, eta Statu-autoritateek konstituzioaren legeak mesprezatzen dituzten guztietan, Statua orduan delinquente bat bilhakatzeko da. Demokratiko herri guztietan hortakotz bai da dagotza ezin-aldatuzko prinzipio basiko batzu. Hauietan, Justizia-prozeduran akkusatu baten gerizeari garantziazten zaion akusatu ta gerizaren advokatuaren arteko solasen sekretua. Advokatu bati, akusatu batek gerizearen prozeduran erraiten deraukon guztia, herri baten gubernua demokratikoa izan dadin-ber, konfesioneko sekretua bezalako da. Eta advokatu batek sekretu hau observa ez ba leza, bere profesionetik kanporat igorten da. Baina Baader prozesuan zer ikhusi dugu Tudeskoen herrien? Statu-autoritateek presondegiatan, advokatuaren getetan mikrofonuak ezarri zituzten. Hunela egin bakoiz Statuak, bere indarra erabiltzeko eduki ukhan zuen justifikazione mo-

rala galdu du. Statu alemanoaren ipoa aldatu da, engoitik ez bait da delinkuenten biltzat bat baizik. Eta orduan, dano Baaderrek eduki ukhan ez zuten justifikazione morala engoitik edukiko dute.

Baina Alemaniaren Politikan, justiziari eginikako naka mukururat, heldu da. Baader banderen khide batzuek patroinen patroina kidnapotu zuten Berrez orain dano, Alemaniako egokera politikoa ezin guztifika ziteken ekhintza zen, Baina alemanoek bethi; Kleisten "Michael Kohlhaas" izeneko novelaren personaddearekin gerthatzen den bezala, ez dakite izaria bere mugetan gordetzen, eta injustizia ttipi baten ezabatze kotz bethi dagotza gerthurik haren kontra kontra-injustizia handiagoea egiten, baina, nola Physikan bezala, Gizartean ere, gauza guztiak ariakorrak bait dira, halatan ere, kalte ttipiaren kontra, gaiztakeria handiagoea egiten duena, delinkuent handiagoea bilhakatzeko da. Hunela, alemanoek egiazko barbaroak direla munduari erakhutsi deraukote.. Ez zen naikhoe Mogadixutik, airekotik ostaddeen iaregitea, adibidez, Juduek

Entebben egin zuten arauera, hau bait da hunelako ekhintzat militar bat modu garbienaz egitea, ez, Alemanoek, Alemania vanda, zuten eta presondegian mundu osotik isolatuta zegoen presoak "suizisatu" dituzte. Eta nola barbaroki presoak erahil bait dituzte, halatan ere autoritate alemanoek, bere zikhinkeria suizidio akrobatiko baten bidez justifikatzen saiatu dira. Berhain, hunelako prozedura kyniko baten bidez Gubernu alemanoak Baader-Mainhof bandari huts egiten zeraukon justifikazione morala sortharazi du. Eta assassinatua, garhailari geratu dira mundu osoaren aurrean.

IHARTZAK

langabezia eta gazteria

Frantzes estatuan ,geroz eta langabezitu gehiago da, nonahi bezala (Hego Euskalerrria beste etsenplu bat aipatzeko).

Giscard d'Estaing eta bere laguntzaileak biziki kezkatuak dira bere ekonomiaren ondorioak horren gaizki doatzila oharatu beharrez. Hortarakotz, eta hau politikazko helburu zuhur batekin, gazteentzat erabaki berezi batzue hartu dute. Hau guztia legislatiboak, 1978ko epailan helduko direlarik, estatistiketan, haiei, esker, langabezia beitu dela, erakutsi eta frogatu nahi izango daukute.

GAUZA HANDIRIK EZ DUTE ALDATU

Komertzio eta Industriaren Ganbarak gazteen lanarentzat mobilizatuak omen dira. Gazteen lanarentzat ekingia frango antolatu dute, hala ere, ondorio gutti dakarkite. Baina ondorioak nabarmenduz, zerbait ikasi ahalgo dugulakoan gara dio Komertzio eta Industriaren Ganbarak.

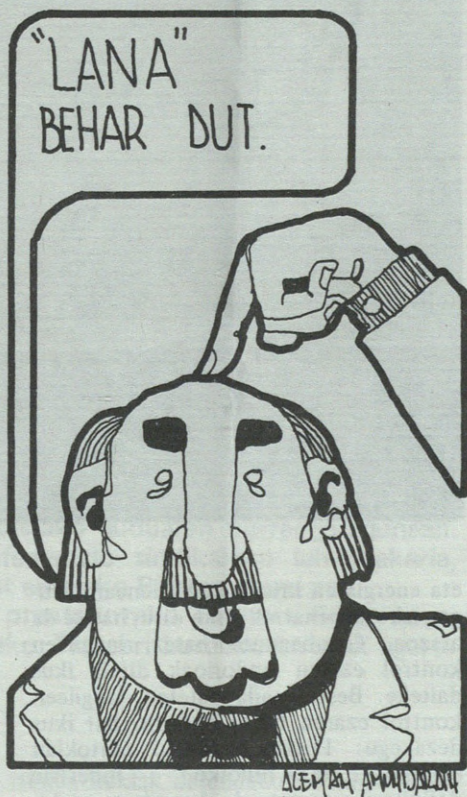
Iker dezagun zein ondorio on ala txar nabari den:

Lehen itxura positiboa: industriagintzaren nagusiak usinatik usinara mugitzen ari direla. Duela hilabete batzue etzen gertatzen, nagusiek haiduru zai zeuden. Gazteentzat antolatutako egunerat sindikata eta batasun, elkarte frango abiatu ziren. Hau Bordelen zen, Akitaniako hiri burua delakotz, eta sindikatek, elkarrekin "stands" batzue eduki dute gazteen informatzeko, berrien emaitako.

Ekonomiaren hiru puntu garrantzizkoenak aztertzen baditugu, lehenik "Lurgintza-Alimentazioaren industria dago, bigarrenik "Etxegintza"; hirugarrenik "Zura eta oihanaren industria". Bordeleko egun horretan etxegintzaren eskola, ikaskai eta formazioz eskasa zela aitortu zen. Txosten honek dakarrenez, erabakien ondorioak ikusterakoan nagusiek aski kontent direla, diote, gure "departamentuan" helburuetatik ehuneko 16,08 atxeman dituztela. (Landes departamentuan: are gutiago ehuneko 12,97; Gironde delakoan: ehuneko 11,27). Baina Barre ministraren azken erabakien "beste" ondorioak aplikatzeko doi doi hiru hilabete baizik ez da gelditzen seurki ez duela bere "plana" aplikatu ahal izan, ez osoki bederen.

Xifra labor batzue

"A.S.S.E.D.I.C." delako elkarte langileak langabezian daudelarik eta lehena gotik egun batzue (100 egun? xuxen ez naiz oroit) edo ordu pare batzue lan egini, langabezian direlarik soslaguntza bat eskuratzen dute. Sos- laguntza hori, nola

gerta, garrantzizkoa edo tipia ere izan daiteke. ASSEDIC delakoak xifra batzue dituzte. Ez dugu ahanztu behar langabezituen parte bat baizik ez dutela kontatzen. Geroxeago ikusiko beste zenbaki batzue.

Konparazio batzue; irailan ASSEDIC delakoak 3.399ri sosa eman die, hots, joan den hilabetean baino ehuneko 44,4 gehiago.

Beste laguntza bat atxemaiten dute: nek: azaroan 4.274 bat ziren, hots, ehuneko 8,30 irailan baino gehiago, eta iaz baino ehuneko 44,4 gehiago. Xifra guztiak ikertuz, leku guztietan beti eta langabezitue gehiago dela konturatzen gara. Ez dakigu nondik pasatzen diren "Barre planaren" ondorioak, baina Ipar Euskaditik ez, edo biziki ahulki, guti nabarmentzen baita.

Sindikatak duen ikuspuntua

Lehenik ikusi dugu Komertzio eta Industriaren Ganbararen txostena.

Nagusiek ekonomiaren kenkatik sarri irtengo garelakoan daude. Hori, bistan dena, ez da geure (sindikatoen), ikuspuntua. Zenbakiak katastrofara doatzi. Gure agerkariak ofizialaren agerkarietaz pixkat desberdintzen dira. Azken sei hilabeteetan bidaliak izan diren langileen zenbakiak dakartzigu hemen:

Messier (Z.A. batetan aipatu genuen) . . . 114 LANGILE
C.D.F. 150 "
Oloroneko zapatagintza 70 "
Itsasokoa 80 "

Eta Worms etxeak, bere ikatzaren "sektorea" laister hesteko da.

Noblia txokolate usina ere gaizki ari da, horrek kezkatzen gaitu. Egun oroz lau edo bost langile berri langabezitue kontatzen genezake. Iaz, momentu berean: 8.622 zen. Horiek zenbaki ofizialak dira, baina C.G.T. sindikataren ustez departamentuan hamalau mila langabezitue dira, hamarren ordez.

Baionaren inguruan usina frango galtzeko bidean dira: delako "DEPEX" eta "FACOB".

"Facoba" usinan 155 langiletik 121 langile lan-ordue behititze bat jasan behar izan dute; eta beren irabaziak ehuneko 8 behititu dira era berean.

Urriaren 31tik bi asterako "langabezi teknikoan" dira (Horrek beren irabazien ehuneko 90 hartzen dutela, adierazten du). Gauza berdina berriz has daiteke. Bestalde, usinan bertan mekanizazio bati eta handiago bat nagusia jartzen ari da, segur aski otsailerako beste 22 langile bidaliak izanen dira.

Aldiz "Depex" delakoan, astean egun bat langabe ibili behar dira, eta langileek bere irabazietatik ehuneko 5 galtzen dute.

Gazteria eta "Barre"

Jarri duen plana guti gora behera horrela da: 18 eta 25 urte arteko gazteentzat erabaki berezi batzue daude. Nagusiek horrelako gazteren bat hartzerakoan zerga gutiago pagatu beharko dute. HORI URTE BETEZ. Ez diote "Securité Sociale"i deusik emanen; estatuak egingen du. Eta hartzen duen gaztea "aprenti" edo "langile-ikasle" baldin bada bi urtez atxiki ahal izan du fitsik pagatu gabe.

Azkenik, baina oraindik legea ez da pasatu, 12 hilabetez militar zerbitzua edo soldaduskara joan ordez, gobernamentua 18 hilbetera pasatu nahian ari da.

Erran dugu, hastapenean, hau dena, estatistikoak behitzeko eginga dela; maltzurkeria hutsa! Baina ekonomiak beti kinka hestuan segituko du, batez ere sektore pobreenetan.

Ipar Euskadi pobre baino ahulago da bil.

KUKUSU

astilleros lurreruntz

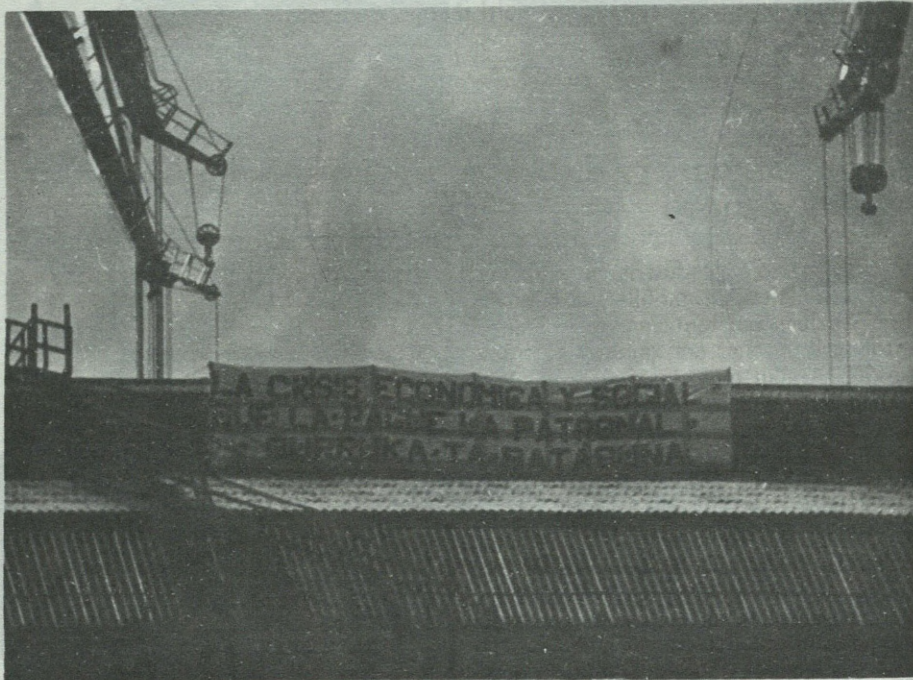
Untzigtzinta pasatzen ari den krisis grabea, —Astilleros Españoles S.A. (EASA)ko— langile kopurua eta produzioaren potentzial eta kalitatean ikusten da. Entrepresa honek, 1970. urtean INI rekin bat egin zuen eta gaur Espainol Estatu guztian hainbat lantegi badu (Cadiz, Reinosa, Valencia...) eta Euskadin hiru dauzka: Asuan, Sestaon eta Olabeagan— Bilbo erdi erdian. Denen artean 20.000 bat langile ditu eta haue-tatik ehuneko 30 kalean gelditzeko arriskuan.

Egoera honen aurrean, empresa barruan eta Estatu mailan, langileek koordinadora bat sortu dute. Honen eginkizuna laspostuei eustearren zenbait ekintza aurrera eramateko da. Honela hilaren 9an 2 orduz geldi ziren; 11n, 4 orduz eta 15ean Olaoagako 1.300 bat langile entresan hertsu ziren.

Gaueko 11k aldera asanblada bat ospatu zuten. Bertan hartutako erabakirik garrantzitsuenak hauk izan ziren: es-tatu mailan sortutako koordinadoraren barruan jarraitzea, Bizkaian Krisisen aurkitzen diren entresatako koordinadoraren barruan sartzea, eta hauek eratutako ekintzetan parte hartzea; hau da, hilaren 24ko asanbladetan, 29 ko hertsialdietan eta onhartzen bada, Abenduaren 2ko greba orokorrean parte hartzea.

Hertsialdiko denboran, Imanol abeslariak kantatu zuen, baita ere Euskadiko azken mobilizapenetako zenbait filma aurkeztu ziren.

Asanbladaren ondorenean, untzigtzinta eta bere entresako arazoa agertu ziguten Entrepresa komiteak. Untzigtzintaren berantolaketaren beharra aztertu eta administrazioa datoekin egiten ari den joku zikina salatu zuten. Estatuko produzioak Gobernuak dioenez, beharreb ehuneko 40 betetzen ditu eta hori ez da egia, ehuneko 18,6besterik ez baitu betetzen. Bestetik funtzionamenduan dauden itsasuntziak zaharrak dira eta pixkanaka pixkanaka zatikapenean sartzen ari dira. Marina Mercanteko Sindikato Askatuak dioenez, 25.000 itsasgizonek momentu honetan atzerritar untzi-nagusientzat lana egiten dutela esan zigueten. Untzigtzinta espainola petroleoaren fabrikakuntzara eratua egon da,

eta energiaren krisisa iritxi denean, izu-garrizko ezbeharrak jasan ditu, hauxe da arazoa. Gainbegiratu batez, langileen kontrol ezaren ondorioak direla ikus daiteke. Beste maila batetan, langileen kontrol ezaren beste ondorio bat ikus dezakegu: Puerto Realeko lantokian eginiko 20.000. miloiko inbertsio defizitarioa gertatu da. Langileen ezjakitearen exenplu bat gehiago krisisa apirilean hasi zelaez jakitea da; “momentu haietan agertzea ez zen interesgarria, zeren ekainaren 15eko hauteskundeak laister ziren eta imajina txarra emango zuen”, hau zioen Astillero-seko zuzendari-etako batek.

Arazo grabe honen aurrean, langileek demokratikoki komite bat aukeratu dute, eta alor desberdinetan aurpegia eman beharrean aurkitu dira: Patronalaren asmoen —lan postuen gutxitzea— alde batetik zenbait zentral sindikalen aurka beren jarrerarekin asanbladak zatitzen ahalegintzen baitira— bestetik eta “Moncloako Tratoaren aurka azkenik, ez baitu lan postuen segurantzirik ematen, aitzitik, langileriaren interesen aurka baitihoa”.

Bestetik, Trato honetan, 1978. urteko Uztailaren 30erako zentral sindikalek jestioan parte hartu ahal izango dutela, agertzen da “bainan ordurako gu kalean egongo gara”.

Astillero-sean bi motatako langileak daude “etxeokak ” eta “kontra-toz” dihardutenak. Modu guztietara orain arte izugarrizko batasuna egon da denen artean, bainan UGT eta CC.OO beren harrera zitalekin “izugarrizko zatiketa” sortzen ari dira.

Bestetik, Astilleros Españolesetan, langileengan eraginik handiena eduki dutenak kuadro sindikal independenteak zian dira. “Duela urte terdi arte, UGT ez zegoen entresan; ELAk 4 edo 5 bat elementu besterik ez zuen; orain hasi duten langileenganako ihiz taktikarekin, botoaren disziplina ezartzen ari dira, eta honek gure burukari kalte handiak egiten dizkio.

Modu guztietara, oraindik posible ikusten dugu batasuna, bainan “mayoritario” deituriko zentral sindikalek asanbleak eta bertatik sorutako komiteak indartu behar dituzte.

DON M. CAMACHO

BILBON

Nicolás Redondoren aurka telebistako guduaren hurrengo egunean. Marcelino Camacho, CC.OO. konfederazio sindikaleko lehendakaria, Pabellón de los Deportes-en mitin bat emateko Bilbora etorri zen.

Mitina baino lehen, CC.OOek prentsaurreko batetara deitu zuen; sindikal hauteskundeei eta Moncloako Tratoari buruzko eritzia agertu zituzten.

Prentsaurrekora, Tomás Tueros Euskadiko CC.OOetako buruzagia eta PCEko beste zenbait ere agertu zen. Adierazgarri deritzaigu, Marcelinoren ondoan, CC.OO. apoiatzen duten beste alderdi politikoetako ordezkariak ez egotea.

Telebistan hitzegin zuena ontzat jo zuen Camachok, eta han bi jarrera zeudela adierazi zigun: berea paketsua bata eta Nicolas Redondorena gogorra bestea.

Hauteskunde sindikalei buruz hauxe zioen: "gauzarik garrantzitsuena demokrazia lantegietara sartzeta da; hauteskundeok nor den errepresentatiboena jakiteko ez dute balio; ez eta aukera politiko bat ezartzeko ere; beraz, ez da PSOE eta UGTk dioten bezala "sindikal eta udal hauteskundeak irabaziz gero boteretza eskuratuko dugu". "Guk ze-

renda irekiak defendatzen ditugu, zioen Camachok, haiek hertsiaik".

Abenduaren 2ko greba orokorrak zer zioten galderari, Tomás Tueros-ek honela erantzun zuen: "gaur ezin dugu lehenagoko bidetatik jarrai, Moncloako Tratoa ankaz gora botatzeko pausorik ezin da eman...". Beraz CC.OO.en deia metaleko sektoreari bakarrik dihoakio, -hura baita- ukituena". Camachok jarraitu zuen: "gu indar serio eta erresponsible bat gara, 1.604.000 afiliatu dauzkagu Espainia guztian eta ezin gara jolasean ibili. Grebak, burruka esan nahi du eta honek gerra baten hasera dakar. Frankismoan, greba baliagarria zen; orain, askatasuna dugunean, estrategi eta taktika on baten barnean planteatu beharra dago".

Tratoaren onhartzeak langileentzat dakartzan abantailaz Konbentzitu nahiean

mintzatu zen. "Langileen erradikaltasunak ez du gaur beste irtenbiderik uzten. Dena dela, Mafrilgo akordioak aurrera eramateko organo baten sortzea beharrezkoa da".

Otto Kersnteni izugarrizko erasoa bota zion hauxe esanez: "Alemanian honenbeste trato izenpetu duenak, espainiarra izan balitz, Moncloakoari ezetza emango ziola esatea harrigarria da".

Euskal Langileek, Moncloako Tratoa onhartuko duten galdetzean, CC.OO.ekook honela erantzun zuten: "Zenbait demagogi hutsa egiten ari da tratoari buruz; empresa askotan okerragoak izenpetzen ari dira. Manifestaldietan dehiadakrtzen denak ez du garrantzirik, megafonotik kontsignak dehiadarkatzea erraza da".

Euskadiko egoera sindikalari buruz zenbait galdera egitean, ez zuela, errealtatea ezagutzen garbi utzi zigun, eta Tueros-ek hitza harturik honela zioen: "Moncloako tratoa onhartzen ez duten sindikato minoritario horik denak burruka ekonomiko bat bakarri damatelako, erreformismoan erortzen ari dira. Gaur CC.OO. ek Euskadin 85.000 afiliatu ditu, eta Tratoa izenpetu arren, hazitzen doa, Modu guztietara, zentral sindikal guztiekin debate ireki bat egiteko prest gaude".

Nazionalizazio politika batetan ihardun gabe, langabeen Kopurua hazi eta ekonomiko krisisa ez dela zuzenduko galdera egin ondoren, Camachok honela erantzun zuen: "koska ez dago ezkerre eta eskubiaren artean, ez eta monarkia edo errepublika, kapitalismo edo sozialismoa artean, koska lantegietan sartzetan, krisisetik ateratzetan, datza polioaren aurkako burruka batetan ez gaudenez, diruaren koloreak ez du axolik".

Bukatzeo eta abots arranditsurekin hau esan zuen: "lagun kazetariok, ez gaude Naguko Palazioan, Moncloakoan baizik".

GREBA OROKORRARUNTZ

Krisisean aurkitzen diren enpresetako Koordinadorak, Azaroaren 24-ean lantoki guztietan asanbladen egitea deitu du. Bestetik eta hilaren 29rako, langile guztien -bakoitza bere lantokietan- hertsialdiak antolatuta daude. Bi ekintza hauk, Abenduaren 2an egingo den Greba Orokorrekin bukatuko den burrukaldiari lotuak daude.

botazio sistema

ENRIKE INTXAUSTI, UGT-ko
Gipuzkoako Komite Probinzialekoa

Hauteskunde sindikalak gainean direla eta, langileek galdetzen dira zein den hautaketa sistemarik egokiena. Bartzarreetan, hitzaiddi sindikaletan eta langileen bilerarik gehienetan hauteskundeetarako sistemari buruzko eztabaida sortzen da.

Orain arte polemika hau ia ia soilik puntu honetan zentratu da: zerrenda irekiak ala zerrenda itxiak. CCOO-ek lehen alternatiba defendatzen du; gure zentralak —UGT—ek —bigarrena, beste zentralak bata ala bestea.

CCOO-ek zerrenda irekiak defendatzeko erabiltzen duen funtsezko argudioa hau da: era horretara lagunak nabarmenenak aukeratuko direla, afiliaturik dauden zentraletik at.

Baina CCOO-eko lagunek erabakietan oso garrantzizkoa den arazo bat baztertzen ohiuak daude: nola egingo da botoen aztertzea? Honi buruz ere bi sistema daude: maioritaria eta proporzionala.

Sistema maioritarioak enpresako komitea boto gehiena lortzen dituzten lagunek osatuko dutela suposatzen du, honela, talderik sustraituenak komiteko postu guztiak har ditzatekeelarik.

Hau honela gertatzen da, kasu guxti salbu, langile afiliatuak beren zentralak aurkeztuko dituen kandidatoei emango diotelako botoa, are gehiago sekzio sindikalek izango direlako zentral bakoitzaren kandidatoak erabakiko dituztenak.

Adibide bat ipiniko dut. Pentsa dezagun enpresa batean langileen ehuneko 30 UGT-ra afiliatuak daudela; ehuneko 20 CCOO-era; ehuneko 10 ELA-ra eta beste ehuneko 10 beste zentral batzutar, gelditzen direnak independente direlarik. Salbuespen batzuek kendurik, UGT-ren kandidatoek beren zentralako afiliatuak botoak jasoko dituzte, eta beste hainbeste gertatuko da gainontzekoekin.

Esan daiteke independenteek kandidatura bat edo bestea apoia dezaketela, baina, dena dela, edonorengana joatzen direla ere independenteen botoak, bistakoa da zentral edo talde minoritarioek ez dutela batere ordezkariarik lortuko komitean. Hone-

la, lehengo exenpluan, CCOO-ekoek, nahiz eta gutxienez beren afiliatuak —enpresako ehuneko 20ren— botoak lortu, ez luteke batere ordezkariarik izango, UGT-ek ehuneko 30 iritsiko bait lituzkete gutxienez. Honela, sistema maioritarioak zentralik sustraituenak komitea kopatzea eragitzen du, zentral edo zerrenda minoritariogokak —nahiz eta langileen artean bistako apoioa izan— baztertuz.

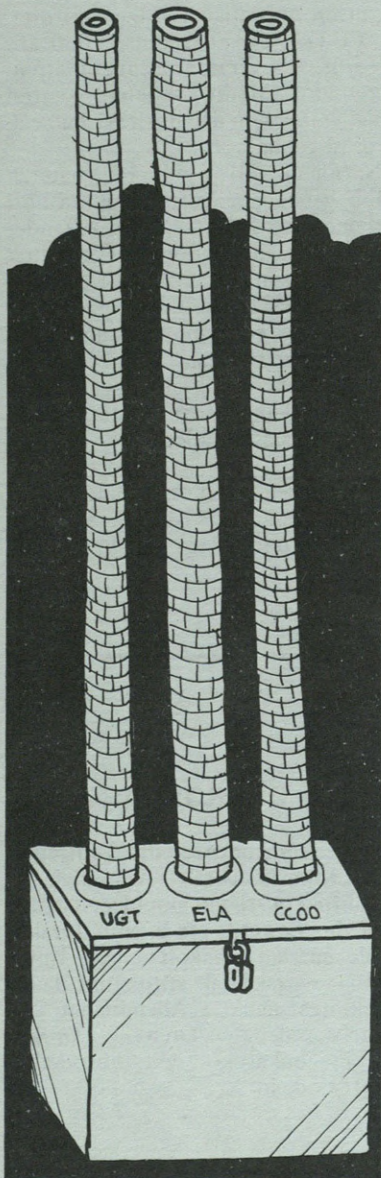
Horregatik, demokrazia garantizatzeak, hau da, komitean talde guztiak egotea garantizatzeak, komitean, talde hoietako bakoitza, iritsi duen apoioaren arabera ordezkaturik egotea esijitzen du. Hau sistema proporzionalaren bitartez bakarrik egin daiteke, eta ez maioritarioaren bidez.

Nola egin aztertze proporzionala zerrenda irekien sistemaren bitartez? CCOOek galdera hori erantzun behar dio.

UGT-ek bere aldetik, garbi utzi nahi du eztabaida honetan komiteak errepresentatiboak izan daitezen aztertze proporzionala dela beharrezkoa; zerrenda irekien sistemaren bitartez, proporzioa zerrenda bakoitzeko kandidatoek lortutako botoen sumaren arabera bakarrik egin ahal izango litzateke, honela zerrenda "itxiak" azterketa egiteko. Argi eta garbi ikusten da zerrenda irekiek aukeratzeko erraztasun gehiago ematen badituzte ere, beraiei dagokien aztertze sistema maioritarioak, talde desberdinek, bakoitzak duen benetako apoioaren arabera ordezkaturik egotea eragotzi egiten dutela.

Langile mugimenduaren tradizioa minoriak ez baztertzea baldin bada, beren parte hartzea posible egitea baikiz, zerrenda irekien sistema ez da demokratikoa.

Guk, UGT-ekook, erresultadu unitarioak emango dituen kandidatura sistema nahi dugu, indar guztiek —maioritarioak nahiz minoritarioak— ordezkari izatea posible egingo duena. Hau, aztertze proporzionalaren, eta, ondorioz, zerrenda itxien bidez bakarrik da posible.

NAFAR DIPUTAZIOAREN ATARTEAN

Nafar parlamentarien azken deklarapenek hunkitu gaituzte zeharo. Iduriz, UCDeK ez du inongo interesarik oraingo Diputazioari (azken berroegi urteotako diputazioari esan nahi da) eusteko. Ucedetarrei egotzen zaizkien kritikak funtsgabekeriak omen dira. Horrexegatik guztiz inportantea deritzaigu nafar ucedetarren aldakuntza azpimarkatzea.

Uda gau batetako ames gaiztoa

Ekainaren 15eko elekzione ondoren bonbartzaketa krudel batek eraso zituen nafarrak; "Diario de Navarra"ren bidez, batez ere, Ollarrak —zuzendariak— duen atalean eta "Opiniones" sailean, non erizpide gehienak "Navarra siempre", "En defensa de la identidad navarra"... Jaime Ignacio eta bere mutilenak baitzein .Noizbat, Irujoren gutunean bat edo agertzen bazen ere. Irailan " "Autonomiāurreko"aren eztabaidak plazaratu zirenean — PSOE/PNVaren hautabidea batetik, EIArena bestetik proiektu bakoitzarekiko jokabideek Diputazioarekiko jarrerak markatzen zituzten ere.

Horrela ezagutu genuen Urriaren 3.ean agiri baten izenpetzea. PNV eta PSOEk dei egindako bilkura batetan alderdi zenbaitek "consejo Foral"aren berriztatzea eta Diputazio berri baten izenpetzea eskabidetzen zuten. Eskabidea Diputazio Foralari emateko zen. Ez Ezker Abertzaleak (ANV eta ESEI salbu) OIcek eta trotskistek ez zuten izenpetu. Desakordioaren funtsea ez zen oraingo Diputazioaren alde jokatzeko, baizik eta Diputazio berria hautatzeko moduan. Zera da, oinharria Ekainaren 15eko hauteskundetan jarri ala ez. Jartzekotan, "Consejo Foral" berria Merinalde bakoitzeko botuen arauera aukeratuko zen, proportzionalki, beraz. Gogoan har dezagun UCDeK-proportzionalki eta ez D'Hont metoduarien arauera —28, 2 atera zuela Nafarroan eta gorago esan agiri horren indarrek, elkarbatuak, 50,22 bat atera zuela. Bainan guzti hau posibleztatzeko Amadeo Marco-ren Diputazioak, eman behar luke baimena eta dimititu. Agi denez ez dateke bide erraza horrelakorik gertatzea.

Mirarien herrialdean

Honengatik hain zuzen nafar UCD-aren azken jarrerek sortu duten harri-dura, beraiek kontrolatzen duten Diputazioarekiko atxekitasun itsua epelduz— Pegenaute telebistan Diputazio

“bunkeriana” batetaz mintzatzen—, Euskal Herriari buruzko deklarapenetan Jaime Ignacio del Burgo, EGINen, kasu batez)... eta makurrago dena “berreskuratzeko foral osoaz” mintzatzen hasia. Ulergaitza, benetan. Eta arriskugarria euskal estatu baten alde gaudenontzat. Ez da, egia esan, egiten den lehenbiziko pausoa. Lehenago hasiak dira. Esamesak dabil, Jose Uriz. Diputazioaren Idazkaria, aldatu nahiean dabilteza. Ez gorriegi delako, baizik eta Udal Hauteskundearen ondoren jubilatzen delako. Hala delarik gerta zitekeen, beraz, ezkertiar bat aukeratzea geroan, lanpostu horretarako. Eta lanpostu hori bizi guztirako izanik, haien konfidantzako

gazte zintzo , eskuindar eta antieuskaltzale horietako bat jartzeko asmoz dabilta gaurtik geroa ondo lotzeko ere. Esamesa ote? Ez dakigu. Baina bai dela egia beste gauzatan mugitzen hasiak direla. Besteren artean Irunberriko urtegi ttipiaren egitekoa azkartu dute. Besteren artean Udal ttipiak batzeko proiektu-hautsetan zetzala, argitara eman dute. Batzeko diren gehienak euskaldun zonan aurkitzen direla eta zenbait hautakizun , Euskal Estatua kasu batez, Udal mailan eginen balira balio berdina ukanen lukeela Sartagudako botuak edo Iruineakoak. Beste faktore bitxia PASN (Plan de Asistencia Sanitaria para Navarra)—delakoa genuke. Plan hau

ikerkuntza eta datu biltze aldetik orobat oso ona, geldo izana da orain arte. Eta gutiz harrigarri suertatzen zaigu orain eta Diputazio Foralak bultzatzen duela ikustea. Kontua ez da hemen amaitzen ostera, eskola bilingueak idekitzen hasiak baitituzte ikastoladun herritan: Donostia, Bera... Ongi duela gutti arte ikastolak hertsiki egiten zituztenek orain hala holako eskola "Bilingueak" idekitzea ez da guztiz normala, ikastolak sortu dituen ahaleginak (irakaskuntza herritartzeko, pedagogia berriztatzeko, euskal nortasuna sakontzeko) lurperatzeko ez bada.

Nabazkozako basurdea eta Jimmyren gizonak

Aipatu dudana z landa beste zerbais-
ka erantsi nahi nuke: egin berria dugu
"Consejo de Parlamentarios Navarros"—
deritzaioneakoaz. Ekaineko Hauteskunde-
etatik UCDeK eginko eskabidea dugu.
Egia, UCDeK "Asamblea de Parla-
mentarios Navarros" izeneko zerbait esakatzen
zuela. Egia ere, eskabide horri PNVeK
eta PSOeK ukatu egin ziotela...orain arte.
Orain PSOeko parlamentariak "Con-
sejo" horretan daude, PNV sartzen da-
goelarik. Indar-koerlazio aldakuntza ho-
netan Preautonomikoaren zera nabusia
izan da ere. Gobernuarekiko, Preauto-
nomiko horren kontrato jarrerek (Ez-
ker Abertzaleak, OICEK, Trotskis-
tek...) eta alderdi zenbaiten onharpen
kritikoei (EKA, EMK...) lagundu dute,
Nafarroa, lurralde aldetik Euskal Herri-
tzat jotzeko. PNV eta PSOerekiko, be-
rriz, gobernuaren jarrerak lagundu du
"Consejo de Parlamentarios Navarros"
—delakoa onhar erazteko.

Preautonomikoak, berriz, oraingoz ez du Nafarroa hartuko, erabaki hori “Consejo Foral” berri baten eskuetan bide izanik. Inork ez daki, ostera “Consejo” horren konposaketa eta atribuipean zehatzak. Baina guzti hori berdin litzazuke, UC Daren proposamendua aurrera atera baledi, zera da, preautonomikoa emateko tenore hone-tan, kanpo gelditzen dena (Nafarroa, kasu batez,) geroago preautonomiko gobernamoldeari batzeko, referendum batez iragan behar bailuke, eta referen-dun horretan , hautakizun horretan, lautatik hiru batzeko gogoagertu be-har dute. Bataila egiten ari delarik Ama-deo Marcok, “Nabazkozeko basurdea”k —haren etsaiek maitekiro deitzen diote-nez— berrito atakatu du nafar diputazio-arekin batera, UC Deko gorritasunaz guztiz sumindua, kexu eta ahueneka Ma-drileko karriketan.

Astolasterrak edo etorri, ikusi eta garaituak izan

Baina zertaz, luza? Ez baitzen hori artikuluxka honen xedea. Aitzitik, "bereskurtze foral osoaz" mintzatzen hasi direla esaten genuen. Eta horra gure ha-

itxaropen ala...

rriduraren iturburua. Zeren eta, oraino, 1.840.eko "Ley Paccionada" eredutzat jartzen zutenak 1.839.eraino joan behar ukan baitute, hitzez behintzat, euskal estatuto baten kontra iharduteko. Eta horretan legoke, agian, hitz magiko horietan, UCDeko demagogia—joku honen arriskua. Aldakuntza horrekin batera, APN (Agrupación Popular Navarra)—delakotik eta FNI (Frente Navarro Independiente)—delakotik ere, jende UCDeenganatzen, UAGAN, aldi berean, kasik antzutu dutelarik, Nafar Zentro indartsu baten iduripena emateko saiatzen ari dira. Bitartezn forzualetasun bitxi honen arriskua, lanbrotan datzateke euskal politikari askorentzat. Arago, euskal estatutoaren prometikaz deus gutti agertu da oraino euskal herri mailan. alegia, euskal estatutoaren ahalbidea Nafarroan jokatu delako. Aipagarri gerta daiteke kasu batez ezkerreko nafar zenbaiten kalendretan, datorren urtekoan Irunberrio urtegia, Unibertsitat Barrutia eta Diputazioaren dimisioa eskabide nagusitzat agertzen direla, inongo autogobernu aipamenik egin gabe.

Bitartean eta ez badago soluziobide hobeagorik ekin gataizkio UCDearen solarari: "Berreskuratze foral osoa". Alegia, Nafarroan behintzat, diru propioa eta duana-mugak edukiko ditugu. Nafarroa, benetan, Corteses hasiko da, eta Euskalherriko lehenbiziko "zona liberatua"n izan gaitezke.

Franco hil eta bi urtetara, eta ekaineko hauteskundeetatik bost hilabetetara, Euskadin gauzak aldatu diren dudarik ez dago: amnistia gaian edo alderdi eta sindikatoen legeztatzean, nahiz eta Ondarru, Pello Rascón eta ezker abertzalearen ilegalitatea ezin ahanzi. Baina bada gai bat, oso garrantzizkoa dena eta orain arte ezer gutxi lortu dena: eskubide nazionalak. Independentzia federalismoa, autonomia, fueroak, estatutoak, autodeterminazioa... Euskadin guzti hau aipatzen da, baina Madril da gai honetan erabakitzen duena.

Ekainak 15 ondoren nahiz eta "Asatasunaren Itlaldia", Apala, Larena. Txibite eta abarren aldeko mobilizapeanak eta "uda beroa" izan, parlamentarioek beren lana lasai hartu zuten. Irailan, konbokatu zituzten manifestaldiak batera, azaldu zen aurreautonomiarako proiektoa.

Tarradellas S. Jaume plazako jauregian dagoela iadanik, aurreautonomia Aragoien, Andaluzian, Valecian, Extremaduran, Canariasen... eta hemen noski, eztabaidatzen ari da. Hilaren 11n Aju-riagerra (PNV), Benegas (PSOE) eta Echeverria (UCD), hamabi parlamentariaren komite negoziatzailearen izenean, akordio batetara iritsi ziren Clavero Arévalo ministroarekin.

PNV-PSOEren aurreautonomi proiektoa

Parlamentariak eta babes ematen dieten indar politikoek lehen momentutik esan dute ez zegoela beste irtenbiderik, estatutoa ere ez zela posible, "errealismoz jokatzuz" hobe zela "lehen pauso" honekin konformatzea.

Proiektuak, hauteskunde munizipalak egin arteko ordezkariak konpromisoa bete nahi du. PSOE-PNVren lehen eskema, laburki, hiru zatitan banatzen zen: Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako Junta Orokorrak eta Nafarroako Kontseilu Forala, Diputazioak eta Euskal Kontseilu Konfederala.

PNVek eta PSOEek ekainaren 15eko hauteskunde onorioak hartzen zituzten oinharritzat lau eskualdetan erakunde errepresentagarriak osa daitezken. Alderdiak eta huteskundeetako koalizioetakoek, bakoitzak ekainaren 15ean lortutako botoen arauera, aukeratu behar zituzten erakunde horien partaideak. Nafarroan hautatze hori merinda bakoitzaren arauera egingo litzateke. Juntak eta Kontseilu Forala hautatzeko, alderdi eta koalizioak haien artean batu zitezkeen.

Junta eta Kontseilu hauek probintzi bakoitzean hamar lagun aukeratu behar dituzte Euskal Kontseilu Konfederalerako, eta probintzi bakoitzeko Diputazioak ere aukeratuko litzuzte.

Proiektuak Arabaren kontzertu ekonomikoa Gipuzkoara eta Bizkaia zabaltzera proposatzen zuen, 1937ko ekainaren 23ko abolizio frankista deuseztatuz. (Nafarroak jakinekoea denez, Madriletik erlazio foralak gorde zituen.)

Euskadiko Kontseilu Konfederala Juntek eta Kontseilu Foralak aukeraturiko 40 lagunek eta probintzi bakoitzeko parlamentariak osatuko lukete. Horren eginkizun nagusienak hauk lirateke: bere araudi eta organoak osatzea; autonomi batzu konpontzea eta Gobernuari legebatu aldatzea proposatzea; "ordena publikoa" kontrolatzea; komunikabideak bultzatzea eta kultur lana eta zerbitzuen politika koordinatzea. Probintzi bakoitzak "derecho a veto" izango luke berari dagokion arazoetan.

Madrilgo akordioak

Parlamentariak eta Claveroaren artean negoziaturiko testoa ez azaldu arren, badirudi Gobernuak nahikoa moztu duela lehen proiektua, batez ere ondoko puntuetan. Egunero erakunde probintzialetan inolako demokratizatzerik ez du nahi Madril orain parlamentariak aukeratuko dute Kontseilu Konfederala eta hauteskunde munizipalen ondoren Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako Juntek eta Nafarroako Kontseilu Foralak. Ez da ezer esaten aurreautonomiko erakundeek "ordena publikoa kontrolatzeari" buruz. Bizkaia eta Gipuzkoako kontzertu ekonomikoei buruz, 1937ko ekaineko akordioa ez dute ukitu ere egin nahi.

Kontseiluaren partaideak bost izanen dira, eta ez hamar PNV-PSOEren proiektuak zioen bezala. Nafarroa Euskadin integratzeari buruz Kontseilu Foralak ezer esan ote lezakeen Gobernuak eta Nafarroako Diputazioak eztabaidatuko dute.

Gobernuak bi gauza garrantzitsu hartzen ditu bere eskutan: "Estatuaren seguritatezko arrazoirik" legokeenean Madrilak aurreautonomiko erakundeak deusezta ditzake; bestalde, Madrilak erabakiko ditu aurreautonomiko erakunde horiek zer funtzio izango duten.

Gobernuak puntu batetan amor eman du: "Kontseilu Orokorrak aukeratu du bere lehendakari (hemen Tarradellasekiko desberdintasuna). Honi buruz orain PSOE eta PNVren artean daude eztabaidak. Lehenak Leizaola jarri nahi luke lehendakariatzat eta honela atzerrian dagoen "Euskadiko Jaur-larritza"ri bukaera eman edo, gainerantzean, lehendakari sozialista bat ipini. PNVek berriz Kontseilu ez-presidentzialista bat nahi luke. UCD egunetik egunera aldatzen da.

Gainerantzean alderdiak—eskubitik ezkereraino azaldu dituzte beren jarrerak aurreautonomiari buruz. Hurrengo batetan agertuko ditugu horiek eta Nafarroaren hauia ere.

F. G.

erdi bidean

Euzkadiko Jaurlaritza zertan den jakin nahi izan dugu. Hortarako Baionan duen delegaziora jo dugu. Han E.J.ko LEIZAOLA lehendakari jaunarekin mintzatu gara. Zahar itxura du bulegoak. Urtetan sartutako gizon batek kasu egin zigun, eta honen bitartez geratu ginen hiru t'erdietarako.

Hamar minutu beranduago iritsi ginen. Leizaolak berak ireki zigun atea, eskua eman eta gela batetara pasa gintuen. Han ukan genuen elkarriketa luze bat. Hiru ordu luzez. Patxaran, bakoitzak zer nahi zuen momentuoro kontutan ukanez. Gauza asko aipatu zen mahai handi haren inguruan. Dena sartzeko tokirik ez dugunez gero, datorren astean eskainiko dizuegu Euzkadiko Jaurlaritzaren eginkizunari buruz hartutako apunteak. Hona hemen GAURRA.

— Zer harreman ditu Euzkadiko Jaurlaritzak Suarezen Gobernuarekin?

— Bat ere ez. Ofizialki batere ez. Berari ez zaio komeni eta guri ere ez dakit komeni zaigun ala ez; hori ikusteko dago.

— “Consejo General” horri buruz, zer dio Euzkadiko Jaurlaritzak?

— Nere betebeharrak haundiena haxe dela uste dut: pakea. Hemen, guda hasi zigtuten, eta amaierarik ez zaio eman—guttinenez guk ez dugu jakin amaierarik eman zaionik—. Baina, betiko guda ere ez da atsegingarria. Beraz, nire eritzian nere ekintza jatorrena pakea da. Pakea ez da bakarrik alderdi baten gauza. Orduan, aurrez ahalegin guztiak pakearen alde jarri behar ditugu. Ia nahiko odol eta kalte hartu behar jasan izan dira. Orain ere, horrenbeste jarri behar dugu pakearen alde. Beraz, hori, bitarteko gauza ht

gauza hori, pakearen bitarteko gauza izan liteke eta, beraz, lagundu egin behar zaio, nire eritziz lagundu, eta gure eritziz. Ez beste aldekoiei amor emateagatik, baizik gure herriari pakearen bidea emateko. Horrek ez du esan nahi noraino joango den...

— “Consejo General” edo horrek eskaintzen baldin badizu lehendakaritza, onhartuko al zenuke?

— Iruditzen zait ni ez naizela horretarako gai dena. Arrazoi askogatik. Uste dut ez dela egokia ni horren buru izatea. Lehenengo nik atzeragoko zerbait gaizki egin banuen... Uste dut ez dela egokia. Gauza asko dauzkat buruan. Lehenengo, ez da komeni izatea joandako gauzetan hartueman gehiegirik izan duena izatea. Batzuentzat izan liteke, ez dakit eh! atzerako gauzak berritzea edo... Hobe iruditzen zait berri bat izatea. Gero, nere urteak...

— Hortaz, zure aldetik esaten al duzu ezetz?

— Bai. Nire aldetik esaten dut ezetz.

— Autonomi errgimen baten barruan Euzkadiko Jaurlaritzari agintea eskainiko balitz, onhartuko al luke?

— Bai, baina, Jaurlaritzari eskaintzeak ez du esan nahi oraingoari.

— Eh! Orangoari galdetzen diogu.

— Gu, gizonezkoei, bertakoei, ez du esan nahi. Bere, honelako Jaurlaritza batetan jendea aldatu egin behar da. Gazteak pentsatuko luketeela, uste dut, gazteagoak izan beharko lirakeela. Nik ez dut ezer esaten oraingoan aurkako-rik... Guk ez dugu izan hainbeste erraztasunik aldatzeko edo. Jendea bilatu izan dugu eta ezekoarekin agertu izan gara. Abertzaleak, eta abertzale ezagunak, esan dute “ez, ez, ez...”. Bere, ez dakit, eragozpenak izango zituten edo... Orduan, nik pentsatzen dut, gauza berri bati komeni zaio: ba, atzeko gauzeekin lotu gabe egotea. Esate baterako, gu Arabakoentzat edo Nafarrakoentzat zer gara? Nik ez dakit, ez dakit, onhartuko luketen... Hartu eta berehala beste batzuri emateko. Izan liteke. Baina, jarraitzeko ez...

Agintea nori eman

— Eta, beste bati ematekotan, nori?

— Ez dakit. Herriak aukeratutakoei izan beharko litzateke. Ez dut esan nahi orain ahaldu aukeratu izan direnak, baino bai herriak aukeratutakoei. Gu denbora batekoak gara, eta orudko euzkotarrak aukeratuak izan gara, ez oraingoak.

— Diotenez, Euskal Herriko sektore haundi batzu Euzkadiko Jaurlartza ez dute onhartzen...

— Nik ez diot halako indarririk ematen horri. Alde batetik ez dakidalako horiek herriaren izenarekin hitzegin dezaket (alde batetik hori) eta bestetik horiek berak gurekin ez daudela esaten dutenean, ez dakitelako gu zer izan garen eta zer garen da.

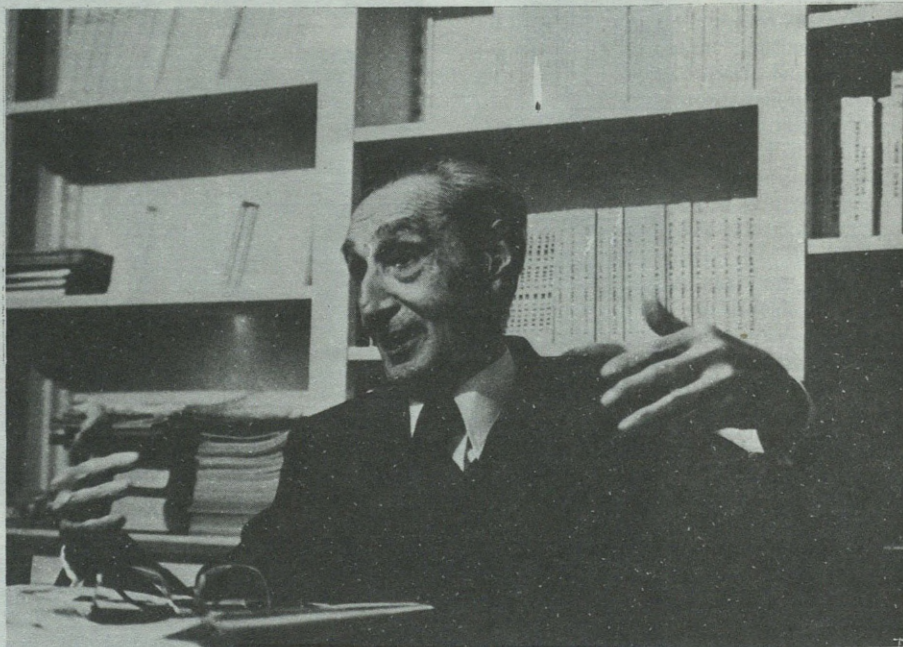
— Agintea onhartuz gero, zabalduko al litzateke beste indar batzutura?

— Beraz, zabalduko litzateke. Gobernu batek izaten ditu, batzutan, alderdi batekoak ez direnak. Ager daitezke alderdi gabeko batzu... Ezin liteke hori orain esan... Aukeratu behar da egokiena.

argi jartzen zer nahi duten. Gauzak oso nahastuak daude. Azkenerako, ni hone-tara heldu naiz. Joan den astean, ez nion gazte bati, ikasketetan ondo zihon bati, gaurko egunean, ez bakarrik Euzkadin, Europa guztian eta baita Ameriketara ere, esan liteke fronte sozial bat dagoela eta “un sektor asozial”. Gainerazkoak garrantzi guttiokoak direla. Berak ez zuen ezer esan, baina hortaz pentsatzen ari naiz eta nere iritzia hau da: gizonezkook —eta emakumezkoek— gauza bat egiten dugunean “hau nahi dut” edo “hau behar dut”, “nerea hau da”... Orduan, beste batek esan dezake “hau nere onerako da, baino besteen onerako edo etorriko da”. Hau pentsatzen duten guztiak dute “una tendencia social”. Baina berea eskatzen duenak ez du inongo planteamentu sozialik “No tiene solidaridad social” Eta nik ez dut (parrez— gehiago esaten...

“Derecho de veto” rik ez

— Hori oso zabala da. Talde guztiak hor sartuko dira...

Euskadiren berbatzea, Merkatu Batuan sartzean.

— Eta, herriak nola aukeratu beharko luke? Onhartzen al dituzu Ekaineko hauteskundeak, ala Munizipalak, edo nola?

— Hori, gero ikusiko da. Nik gauzak honela ikusten ditut eh! Lehenengoz egin behar dena da pakea zaindu. Pakera eraman gauzak. Pakearen bidez zergaitik ez dago bestelako... Pakea, pakearen bidez lortu behar da. Horretarako, orain hitzeginetako askatasuna badago eta bai alderdi guztiak eta bai sail guztiak, bere eritzia eman dezakete. Orain, nik ikusten ditut izparringiak —egunerokoak, asterokoak, hilabetekoak...— daudela, eta ez dakitela argi nora jotzen duten. Badakite zer ez duten nahi, baina ez dakite, edo ez dute

— Bai, baina gauza da hori egitea, ez mingainekin esatea.

— Baina, herriak nola aukeratu beharko luke. Ia aukeratu al daude?

— Ez dut uste. Niri inork ez dit esan. Nik pentsatzen dut zein izan daitezkeen “Consejo General”ean...

— Euzkadiko Jaurlaritzak noiz arte iraungo du? herriak nahi dituen ordez-kariak aukeratzen dituela gertatuko balitz...

— Nik ezin dezaket hori erabaki, Euzkadiko Jaurlaritza hor dagoelako, Euskal Herriaren gogoia, oraingo Euskal Herriaren gogoia bere eskubideetan jartzeko. Bere eskubideak hartzeko. Hasiak gara, hasiak gara, hauteskundeak sortu direne-

an hasita gaude, eta izparrangiak berriak egiten eta alderdiak legepean jartzen. Ez lehendik egoniko alderdiak baizik herriak nahi izandako alderdiak sortzen hasiak gara. Ezin daiteke esan ezer ez dela egin, hori ez da egia.

— Herriak aukeratuko balu...

— Eh! Nik ez daukat “derecho de veto” herriaren nahiaren inspektore izateko.

— Herriak aukeratuko balu, agian (zaila da, baina) eta ezkerreko alderdiak aterako balira, Euzkadiko Jaurlaritzak onhartuko al luke?

— Nik ez nioke jarriko mugarik herriari. Baina herriari benetan, eh! eta askatasunean. Ezin dezaket hori egin...

— Nolaz ez du Euzkadiko Jaurlaritzak iniziatiba gehiago hartzen hau bultzatzeko, edo Madrilén aurrean...?

— Jaurlaritzak egin ditu saioak. Beti egin ditu saioak. Noiz eta nola jendea aukeratu, orain gauden baino lagun gehiago izendatzeko gogoia edo sortu zitzaion. Jaurlaritzak askotan esan du bera erikitzeko asmotan dagoela, gogo onean dagoela. Nik ez dut esango hori estutu egin dela, hauteskundeak nahiko argiak izan direlako. Jartzen baldin badituzu hiru partidu, horiekin daukazu ia ahal-dien guztiak. Ia guztiak daude hiru partiduetan. Egia, da batzuek, ez askok, ez duela bere aukera eman, nahi ez zutelako, baina horiek ere zenbat dira? Ba, ez dira asko izan.

— Baina, orduan, zer esaten duzu? Orain boto gehiena atera dutenen eskuetan ttuzi behar dela iniziatiba hori edo...

— Ez, nik ez dut esaten iniziatiba hori orain bertan utzi behar dela, ez, ez, ez. Datorren hauteskundeetan, munizipale-tan, aterako dira beste batzu ere, eta ikusiko da, beraz, herriaren gogoia. Eta, hori ez da hainbeste luzatuko, urte bete baino guttiago izango da hori argitzea. Nik ez dut esaten ordurarte ezer egin gabe egon behar garela. Pake bide-etan egin litekeen gauza guztia egin behar da.

Pake bidea: erdi bidea

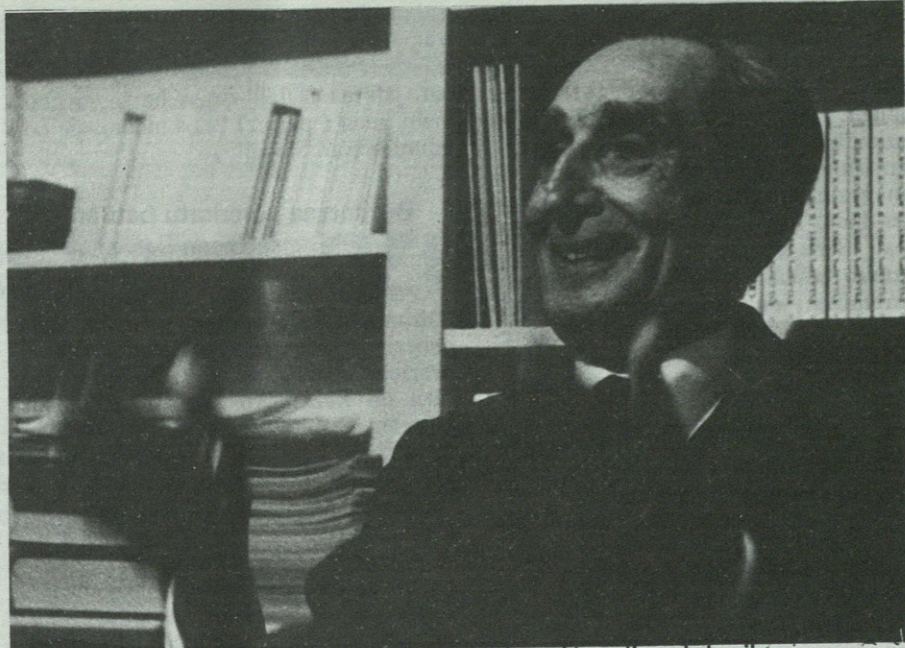
— Indar Errepresiboak benetako problema bati izatera iritsi dira Euska l Herrian — Zer?

— Indar Errepresiboak.

— A!

— Eta honi eman zaizkion alternatiben artean, bat mikelteena da. Euzkadiko Jaurlaritzak hau onhartzen du, ala beste bat proposatzen du?

— Hori, ondo gaude horretan. Baina, esaten dizuet egin behar dela orain pakea, pakea. Pakea egiten da alde batekoen eta bestekoen artean. Beraz, jartzen da bide erdia, bakoitza jartzen da bide erdian. Haruntzago edo honuntzago. Beraz, zuk esaten duzun, geldetzen duzun bezala, besteak gure aldean jartzen ditugula edo (parrez)...Hori ez da gure egitekoa, baina besteak ontzat hartu behar harko lukete. Orain nik esaten dizut, noraino har dezakegu guk ontzat besteak

(Krisis)...Gipuzkoan ez dago eta Bizkaian lantegi haundietan bakarrik.

esatei digutena? Zergatik, hara. Ni, lehengoan etorri nintzenean, eta egon nintzenean batzuekin, (zuek badakizue zeinek egon nintzen), nik pentsatzen nuen: zer esango nieke hauei? Eta hauxe esan nien: oso erraza dela esatea “ni kalera irten behar naiz, eta berealaxe”. Baina berealaxe leihotik buruz bera botatzela da eta nahiago dut nik eskailera. Azkarrago, baina hori egokia ahal da? Edo, ez ote da hobe, nahiz eta eskailera ilunak eta txarrak eta itsusiak izan, eskaileratatik jetxi eta kanpora iritsi oso osorik? (parrez). Hori esan nien. Gizonak, hau ala ezer ez.

— Orduan, zer? Beste alternatiba bat.

— Hori berbera esan nien 60an Caracas-en gazteei: “hara, gobernua bitartekotzat ez hartzea, Euzkadiko Jaurlaritza bitartekotzat ez hartzea hauxe da: guk honezaz gainera joan nahi dugu. Baina bitarteko kanpamenturik ez dugu nahi, ez dugu jarriko. Hori, gauzak dauden bezala, gailurrera ez ailegatzea bezala erabakitzea da”. Hantxen dago, eta horrek eskandalo egin zion Sarraih (ezagutzen al duzue liburua?) Min haundiena eman ziona hauxe izan zen (parrez). Baina hango gazteak pentsati gelditu ziren.

— Orduan zer egin behar da: daudenak utzi?

— Ez, ez, nik ez dut hori esaten...Aurrea egin! Ahalden bezala egin behar da...

— Baina, behar bada, ez al dago hori dena azkozaz ere zehaztuagoa edo pentsatuagoa?

— Indarra...Badakizue gu gerraz sortu girela. Beraz, gu indarrez ari izan ginen. Baina, kontutan hartu, hau, esate baterako. Hitler nik ezagutu nuen, orain dela 54 urte Munich-en izan nintzenean. Denbora hartan Vaviera-koak (kristau demokratak) oso haserre zeuden Prusiakoekin (sozial demokratak) eta Hitler Hitler gartzelan zegoen. Orduan, Hitle-

rrek zeukan programa pun, pun, pun “la raza germánica unificada, la raza superior del mundo, mil años de dominio germánico” razismoa, nahi duzun guztia. Hori zeukan programa bezala. Eta hasi zen. Eta zer ekarri zion bere herriari?

— Gaur planteatzen dena ez da horrenbeste, gerra bat...

— Ez da esaten, jendeak ez du ikusten. Ondorenak zein diren ez ditu ikusten erraz. Hara, gaur bertan hitzegin dut luxenburgestar batekin, sindikatoan dagoena, eta problema politiko hortaz nahi zuen jakin, eta esplikatut egin behar izan diot: “Nazionalismoa, hain garbi ikusten ez duguna ideia bat da. Askorentzat da jatorrizkoak ez direnak zantza, imperialismoa bihurtu, askorentzat. Eta berak esan dit zenbat diren jatorrizko luxenburgestarrak ez dakiela inork... “Nik ez ditut gauzak ikusten gure gela honetan dauden bezala. Mapak daude toki guztietan (ikus dezakezue) zergaitik, bazter guztiak dauzkate gogoan. Karantzakoez ez dute euskararik hitzegiten, ez dute ezagutzen, eta gure herri-tarrak dira. Eta Tuter aldekoak ere ez, eta gure herri-tarrak dira...Orduan ezin genezake gauzaka txuri beltz jarri.

— Orain Catalunyan, eta han ez dute sekulako pauso bat eman baino, orain esaten ari dira, hango indar polizial bat sortuko dela. Gauza berdina Euskal Herrian gertatuko balitz...

— Hori esan digute? Nik ez dut ikusi...

— Periodikoek.

— Bai, baina periodikoetan gauza asko azaltzen dira, Nik ez dakit hori. Ikusteko dago hori. Han sortzen baldin bada...

Euskara kantari zabaldu behar

(Beste gai batzutara pasa ginen. Eta esan beharrean gaude zati luze bat kendu egin dugula, toki faltaz; Galdera zen:

“Egun, Euskal Herriak duen arazorik garrantzitsuenetarikoa hizkuntza eta kultura zapalduak izatea da. Berreuskalduntzea helburu inportantetzaz jotzen badugu, zer programa eskainiko luke Euzkadiko Jaurilaritzak horretarako?”. Erantzunean, LEIZAOLAK aipatu zigun, kantu eta guztiz, berak nola, kantuen bidez lortu zuen euskalkiak ezagutzea. Bere eritziz haurren eskoletan bertako euskara erabili behar da, gero, aurreratzen doazten heinean besteen kantuak eta idazkerak irakatsi eta, azkenik, unibertsitatean euskara bat izanik.

Anekdotak ugarirekin aberastu zuten).

— Neurriak hartu beharko lirateke, momentuan, euskara dagoen bezala, zapaldua eta, aurrera jarrai dezan?

— Aste honetan bidali diet “Diario Oficial de Pais Vasco” koei—berri egitera dioaz bat— hitzaurre bat. Esaten dut euskararen gauzetarako handik argitasun batzu atera daitezkeela. Eta haxe jartzen dut: juzgado de instrucción. Han “epailetza argibidelaria” jartzen zuen. Eta izugarritzko egokia da. Hori egiten bada, euskaldunei ematen zaie ideia jakiteko zer den gaia. Ni irakurrita nago—eguneroko batetan— “Arteko obrak”. Zergatik? Horrek zer esan nahi du euskaldun batentzat? Artean egingo diran obrak...Euskararen barrena behar da (parrez).

—Euskararen kontua, batua izan behar duela ala ez alde batetara utziko dugu. Baina, berreuskalduntzea nola eraman behar da aurrera?

—Niretzat kantari. Kantuak, kantari zabaldu. Horretarako egin behar diren kantuak...Honela ezagutu ditut nik bizkaiera eta gipuzkera ume-umetatik.

—Eta, ikastolak indartu behar dira, ala...?

—A, bai. Nik uste dut umeen eskoletako lehenengo lana egin beharko litzatekeena kantuak aukeratzea dela. Esate baterako, (oraingo gauzak ez dira guztiak gaizki, eh!), bada hor “Punto y Hora de Euskal Herria” Han irakurri nuen, azkeneko orrialdean edo, Lete eta bere emaztearen lan bat: “Izan ziralako gera. Izan giralako izango dira”. Nik hori irakurri nuenean esan nuen: hau behintzat garbi eta egokia da. Zer da, kantu bat?

— Olerkia.

—Baina, kantatzen da?

—Bai, ziur aski...

—Bueno ba, hor daukazku preterito, presente eta futuro ederki jarriak. “Abertzaleak” jartzen diozu eta ... edozein gauza.

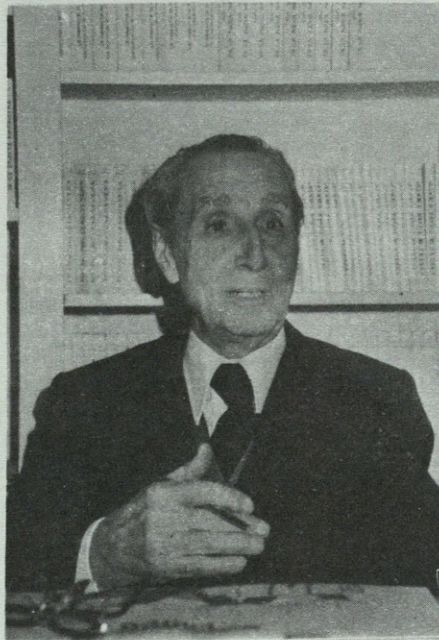
—Zuretzat berreuskalduntzeko kantuak dira egokienak. Baina, uste al duzu komunikabideek ere garrantzia dutela?

— Nik, hala uste dut, askoz guttiago. Bueno, nik neronek kantuen bitartez eutsi diot euskarari. Gero, irakurriak—nere amonari irakurri izan diot liburu eta bera kontentu, eta nere amari ere bai, Aita Domingo Agirreren “Garroa” irakurri izan diot—. “Argia” aste-

rokoa hasi zenean zerbait irakurtzen zekienak irakurtzen zuen, baina berak ez zuen ulertzen; eta besteak, entzutean, jakitea izaten zuten hark zer esan nahi zuen (parrez) “Los medios de comunicación...visual!”.

Berbatzea, merkatu batuan sartzean

(Ekonomiko gaia aipatu genuen: “Momentu larri batetara iritsi da. Langabezia gehituz doa, soldatak urritzen, prezioak eten gabe gora...Zer proposatzen du Euzkadiko Jaurilaritzak honen aurrean. Eta nola jokatu beharko luke te sindikatoek?” Erantzuna oso luzea izan zen. Historiazko ponentzi bat. “Cámaras de Comercio”ren garrantzia azpimarkatuz, “la Liga Gipuzkoana de productores” eta “Economía vasca” aldizkariaren historia. “Operación Gipúzcoa” k izandako garrantzia —“la primera ruptura económica” bere hitzez—eta “M 1” eta “M 2” operazioen sortzea. Euzkotarrak eginiko lanak —Banco de Bilbao aipatuz— eta estatu espainoleko ekonomi egoera larria gerra bukatu ondoren agertu zituen bereziki).

Kontseilu Orokorren lehendakari ez.

—Baina guk galdetzen genuena zera zen: Langabeziaren aurrean zer proposatzen duen Euzkadiko Jaurilaritzak.

— Eh! Laneza, laneza. Ba, nik uste dut hori konpontzeko egunero egiten diren lanak denboraz moztu egin behar liratekela jende gehiago sartzeko.

— Baina krisisa badago. Ez?

— 60an, ni lehendakari nintzela—Agirre hila baitzen—oso gaizki zegoen dena. Gaur baino okerrago. Makina-erremientak arazo latz batetan zirela eta, Argentinara joatea agindu zidaten. Elgoibarkoei esan nien Europako laguntzai-

leak eskatzeko. Hiru injiniero frantsez etorri ziren. Dena ikusi zuten. Beren informean esaten zutenez, makinak ez ziren azken modelokoak baina, onak zirela eta saltzeko modua bazegoela kiloko 2 dolar baino guttiago eskatuz. Eta Elgoibarkok esan zidaten “Bi”. Orain arte bat ematen baziguten kontentut”.

Saia beharra izaten da. Orain dela hiru urte ere fabrikanteek eskatu zidaten informea. Orain dutena hau da. Krisisa ez dela hain haundia. Beti ari naiz gauza horik ikusten. Bilbon azkeneko mintzaldia eman nuenean, industrialen artean halako larritasun bat nabaritzen, galdetu nuen, eta dakiten pertsonak garbi esan zidaten ezetz, Gipuzkoan ez, eta Bizkaian haundietan ba-karrik.

—Independentzia eta berbatzeari buruz zer dio Euzkadiko Jaurilaritzak?

— Bai, baina jendeak uste duen independentziarik ez dago. Hortaz garbi esan nuen “Blanco y Negro”n eginiko elkarriketan. Denek, behar dute zerbait besteen aldetik. Baina, badira askatasun gehiago dutenak. Nire eritziz gure herriak behar duena haxe da: “independencia de juicio”.

Bere buruz erabakiak hartzea.

— Eta, berbatzeari buruz zer?

— European sartzen garenean konponduko da hori. Gu betitik horren alde egon gara, eta hori esan genuen jendea beldurrez zegoen “Europako gauza hori martxan jartzean Euskal Herrikoak ito egingo gaituzte!”. Baina ez dago inongo problemarik hortaz, Gipuzkoan “exportación alta” baitdago.

—Euzkadiko Jaurilaritzak hiru probintzi besterik ez ditu hartzen. Eta beste laurak?

— Nafarroa oraingo ahalegin guztietan dago. Baina, bene benetan esaten di-zuet “lo que se están haciendo no está hecho”.

PILAR IPARRAGIRRE
FLIXABETE GARMENDIA

Argazkiak: PHILIPPE ETCHEVERRY

LAPURRETARA BEHARTURIK

Maria Isabel Gutierrez-en suizidioa berririk planteiatzen digu berriro preso sozialen arazoa. 23 urtekoa zen. Emakume honek bere burua hil zuen; bere burua ikaztu arte erre zuen ohe baten gainean etzanda.

Goilaretxoak, aihotzak, bigunak, e.a. irentsi behar izan dituzte egunero preso sozialek.

Honek, galdera bat dakarkigu burura: Honelako ekintza gogorrek egin dezaten, zein da preso sozialek momentu honetan duten egoera?

Galdera hau eta beste batzu erantzuteko, COPELeko ekspreso batzurekin elkarrizketa bat izan dugu. Hauk duela gutxi kaleratuak izan dira.

Z.A.— Lehenbizi M. Isabelen suizidioaz mintzatuko gara. Zer esan dezakezue hortaz?

—Bere desesperantza erraz uler daiteke. Duela egun batzu salatua zegoen lapurretatik errugabe agertu zen. Kalera-
tzeko gogo biziz zegoen; kalean alaba txiki bat zai zuen eta halako batetan ezin zitekeela irten esan zuten. “Ley de Peligrosidad Social” delakoa prostitutaz salatu zuten. Bestetik, burutik gaitxo dagoen bat nolaz eduki dezakete espetxean?

Heriotz honetan hainbat gauza ilun badago: Horrelako oinaze artean hil arte, emakume batek nolaz iraun dezake?... eskuak loturik? Eman zituen oihuak eman eta, nolaz ez zitzaion zaindarririk joan? Hauek haren karraxiak ez zituztela entzun ezin esan.

(Beste ekspreso bat mintzatzen jarraitu zen).

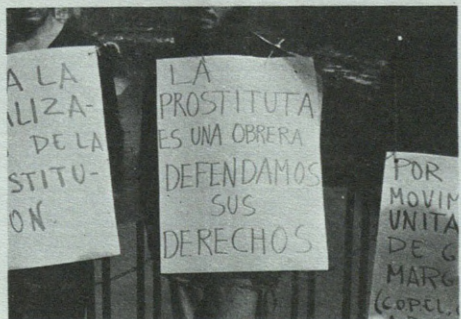
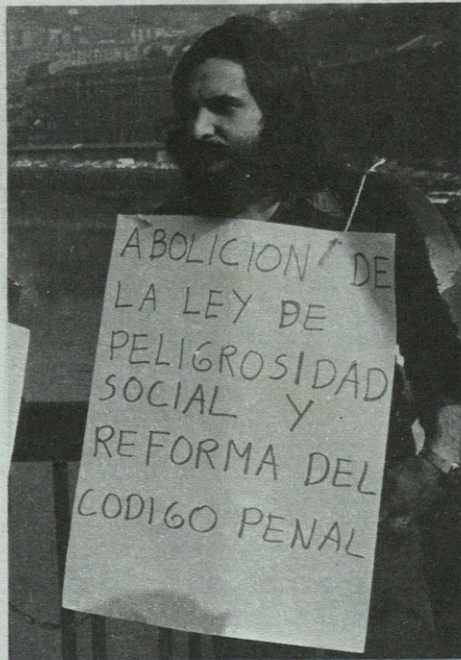
Bere burua hil baino lehentxeago “sikiatrikora” eraman behar zutela adierazi zioten. Ez zen aurreneko aldia etxe horretatik pasatzen zela, eta berriro joateak beldurra ematea ez da harritzekoa. Ni Madrilgo “sikiatrikoan” zortzi hilabetez egon nintzen eta zigorrik ez zitzaidan inoiz faltatu. Medikamendu txarrak ziren eta erizainek ez zuten ideari. Burutik dagoen bat han sendatzea ezinezkoa da. Hori zalantzarik gabe.

Z.A.— Lapurren...bizimodua aldatzeko kartzelak zenbateraino balio du?

—Begira, umekeri batengatik 16 urtekin sartu ninduten. Orduan ez neki-
en ezertxo. Hogeita lau egun barru irten nintzenean lapur jakintsua nintzen.

(Bere adiskideak jarraitzen du).

Espetxea izan da niretzat lapurretan ikasteko eskolarik hoberena. Batek bere lapurreta esperientziak agertzen ditau, beteek autoak nola iriki...Ni kaleratu nindutenean edozer eratako lapurreta

egiteko gai nintzen; baita ere zer harma erabil nezakeen...

Z.A.— Zer eritzi duzue jarri zizkizueten kondenei buruz?

—Gure delitoez ez zuten horrelako kondena luzerik merezi. Mila pezeta lapurtzeagatik ezin diezagukete sei urteko zigorra ipini. Honek bizirik lurperatzea eta gure biziko sei urte kentzea dakartza.

Z.A.— Zure kasuan, zer kondena zenuen?

—Ni 23 hilabetez egon naiz espetxean. Hau epaitu izan aurrez. Eta epaitu nindutenean sei hilabetez kondena eman zidaten. Neure biziko denbora alferrik galdu hori nork itzuliko dit?

Z.A.— Maximo eta zurea niola izan zen?

—Auto bat lapurtzeagatik, ni hiru hilabetez egon nintzen kartzelan. Irten nintzenean juezarengana jo nuen ia zer egin behar nuen jakin nahirik. Komisarian ez nuela presentatu behar eta libro nengoela esan zidan. baina, hilabete batzu barru ezer esan gabe komisariara eraman ninduten eta ez zidaten epaiketarik egin. Sei hilabete “Nanclares de la Oca”n igaro ondoren berriro kalera-
tu nindutenean. Inongo arrazoirik ez zidaten eman, eta egia esan, orriandik ez dakit zergatik espetxeratu eta zergatik kaleratu ninduten.

Z.A.— Preso sozialei zerk bultzatzen die goilaratxoak irenstea, e.a. eta honelako ekintza mingarri eta gogor-
rak egitea?

—Lehenbizi garbi utzi behar dugu gauza hauze da: ez direla prentsak dioten goilaratxoak, zopa goilareak baizik. Nik orain dela hamabi egun giltza bat irentsi nuen, eta eztarrian gelditu zitzaidan kirofanora eraman ninduten. Ekin-
tza hauen arrazoiak denok dakizkigu zeintzuk diren. Potroetaraino gaude.

Inoiz ez digute jaramonik egiten. Gu zuzendariarekin ere mintzatu gara. Hauek zer nahi duten? Guk geure burua hil dezagula nahi dute. Ba, geure burua hilko dugula, espetxetik irtetzerakoan berriro gizartera moldatzeko posibilitateak, indulto, bate.e.a... Azken batez, amnistia orokor bat eskatzen dugu.

“Código Penal”aren erreforma egin dezatela eskatzen dugu. Une honetan Frankista legeen erruz jende mordo bat dago espetxeraturik. Erreforma horrek indulto batez, hainbat jende aterako luke.

Z.A.— Eta Bandresen egindako indultoaren proiektuaz zer diozue?

—Ba, ona dela amnistia orokorra lortzen dugun bitartean. Irtengo direnei “seguro de desempleo” emango zaie eta hau oso interesgarria da. Hori betirako jarriko balute presoek irtetzerakoan ez lukete lapurretarik egin beharrik izango.

Z.A.— Zein da COPELen egoera Basuauri bertan?

—COPEL, Basaurin, uztailean hasi zen gutxi gora behera, eta une honetan presoetatik ehuneko 90 COPELen alde daude. Jakina, gure erakundearen aurka zapalketa gogorra dago, Begira, funtzionarioen tratoengatik juzgatu bi salaketa daude eta biak gordeta daude.

Z.A.— COPELe kalean Laguntza Komiteen bidez lan egiten du. Orain dela, gutxi Bilbokoa eratu da. Zelan dabil?

—Orain beste leku batzuetara zabalitzen ari da: Portugalete, Basauri, Errekaldeberri, e.a... Herri askotan martxan hasi dela esan dezakegu. Behar ugari ditugu sendigile zerbitzuak... Lana aurkitu arte ekspreso bezala iraun beharrean aurkitzen gara eta guk geuk lortzen dugun dirua besterik ez dugu.

Z.A.— Zuenganako alderdien jarrera zein da?

—Gorteetan daudenetaz ez du mintzatzerik merezi. Besteek edozer ekin-tzetan laguntzen gaituzte. Dena dela ez dute arazoa den bezala onhartu.

Z.A.— Zeintzuk dira presoek lan arazoak?

—Begira, presoak espetxean oporretan daudela uste du jende askok. Baina zortzi ordu lan egiten dira egunero. Soldata bi edo hiru mila pezetakoa da; diru hori berriz, espetxeko ekonomatoan gastatu behar duzu janaria eros ahal izateko. Ematen digutena oso txarra izaten da.

Hemen Bilbon, “Cortisa” lantegirako lan egiten da. Lantegi honek soldata normalak ordaintzen ditu eta hemen dator nere galdera: Nork gordetzen du guri ematen ez diguten dirua?

Z.A.— Kalera irtetzerakoan, zer arazo aurkitu dituzue?

—Pertsona batek espetxean hamar

urtez lanean ihardun ondoren, eta han ematen zioten soldata jaten gastatzen zuelako, kaleratzean zentimorik gabe aurkitzen da. Ni orain dela sein egun kalera irten nintzen eta hitz egiten ari naitzaizun une honetan ez dut pezetakoa kar bat ere.

Basauritik irten nintzenetik lan bila nabil, baina egun lan arazoa nola dagoen ongi dakizu. Atzo bertan lan bila toki batetan egon nintzaizun eta hiru lekurentzat hirurogei pertsona zeuden. Gainera, lana topatzen duzuenan zer? Lehenbiziko soldata jaso arte nondik jan? eta dirua aurratzea eskatzen baduzu experso bat zarela gogora erazten dizue eta lanik eman ez. Horixe da egiten dizuen. Lana duzuenan zuzendaritza fintxatua zarela konturatuko

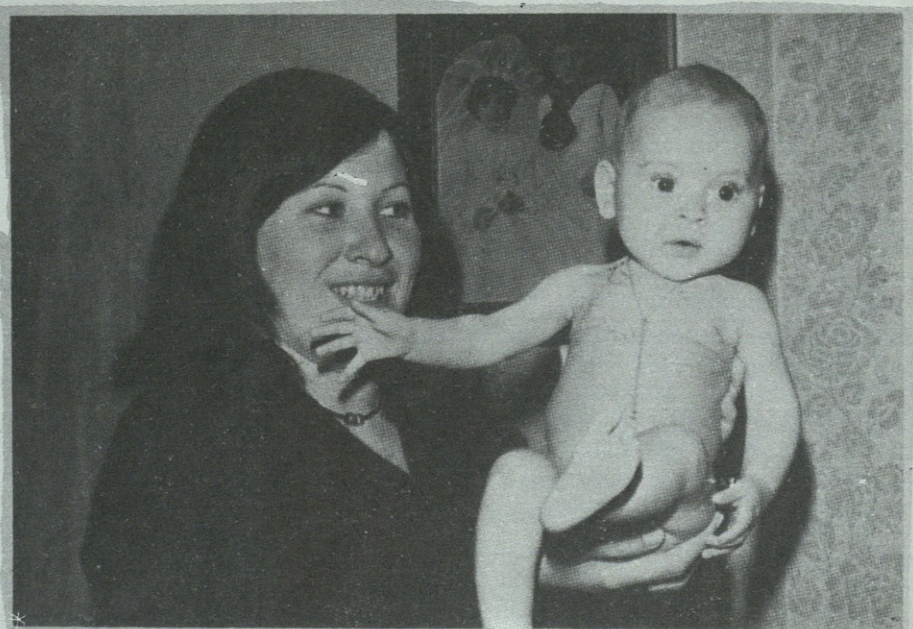
balitz, berriro lanik gabe gelditzuko zinateke eta horrelako gauzak sarritan gertatzen dira.

Begira, gaur ez dakit oraindik zer afalduko dudan, non lo egingo dudan ez eta ere zer egingo dudan.

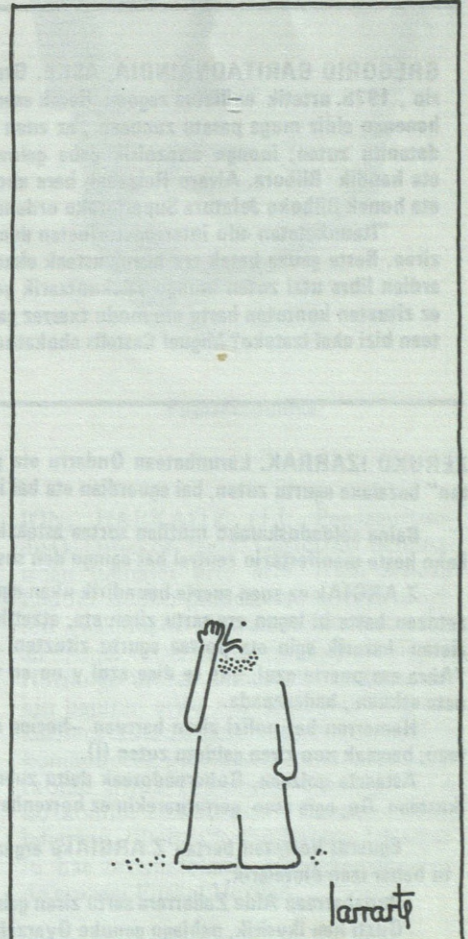
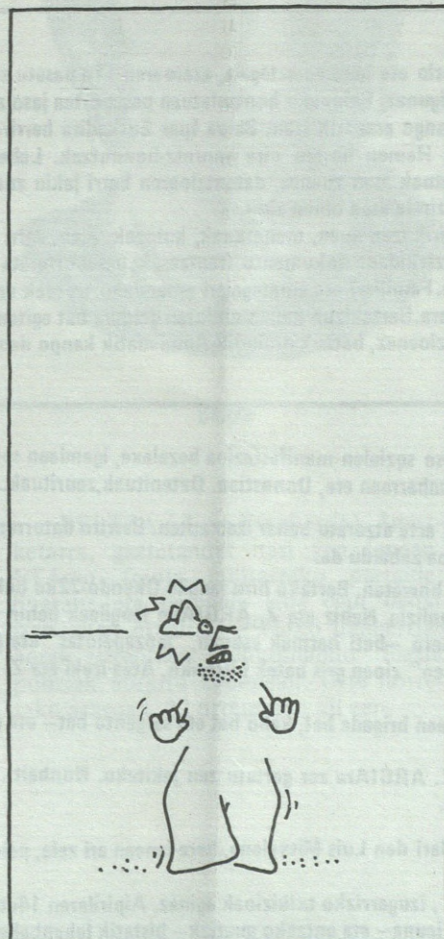
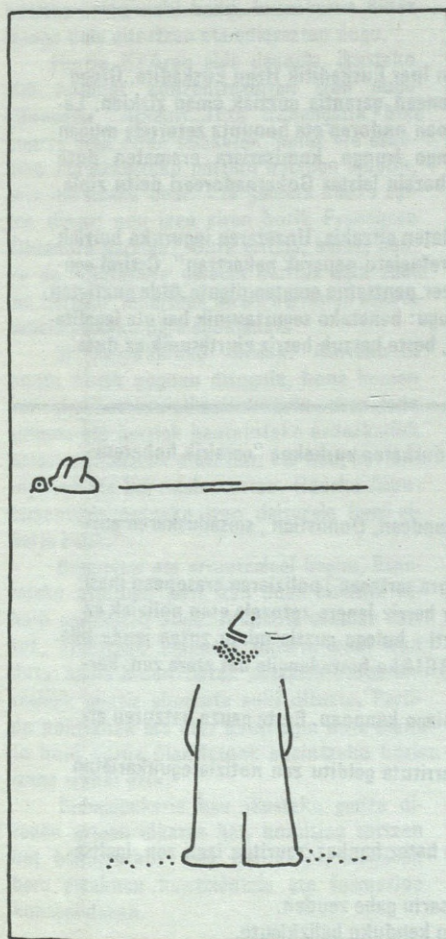
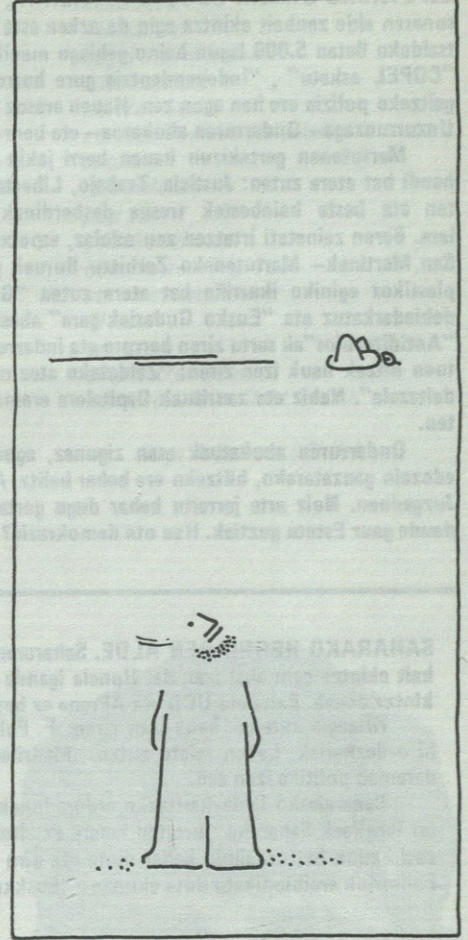
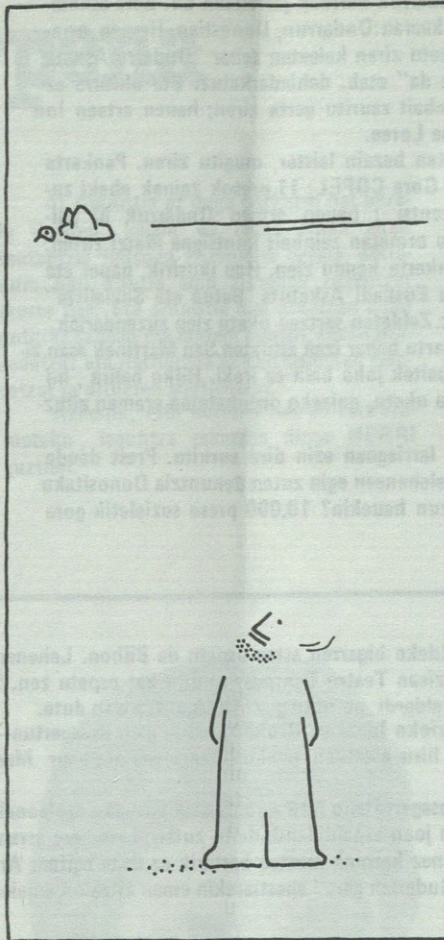
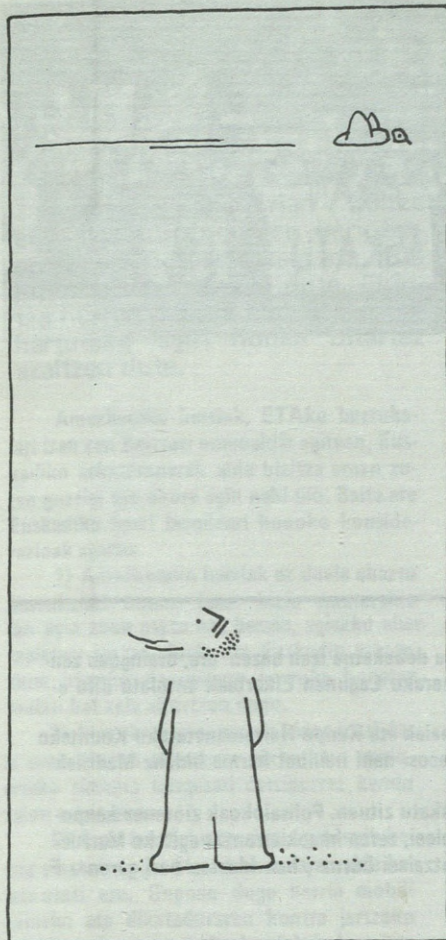
Z.A.— Diru apur bat ematen saiatu nintzen, baina haserreturik hauxe erantzun zidan: “Beste langile baten dirua hartu baino lehen kapitalista bati lapurtzea nahiago dut”.

Elkarrizketa egiten ari ginen bitartean hauxe entzun nioen: “Goazen presaka, ni bezala dagoen batekin lapurretara joateko hamarretan elkar ikustekotan gara eta”. Nik, txantxetan ari zirela usten nuen, baina elkarrizketa hau amaitzerakoan egia zela ulertu nuen.

KARLOS DONOSO

M. Isabel Gutierrez

ESPETXEKO ORMAK ODOLEZ ESTALIRIK. Ondarruk barruan jarraitzen du. Bere askatasunaren alde zenbait ekintza egin da azken aste bukaeran: Ondarrun, Donostian. Hemen, arratsaldeko 6etan 5.000 lagun baino gehiago manifestatu ziren kaleetan zehar "Ondarru Askatu" "COPEL askatu", "Independentzia gure burruka da" etab. dehiadarkatuz. Eta ohitura ez galtzeko polizia ere han egon zen. Hauen erasoz zenbait zauritu gerta ziren; hauen artean Ion Unzurrunzaga— Ondarruren abokatuak— eta bere ama Lorea.

Martutenen gertakizun hauen berri jakin zuten bezain laister, mugitu ziren. Pankarta handi bat atera zuten: Justicia, Trabajo, Libertad, Gora COPEL; 11 presok zainak ebaki zuten eta beste hainbestek tresna desberdinak irentsi; hauen artean Ondarruk bi goilara. Beren zainetati irtetzen zen odolaz, espetxeke ormetan zeinbait kontsigna idatzi zuten. San Martinek— Martuteneko Zerbitzu Buruak pankarta kendu zien. Hau ikusirik, paper eta plastikoz eginiko ikurriña bat atera zuten "Gora Euskadi Askatuta, Batua eta Sozialista" dehiadarkatuz eta "Eusko Gudariak gara" abestuz. Zeldetan sartzea ukatu zien zuzendariak "Antiditurbios" ak sartu ziren barrura eta indarrez sartu behar izan zituzten. San Martinek esan zituen hitzak hauk izan ziren: "Zeldetako atea norbaitek joko balu ez ireki. Hilko balira, hil daitezela". Nahiz eta zaurituak Ospitalera eramatea ukatu, goizeko ordubetetan eraman zituzten.

Ondarruren abokatuak esan zigunez, egoera larriagoan ezin dira aurkitu. Prest daude edozein gauzatarako, hiltzeko ere behar balitz. Astelehenean egin zuten denuntzia Donositako Juzgaduan. Noiz arte jarraitu behar dugu gertakizun hauekin? 10.000 preso sozialetik gora daude gaur Estatu guztiak. Hau ote demokrazia?

SAHARAKO HERRIAREN ALDE. Sahararen aldeko bigarren astea ospatu da Bilbon. Lehenengoa debekatua izan bazen ere, oraingoan zenbait ekintza egin ahal izan da. Honela igande goizean Teatro Camposen mitin bat ospatu zen. Saharako Lagunen Elkartek antolatu ditu ekintza denak. Baita ere UCD eta APrena ez beste alderdi politiko guztien laguntza izan dute.

Hitzegin zutenak hauk izan ziren: F. Polisarioko Idazkari Orokorren — gaur desagertua— anaiak eta Kanpo Harremanetarako Komiteko bi ordezkariak. Lehen salatu zutena, Madrilgo hiru estatuen arteko hitzarmena eta gaur Marruecosi nahi hainbat harma bidaliz Madrilera daraman politika izan zen.

Canariasko Ordezkaritzako arduradunak desagertutako hiru arrantzaleei buruzko azalpenak eskatu zituen. Polisaioak ziotenez kanpotar langileek Saharako lurretan lanera ez zitezen joan aspaldidanik deitu zuten; batez ere arrantzaleei, zeren hauek arrantza egiteko Marruecosi kanon bat ordaindu behar diote eta diru honez harmak erostea besterik ez dute egiten. Arrantzaleei buruz, hau idazten hari garenez F. Polisariok ereibindikatu dute ekintza. "Eusko Gudariak gara" abestiarekin eman zitzaion amaiera.

GREGORIO GARITAONAINDIA, ASKE. Gregorio eta bere emaztegaia, azaroaren 11n pasatu ziren Ipar Euskaditik Hego Euskadira. Gregorio, 1975. urtetik exiliatua zegoen. Berak esan zigunez, Baionako kontsulatuan pasaportea jaso zutenean, garrantia guztiak eman zizkien. Lehenengo aldiz muga pasatu zuenean, ez zuen inongo arazorik izan. Baina Ipar Euskadira berriro joan ondoren eta honuntz zetorrela mugan detenitu zuten; inongo arrazoirik gabe gainera. Hemen hasten dira haruntz-honuntzak. Lehenengo Irungo komisariara eramaten dute eta handik Bilbora. Alvaro Reizabal, bere abokatuak esan zuenez, detentzioaren berri jakin zuen bezain laister Gobernadoreari deitu ziola, eta honek Bilboko Jefatura Superioreko ordenak zirela esan omen zion.

"Itaunketetan edo interrogatorioetan denetarik izan nuen, mehatxuak, kolpeak, etab. Jarri zidaten aitzakia, Unzetaren inguruko berriak ziren. Beste gauza batek ere burujusteak ekarri zizkidan: dokumentu frantzesak; pasaporte eta errefugiatu paperak nekartzan". Ostiral eguerdian libre utzi zuten inongo salakuntzarik gabe. Familiari eta emategaiari emandako tratoak ere zer pentsatua ematen digute. Alde guztietan ez zituzten kontutan hartu eta modu txarrez gainera. Gertakizun hauen ondoren galdera bat egiten dugu: benetako segurtasunik bai ote legalitatean bizi ahal izateko? Miguel Castells abokatuak zioenez, batzuk oraindik Amnistiatik kanpo daude, beste batzuk berriz ziurtasunik ez dute.

ZERUKO IZARRAK. Larunbatean Ondarru eta preso sozialen manifestazioa bezalaxe, igandean soldaduskaren aurkakoa "garairik hoberenean" bezalaxe egurtu zuten, bai eguerdian eta bai ilunabarrean ere, Donostian. Detenituak, zaurituak...

Baina soldaduskarako mutilen sortea asteazken arte atzeratu behar izan zuten. Berriro datorren igandean, Donostian, soldaduskaren aurkako beste manifestazio zentral bat egingo den susmoa zabaldu da.

Z.ARGIAK ez zuen suerte haundirik ukan egun horretan. Bertako hiru langile Okendo-22ko bulegora sartzean, poliziaren erasoan ihesi zetozen beste bi lagun ere sartu ziren eta, atzetik, polizia. Nahiz eta Z. ARGIAko langileek behin eta berriz lanera zetozela esan poliziek ez zieten kasorik egin eta porraz egurtu zituzten. Gero —beti harmak eskuan, "lanzapelotas" eta guzti— bulego guztia miatu zuten jende bila. "Abra esa puerta azul, que se dice azul y no en vasco" zioen gris batek histeriko. Atea ireki eta Z. ARGIAko beste langile bat atera zen, karneta eskuan, badaezpada.

Hamarren bat polizi ziren barruan —horien artean brigada bat, kabo bat eta sargento bat— eta gehiago kanpoan. Beste gauza batzuren artean, harmak non ziren galdetu zuten (!).

Astearte goizean, Gobernadoreak deitu zuen Z. ARGIAra zer gertatu zen jakiteko. Nonbait, harrituta gelditu zen notizia egunkarietan ikustean. Gu, egia esan gertatuarekin ez horrenbeste.

Eguerdia horretan bertan Z.ARGIAko argazkilari den Luis Mitxelena, bere lanean ari zela, pelota batez hankaz zauritua izan zen, igeltsatu behar izan diotelarik.

Ilunabarrean Alde Zaharrera sartu ziren grisak, izugarritzko txikizioak eginez. Aipirilaren 14etik sartu gabe zeuden.

Guzti hau ikusirik, nahiago genuke Oyarzabal jauna— eta antzeko guztiak— bistatik lehenbailehen kenduko balizkigute.

leherpena

Amezketako herrian, Beltza eta Pagazaurtunduen heriotza-
ren 4. urtebetetzea dela eta, aste
kultural bat antolatu dute. Ekin-
tza horren mamia batzarrean on-
hartutako agiri honen bitartez
azaltzen dute.

Amezketako herriak, ETako burruka-
lari izan zen Beltzari omenaldia egitean, Eus-
kadiko askatasunaren alde bizitza eman zu-
ten guztiei ere ohore egin nahi dio. Baita ere
Euskadiko herri langileari honoko konside-
razioak agertu:

1) Amezketako herriak ez duela ahaztu
burrukalari honen lana: bizia emateraino
lan egin zuen gazte bat bezala, egiazko aber-
tzaletzat jotzen duela eta Euskadin askata-
suna iristeko daramagun burruka honetan
maixu bat zela aitortzen dugu.

2) Burruka harmatuaren bidez iritsi de-
la orain dugun askatasun pixka hau: nazio-
arteko sistema burgesari derrigorrez kendu
zaion askatasuna.

ETAren lanak bizitu duela gehienik he-
rria eta baita egia eta askatasunaren alde ka-
lera arazi ere. Gogoan dugu herria mobili-
zatzeko eta dikaturaren kontra jartzeko
egin izan den lana; baita herriak indarra eta
boterea hartu nahi badu, burrukaren bidez
izango dela aitortzen eta adierazten dugu.

Herria ETAren alde dagoela, ikusteko
aldi hainbat kontzentrazioetan izan dugu
(Donostia, Arazuri...) Eta honengatik bere
kontra egin diren salaketak, batez ere esku-
biko eta ezkerreko partidu batzuen aldetik,
ezin genitzake onar. Eta galdera hauxe egi-
ten diegu: non izan ziren horik Francoren
dikadura garaian? Gure eritzia, beraz, hau-
xe da: dikadura garaian herriak egin zuela
lan herriko elkarteak direla herriaren askata-
sunera joateko bide egokienak.

3) Burrukarako bideak. Aurreko bi
puntu horik gogoan ditugula, hona hemen
zer egin: batasun-elkarteak sortu, asanblada
sistema eta herriak hautatutako ordezkariak
batasun-elkarteak eratze; eta hau, bai lan-
tegietan eta bai udaletxeetan. Gaurko Aiun-
tamentuen ordezkari izan daitezela herri-el-
karte hauk.

Baserritar eta arrantzaleei begira, Espa-
niako estatuak jarri izan duen sistema ze-
haro gaitzesten dugu. Industria eskolak sor-
tuz, kreditoak emanez indartu nahi izan
dute; baina baserritarrak, artzaiak eta arran-
tzaleak guztiz ahaztuta euki dituzte. Parti-
du politikoek ere ezer gutxi egin dute asun-
to honi buruz, planfletuak apaintzeko horien
izena erabili ezik.

Bidegabekeria hau ikusteko gauza di-
renen artean elkarze bat, komisioa sortzen
bat beharrezkoa dela deritzaigu, langileak
bere artekoen kontzientzia eta formazioa
konsegi dezan.

4) Amnistia ez dugu barkazio bat beza-
la ikusten, baizik ea lehen eman ziren
sententzia faltsoen zuzenketa bezala, dikta-
dura bati kontra egin ziotenak zuzentzat
ikuste bat. Eta amnistia hau eskatzen dugu
politika sailean eta lantegi mailan, sozial pre-
siontza eta herriarena ez den sisteman gaiz-
totzat jo dituzten guztientzat.

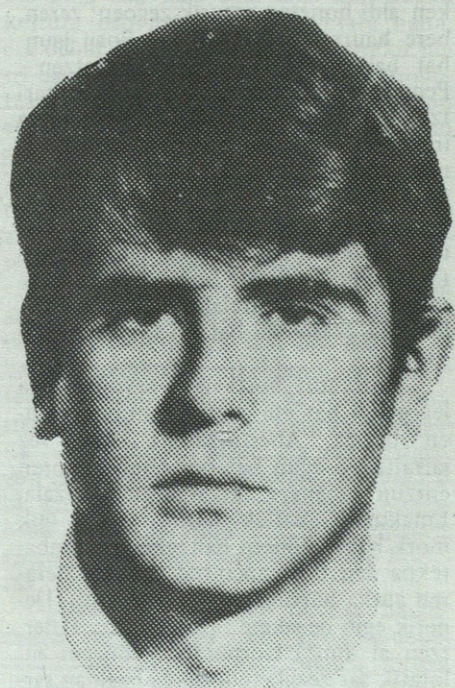
Azkenik, aste kultural hau aurrera era-
mateko, laguntza eskatzen diogu HERRI
guztiari.

Mutila da
hamabortz
hamazortzi
hogoi urte dituelarik
izter tinkoak
hortzak fresko
eta zabalik musu eta eskua
edozein
goiz batetan
jalgi zen
goizeko seiretan
burrukatzera jalgi zen
eta orain harria da.
Bi harri
ezereztan
oinperatzen duten
harrizkoen lau miloi t' érdiek

Jorge Arbeletxe (Chile)

Beltza

Pagazaurtundua

BELTZA (Joxe Etxeberria), Amez-
ketarra, gaztetandik hasi zen lanean.
ETAren fronte militarreko partaide;
liberatu eta berehala alde egin behar
izan zuen etxetik (1973ko udaberrian)
berak zuzentzen zuen komando legala
poliziak aurkitu zuenean. Urte horre-
tako azaroan, 22 urterekin, hil zen.

ION, HARKAITZ (J.L. Pagazaurtun-
dua). Orozkon jaioa, Gasteizko Semina-
rioan hamasei urte arte. Irten zenean
Laudio aldeko pinudietan entresaka egi-
ten, euskarazko klaseak ordaintzeko. Ju-
an Anjel Etxebarria irakasle zuelarik.
Hurrengo urtean Ondarruko arrantzalee-
kin bajuran aritu zen uda batez. Neguan
Pariseran estudiantzera. Itzultzean militar
komandoak prestatzen eta lanbide asko-
txotan aritua. Hemeretzi urterekin ETA-
ko komite ejekutiboan. Roman hilda,
lehertua, "Beltza" rekin batera, lehergai-
lu bat zeramatelarik. Hiltzeko inoiz ez
da goizegi Euskal Herrian.

GUTUN BAT FEMINISTA BATI

Zertan geratu den Mujikarena eta gestorarena? ...Ba ez zekinat! Horretarako Egin egunerokoaren haurpidedun egin hadi, hantxen ekartzen bait dizkin horrelako berritxukeriak eta kito.

Nik idazten badinat zerbait garrantzitsuakoa den. Adibidez atzo kontatu zidatenari buruz. Bortxapenari buruz ez !. Ez, ez den Afganistan edo Argeliako bortxapenari buruz. Neure hauzoko bortxapen bati buruz baizik. 8 urteko neska txiki bat. Edo gehiago interesatzen al zain Tarradellas-ek euskaldunari buruz esan duena? Ez, ixil hadi. Bai al dakin... Gauza guzti horiez kanpo ni, Mertxerengan pentsatzen ari naun, azken aldi honetan suturik zegoen; zeren, bere haurra joaten den kolejoan jaun bat baitzegoen karamaluak banatzen. Pentsa zan! Edonoren karameluak hartzeko giroa balego bezala ! Entzuten eta irakurtzen dinagun ondoren! Nahiz hemen ezerrez gertatuko ez balitz bezala. jarraitu. Lotsez eta pudorez isildurik. Edo kaleko argiei kulpa emanez. Ez. Hemen oraindik, ofizialki, ez den ezer gertatu. Frantzes arlote horiei bakarrik burubistatzen zaie horrelako pelikula bat—lurbistan eztabaida bat bortxapenari buruz—.

Bortxatu, bortxalari, sexologo eta legegizon bat eta guzti. Izan behar duen bezala. Abestruzarena egiten ez jarraitzeko egun bat bestearen ondoren entzun behar litzatekeen bezala. Emakume guztiak jauste arren, guk inork baino hobeto baitzekinagu zenbatekoa den bortxapen bat eta gero beraren aurka bururkatu. Bai al dakin... Denetik egin dezakete...DENETIK... (Uleretzen al dun?). Gorputzeko edozein zuloatik sar zezaketen, zakila baginan sartzen ez duten bitartean... ez zegoen bortxapenik.

Eta kasu honetan ere, ez haiz edozein modutan libratzen; deskuidatzen bahaiz, hiri botako dine kulpa, gona motz samarra daramanelako, probokatuz eta kale ilunetatik ibiltzen haizelako, auto-stop egiteagatik... Deskuidatzen bahaiz, denetaz akusatzen haune eta hi, hire trauma eta desesperazio eta guzti, Hala! Kanpora!

Hori dena eta gehiago ikusi ahal izan genuen Frantzes telebistan. Baita ere horietako bortxalari bat ikusi ahal izan genuen, eta hori ez den telebistan egunero ikusten. Kasu honetan alemana unan, gaztea eta ezkondua bi semeen aita. Bi bider bortxalari bezala detenitua. Eta egun sendatua gaixotasun harrigarri hortaz. Bai bazekinat harrituko haizela: gaixotasuna eta ez beste ezer ez zianan

deitzen delako aleman horri gertatzen zitzaionari: "Indar handi bat "Barruko egon ezin bat" eta honek denak emakume bat ikusterakoan denetaz ahaztu eginerazten zionan. Hanburgoko klinika eta sendagile baten izena eta dena eman

HERRI
ARMATUA
IHOBIZ EZ
ZAMPATUA

MANA AMADORAIN

zinan. Kauterizazio bati buruz hitz egin zinan, hipotalamo puntu nerbioso batez aritu unan eta hala, orduez geroztik sendatua!

Egia esateko operazioak ez gintuen gehiegi konbentzitu. Gutxienez han aurkitzen hituanen artean. Baina bukaera zoriontsu bat emateko ez zionan gaizki. Baina bizia gogorregia den hone-lako zerbait irensteko. Han zegoen Gisèle Halimi paperak gainezka zituelarik bere kasu eta esperientziekin; eta garbi utzi zinan bortxalariak gaixoak baldin badira, gure gizartearen gaitz bat delako dela: Emakumea gauza bezala bakarrik kontutan hartzen duena eta emakumearekin indar erlazio batzu besterik ez direla euki behar. Adin eta arraza guztietako bortxalariak omen zeuden. Sozial mota guztietan zeudela. Gehienak "normalak" direla, horietako asko ezkonduak eta famili guraso errespetatuak.

Han zegoen sexologoak honela bortxapena "lujozko sexual aktibitate bat zela". (Nik pentsatzen nuena zer sentitzen ari ote zen han aurrean zegoen neska, uanan; bortxapen esperientzien berri izan zuenak). Bortxalaria heldu gabeko pertsona bat zela, indarrez izan gabe maitasuna emateko erabat gai ez zena.

Dena dela—sexologo on horrek zionan—ezin daitekeela bortxapenaren ondorioa exajeratu; han zeuden feministek salatzen zutena ez dela hainbestekoa. Batek bere buruaz egitea? Traumak? Hoztasunak Ez da hainbestekoa... Gaur terapia sexulak e.a. baitzeuden.

Eta zer, bortxapeanren aurrean oso ongi markatuak zeuden gizasema eta emakumeen arteko mugak: emakumearentzat argi geratu zen bortxapenaren ondorio mingotsa. Gizasemeek aldiz ez dute ulertzen, ezin dine ulertu. Zer itxaron daiteke gizasemeen aldetik?

Emakumeak dira salatu eta beren defentsak prestatu behar dituztenak. Joan zen egunean bortxapenaren aurrean zer neurri erabili behar diren irakurtzen aritu nintzen. Egun hauetako batetan bidaliko dizkinat. Behar bada egun batetan beharrean aurkituko haiz! Eritzi batek grazi handia egin zidan. Feminista hauek zioten: "Apartamentu etxe, edo Hotel batetan erasotzen bazaitute, Sokorro!, oihukatu orde, SUA! SUA!, oihukatu.

Badirudi SUA! oihukatzeak efektu gehiago sortzen duela emakume hauek egiaztatu dutenez.

SAGARRA—ZUEN—SUGEA

"euskara ikasten"

oinharritzko euskara

DONOSTIAKO HERRI IRRATIkoek euskara ikasten ari direnentzat irrat-saio berezien bitartez egiten duten lana ikusirik -lan aipagarria benetan, metodoklasikoak alde batera utzi eta eguneko berriak eta kulturari dagozkion gaiak erabiltzen bait dituzte jendeari euskara ikasten laguntzeko- lan honen egileetarik bati, Iñaki Zubizarretari hain zuzen, eskatu dio Z. ARGIAk saio horien azalpen bat egin dezala, eta hori da ondoan ematen duguna.

DONOSTIAKO HERRI IRRATIAN "EUSKARA IKASTEN"

Azaroaren 19an bete da hilabete "EUSKARA IKASTEN" izeneko irrat-saio bereziekin hasi ginela Donostiako Herri Irratian.

1976-1977ko ikasturtean egin genituen irrat-saioen jarraipen bat dira oraingo auk. Oraingo honetan, urte osoko lana hartu dugu. Beraz ez dugu udaran atsedenaldirik izango, ikasturteek izaten duten bezala. Urriaren 19an hasi ginen eta datorren urteko Urriaren 19 arte ari-tuko gara lanean EUSKARA IKASTEN.

Aurrekoen jarraipena izan arren, ez gara aurrekoan geratu. Zenbait berritapen badugu aurtengo irrat-saio hauetan, batez ere kontenidua aldetik, eta baita, neurri batez behintzat, zuzentzen zaizkion entzulego aldetik. Aurten lau saio-txo berezi sartu ditugu euskal kultura ezagutzera emateko, eta saio hauek balio dute euskara dakitenentzat ere.

Baina adieraz dezagun poliki eta zehazki nola diren EUSKARA IKASTEN irrat-saioak, eta zer eman nahi dugun lan-txo hauen bidez.

"EUSKARA IKASTEN" bederatzi irrat-saio dira eta ordu hauen inguruan eskaintzen dira irratiz: Goizetik, 9etan, 10etan, 11etan eta 12etan. Arratsaldetik, 3etan, 4etan, 5etan, 6etan eta 7etan. Ez dira puntu puntuan ere joaten, ordu horien inguruan baizik, aurretik ala atzetik. Egutero joaten dira astelehenetik ostiral bitartean, eta larunbatean goizekoak bakarrik.

Bederatzi irrat-saio hauetan berezke-ta nabarmen bat dago. Lau era batekoak dira, eta beste bostak beste era batekoak.

Bost irrat-saioak bost minutu irauten dutenak dira, eta hauetan eguneko berri edo albisteak aipatzen dira. Hain zuzen honela hasten dira irrat-saio hauek: "Donostiako Herri Irratian, EUSKARA IKASTEN, eguneko berriak aipatuz". Mota guztietako berriak aipatzen ditugu: politika ingurukoak, kulturazkoak, sozial girokoak, kiroltakoak, eta abar.

Beste lau irrat-saioak hamar minutu irauten dutenak dira, eta ordu hauetan joaten dira hauek: Goizeko 9etan eta 11-etan; eta arratsaldeko 3etan eta 5etan. Hauetako saio bakoitzak gai desberdin bat du, eta banaka azalduko ditut. Aurrez esan dezadan, honela hasten direla laurak, elkar kidetasun bat ezarri beren artean: "Donostiako Herri Irratian EUSKARA IKASTEN euskal kulturaren inguruan".

Goizeko 9etako saioan momentuan egiten ari garen euskal kulturaz hitz egiten dugu; gaurko euskal kulturgintzaz hitz egiten dugu. Honela izan da lehen hilabete hauetako saioetan. Baina aurrera begira êz da gaurko kulturgintzaren ikuspegi soilean itxiko goiz parteko tarte hori. Azken urteotan egin dugun euskal kulturgintzari ere begiratuko diogu. Gerra ondorengo urteotan, batez ere azken urteotan egin dugun kultura ezagutzera eman nahi genioke herri osoari. Beraz tarte hau ez zaie zuzentzen euskara ikasten ari direnei bakarrik, euskaldun guztiei baizik; izan ere nola edo hala egin ahal izan dugun kultura oso mundu itxian geratu baita, eta behar beharrezkoa da ateak irekiz herri osoa interesa eraztea euskal kulturgintzan. Hori dugu bide bakarra, benetan euskal kultura bat, euskal herri bat egin nahi badugu.

Goizeko 11etako saioan Euskal Literaturaren Historia kontatzen dugu, eta arratsaldeko 5etako saioan Euskal Herriaren Historia kontatzen dugu.

Bi saio hauetan ere euskara ikasten ari direnekin batera, dakitenak ere kontutan hartzen ditugu; izan ere eskolan ez baitzaigu erakutsi euskaldunoi, adin bate-tatik gorakooi behintzat, ez euskal historiarik eta ez euskal literaturarik. Horregatik bi tarte hauen bidez, eta guk ahal dugun neurri apalean, hutsune hori bete nahi genuke. Ahal den euskararik errazenean gure literatura eta gure Historia eman nahi ditugu ezagutzera tarte horietan.

Arratsaldeko 3etako tartean, berriz, euskal poesia dugu gaia. Tarte honetan euskaldun poeten lanak ematen ditugu aditzera: Orain arteko tartetean idatzizko poetak izan ditugu lagun gehienbat; baina bertsolariak ere (ahozko poetak ere) gurekin izan ditugu. Idatzizko poetak gehienbat izateak arrazoi hau izan du: azkenaldi honetan argitaratu diren liburuei buruz hitz egin dugula batez ere. Baina badugu asmorik tarte horietan bertsolaritza buruz luze hitz egiteko. Bertsolaritza mundu berezi eta ederra eman nahi dugu ezagutzera. Orokorki euskal poesiaren munduan murgilerazi nahi genuke entzulea tarte hauen bidez.

Honela dira Donostiako Herri Irratiaren asmoak eta xedeak EUSKARA IKASTEN tarte hauek egitean. Euskara ikasiz euskal kulturaren barnean bildu nahi ditu entzuleak. Izan ere denok elkarrekin bakarrik egingo baitugu herri osoarentzat interesgarri eta bizkorgarri den euskal kultura bat.

Iñaki ZUBIZARRETA

unibertsitatea hauzitan

oinharrizko euskara

Ez dugu alarmistak izan nahi. Ez diogu bere besaulki goxotik altxa araziko dion berri triste edo kezagarriarik eman nahi inorri. Ez horixe. Nahiz eta gure etorkizun unibertsitarioa eztabaidatzen eta erabakitzen aritu gaur. Hurrengo hilabeteak oso interesanteak izango dira, dudarik ez; eta hemendik aurrerakoak baldintzatuko du biharko Euskal Unibertsitatea. Indar batzuk aspalditik jabetu dira hontaz; beste batzuk orain ari dira somatzen eta mugitzen hasiak dira. Hein honetan aztertu behar ditugu, Bilbon eta Donostian izan digutun hitzaldiak. Jendearen erantzuna tamalgarria beneran.

Bilbon Joan Prats irakaslearen hitzaldia entzun ahal izan genuen ostegunean. Irakasle hau "Congres universitari catalan" delakoaren buru dugu. Catalunyan gertatzen ari denaren berri zehatza eman zigun han geunden 80ri. Donostian berriz, mahai inguru izateak, ostiralean izateak, udaletxean izateak (erdi erdian), Arpal, Castells, Jose Ramon Etxebarria eta Prats bera izateak mahai-burukoak ez zuen jende gehiago erakarri; aitzitik, 57 lagun besterik ez ginen bildu. Penagarria.

Catalunyako egoera

Dakikezuenez hiru unibertsitate ditu Catalunyak: autonoma, politeknika eta konplutensea. Dena den, planifikazio unibertsitario minimo bat posibleztatzeke, inter-unibertsitaria batek funtzionatzen du elkarren artean. Honela, elkarren arteko

harremanak eta koordinaketa bat posible da. Erabakiak hiru erretoreen artean hartzen dituzte, fakultate berrien kokatzeari buruzkoak, pedagogiari buruzkoak etab. Hitz batez, Unibertsitate bakar bat bezala jokatzaren dute barne planifikapen unibertsitario baten bidez.

Bestetik, eta hau guztiz garrantzizkoa da, Unibertsitatearen demokratizatzeko bati ekin diote, "congres universitari catalan" delakoaren bidez. Beste egun batez zehazkiago mintzatuko gara, baina hitz gutxitan esanda zera da: fakultate bakoitzaren birrestrukturaketa: irakaslegoa (kontratazioa eta mailaketa) antolaketa (klastroen demokratizazioa) eta pedagogia. Honen garrantzia ikaragarria du, klastroen demokratizazioa lortu dutelako eta irakasle berrien kontratapena geraraztea, irakaslearen estatutua egin arte.

Sintetizatzeke, planifikazio unibertsit-

tario minimo bat egiten hasiak dira; klastroak demokratizatzeko bidean daude eta Unibertsitatea birplantatzen ari da bere erroetatik. Azkenik aipatzekoa dateke egoera autonomikoak izan dezakeen influentzia Unibertsitatean. Zentzu honetan, egun Catalunyan dagoen aurre-autonomiak Gobernua eta Generalitat arteko komisio bat sortzeko ahalmena eskaintzen du; Generalitateak izango dituen kompetentziak azter dezan. Irakasleek batzorde bat sortu dute, komisio horri laguntzeko eta unibertsital autonomia lortzeko.

Guztiz hau nola lortu duten? Hauteskundeetan garaile irten ziren indarrak ados daudelako unibertsital politikan. Noski, hemen indarrak oso bestelakoak dira eta ez dago batasun bat interesak desberdinak direlako noski.

Eta hemen zer?

Guztiz honen berri eman zigun Prats-ek Bilbon eta Donostian. Donostiako mahai inguruan parte hartu zutenek guztiz hau Euskal Herrian egitearen beharraz hitzegin zигuten.

Euskal Herrian egoera interesgarria eta arriskutsua da. Indar batzu lanean ari dira aspalditik honen beharraz jabetu direlako. PCaz ari naiz, esaterako. Bilbon postu guztiak hartu nahian dabilta, eta Martin Mateo erretorearekin harreman hestuek dituzte. Interes handiak badira, ba, unibertsital egitura eskuratzeko. Gerra isil bat hasia da. PSOE ere alternatiba bat burutzen ari da eta laster emango du argitara. Bestetik, eta ez dugu itsutu behar, ez dugu katedratikoen mandarinatza ahaztu behar. Hau da, Euskal Herrian dugun unibertsitatea demokratizatzeko eta euskalduntzeko katedratiko zenbaitzuren interesen aurka jokatu beharko dugu, unibertsital egoera demokratiko batek beren botere absolutua deuseztatzea suposatzen baitu.

Horregatik eskema politikoak baliagarriak direla uste dut Unibertsitatean. Alegia, lehenik demokratizatu egin beharko dugu Unibertsitatea eta Hego Euskadiko unibertsital politika bat burutu. Lehenik, bada, Nafarroa unibertsital barrutian sartzea lortu behar dugu eta honetarako, UCD eta Oposen interesak ezerezatu. Unibertsital marko bat dugunean, eta katedratikoen boterea hausteko behar beharrezkoa zaigu ikasle eta irakasle (PNNak) mailan egitura batzu sortzea. Eta hemen dugu lan egin beharra. Egitura horik guztiak nahi izango dituzte dominatu; batzu hasi dira horretan lan egiten baina ezker abertzaleko indarrak behatza zuputzen ari dira. Eta indarra badute, prozedura guztiaren eragile izateko.

Gainera, eta demokratizatzeko lan horretarako indar demokratiko guztiekin kontatu behar badugu ere, kontutan izan behar dugu gure helburua Euskal Unibertsitate herritarra dela eta hori lortzeko ezker abertzaleak politika unibertsitario bat behar du. Jadanik.

IÑIGO LAMARCA

miguel berzosa

Hi haiz gizarajoa hi, oraindik bigarren 20 N besterik, ez, eta igandean tokatu behar. Elizkizunik ere atera ezin, Elizak ez baitik ingaderoko alaitasun liturjikoa hire heriotzaren oroitzenak esakutuko lukeen barnebiltzuntzarekin konprometitu nahiko.

Ia hire falta nabari dugula esango genikek. Gu bezalako tristeon plazerra igarotzeko oinazearen oritzapenean baitatza. Bai, plazerra zoko batetan eseritzea, begiak herstea, eta azkeneko enpastearekin dentistarenean zeinen gaizki pasa genuen akordatzea baita, edo goizeko hiruretan aszensorearen hotsa entzutean sentitu ohi gureen sabel martiritatuaren bihurriketaz, edo aldian haietaz, Sammuelsonen ekonomia modernoa ere izkutatu nahiean hire mutilek gure biblioteka poluzionatuegia aurki ez zezaten.

Hori zor diagu. Urrutiratu haizela pentsatzearen plazerra, benetan orgasmatikoa geuk urrutiraeztea izango bazen ere, pobreok plazer pobreekin konformatu behar. Bestalde gure esku zeuden beste forma guztiak ere probatu genizkian, haien artean gu geuk urrutiratzea baina alferri.

—Besteak berriz altura hartatik muturrez lurra jotzeko lana hartu eta, zera, Gernikako sua eskaintzeko.

Bai, guk serio hartzen haugu, apur bat mundu guztiaz deskonjontzen bagara ere, hi berriz ezin txantxetan hartu. Gehiago esango diagu, apur bat txundituta gelditu gintuztean izoztu eta egin hizkiaren putada guztiak egon ondoren Madrid guztia Plaza de Oriente eta guzti, hire gorputz aurrean ko la eginez txiste kontatzen eta kajari edo baltsamenduari buruz gomentario ironiak egiten ikusi genuenean (guk bezain ondo dakik zelako irresposableak diren madrildarrak). Beharbada potroz gu baino hobeto jantziak zeudek espainolak, baina hala ere nolako azkar jarri diren en vida del dictador eta holakoak esatera. Guk, berriz, ezin galdu betidanik izan diagu errespeto hura.

Hire laguna, etorkizun kontrariatua, Carrero alegia, kanpandorrera bidali ondorengo katxondeoa bezala. Hura ere geuk hartu genian serioen, gaiztakeria gureetakoek egin batzuten ere. Ezin diagu aeroplano eta teilagainetako txiteaz farrik egin, jelatu egiten zaiguk. Nahiago diagu begiak heretsi eta hi, zuek, seguire empuñando con mano firme el timón de la patria eta esaten zenituztenak hor omdoan egongo bazinaten bezala esaten imajinatzea. Askotan begiratzen diagu telebistaren pantaila itzalia hi pantanoak inaugu-

ratzen ikusteko ("Paco Pisiñas", heure herritarrentzat) edo ordungo elizkizunak presiditzen, gero urruti zaudelako pozik gabeko plazer tristea sentitzearen. Urrutira begiratzen dakien herriaren plazer tristea agian gurea, azken finean —goizean aszensorearen hotsarekin esnatzea bezala, bizi garen bitartean galduko ez dugun erreflejoa— benetan ez zaretela joan, hemen zaudetela, eta probreontzat beti daudela sufrimendu forma berriak itxoiten jakiteak kondizionatzen duena.

KOLDO IZAGIRRE
RAMON SAIZARBITORI

★ ★ ★

Ea zer egin diogun jendeari astero gurekin sartzeko, joder astero karta; bat, eta hemen jendeari izkribatzea kostatzen zaiona kontutan harturik seinale grabea derizkiogu. Ama ere preokupatua baitugu, gure familietan ez dela inoiz ere eskandalorik izan, eta pobreak baina ondratuak, eta zer esango dizuegu, ba, badakizue nola den ama bat plan horretan jartzen denen. Zuek esango diguzue zerk kabreatzen zaituzten hainbeste jende kabreatzeko ez baitu paperetan gastatzeak pena merezi. Eta penak direla eta zera alegia, lehenagoko Z. Argia gehiago gustatzen zitzaizuenek badakizue nola iorain hainbeste periodiko euskaraz eta hori guztia, ba, ondo izkribatzen zutenak eraman egin dituzte profesional bezala; eta beti bezala, hemen ikasten dihardugunok, edo hain listoak ez garenok geratu behar. Enfin hemendik ere bidaltzen bagaituzte, eta ia zer egingo duten zuek baja ematen jarraitzen baduzue, berriz ere giltza hartu eta komunetako hormetan pintatzera. Hau bizimodua, oraingoa ere baietz gaizki bukatu.

★ ★ ★

Berriz ere milenarioarenarekin. Ea zergatik ez garen apuntatzen gazteleuskaren omenaldira, ea zergatik ez ditugun geure postura erradikal-chauvinista hauk uzten eta hori dena. Eta guk, ezetz, eta are gutxiago erregeak telebistaz begiak irekerazi zizkigunetik. Hara nondik nora enteratzen garen orain Espainiako lehendabiziko poetaren euskalduntasunaz. Nondik nora dakigun orain gure euskara idiomaz ezkerra. Juan Carlosek lapsus memoriae edo dislexia diskreto batek kausatua edo subkoszienteak eragina nork daki esan zuen bezala 997gn urtean gaztelaniarekin batera, ez lehenago eez beranduago, paperetan eta Errioxako lurraldeetan zegoen idatzia. Ez zitzaigun horrelakorik esan guri eskoletan eta jainkoak daki batetik baino gehiagotatik pasatakoak garela.

Eta begira nondik susmoa dugun orain Gonzalo de Berceo ez ote zen dotoreago egiten zuela eta, gaztelaniaz eta alenjandrivotan (sakrebleu!) izkribatze-ari, ekin zion horietakoa. Iturri historiko berbera beraz gaztelaniaren kultur traizio milenarioaren eta euskararen lotsa milenarioarena.

Ezetz beraz. Ez, Bilintxen Kontxesirentzat irakatsi beharrean, Helo helo por do viene el infante vengador ikastera behartu gintuztelako. Eta gaztelaniak ez du kulparik izango, eta jende ondratu asko ere bada Valladolidedeko gaztelaniaz mintzo dena, baina pare bat gauza ahazteko denbora hartu bitartean utz gaitzazue zelabrazioekin pakean.

★ ★ ★

★ ★ ★

Lertxundi ETAtik PCEko idazkari-tzara.

Honelakoak, gezurra izan gabe, gezurretara eramaten duten bultzadatzeko horietako bat izan ohi dira. Lertxundiren ex-ETA izate baldintza, gutxiagoko aipatu den ex-apaizgai izatea bezala, edo euskara ikasitakoa, kasualitate huts mailan jarri dela deritzaigu; PCE kluberan joan eta guztien arten begiak hertsita ETAn ibilitako bat ukitzea balego bezala.

Idazkari izateko ex-ETA izatea, PCEk Euzkadin eskatzen zuen kondizio beharrezkoa izango zen ziur asko; guri edozertarako fe de vida eta partida de nacimiento, batzuetan legalizata eta besteetan legalizata eta legitimada eskatzen zaigun bezala. Denbora gutxi baino lehen, partidu guztetako idazkariak ETAtik pasatakoak eta gehienak apaiztegitik irtendakoak izango dira; lehendabizikoa kondizio sine qua non izango delako, eta bigarrena, herri honetan hau eta ni ez beste gehienak hortik pasatakoak direlako.

Eta PCEk ere hori behar zuen, idazkari presentable bat ETA-tik pasatakoa beraz, batez ere langileriaren problematikaz jabetu zenean PCera pasatu zela esateko, eta harritzekoena aurkitu egin duela. Hori ere, bai.

Dena den zorionak Lertxundiri, eta ea Ormaechea zaharra bezain dorpea ez den. Ez litzateke zaila ETAn ibilia den norbaitentzat.

★ ★ ★

Azkenean, topatu zuen bere ama. Pozik zegoen Marco gizarajoa, eta askoz pozikago larunbatero torturatzen zituen obserbatzaile politikoak. Izan ere, azaldu baita por fin saltsa guztia, eta argi eta garbi erakutsi dute, bai Marcok eta bai bere agente Amediok, nori egiten zitzen jokia, noren interesak defendatzen zituzten: bezperan (dena oso ongi prestatua) ama aurkitu, Plaza de Orienteko manifestapenerako puntu puntuan. Haurrek (eta obserbatzaile politikoek) ikusi ez dutena istoriaren benetako bukaera da: Italiara itzultzen zirelakoan mundu guztia engainatu, eta Azaroaren 20rako Barajasen presentatu. Baina ez zuten kontutan hartu asteburu hartan aideportuetako langileek greba egin behar zutela, Urgentziatzeko kasua bezala nahi zuten pasarazi Fuerza Nueva-koek, baina greba komiteak bereari eutsi zion. Mehatxuak hasiak dira, eta errepresaliak espero dituzte.

★ ★ ★

JAKIN

EUSKAL KULTUR
ALDIZKARIA

10 urte debekaturik egon
ondoren berriz kalera!

Hiruhilabetez behin
argitaratzen da

Monografiak
Dossierak
Azterketak
Kritikak
Guarko gaiak

laugarren zenbakiaren
gai nagusia:

EUSKAL KANTA BERRIA

Laugarren zenbakiaren
lankideak:

A. Otaegi, J.
Altzibar, J.
Artze, J.A.
Beloki, J.R.
Ontxausti, J.
Iriondo, Luis
Knor, G.
Kortaberria, P.
Legarreta, P.M.
Lete, X.
Pagola, Manolo.
Zubizarreta, I.

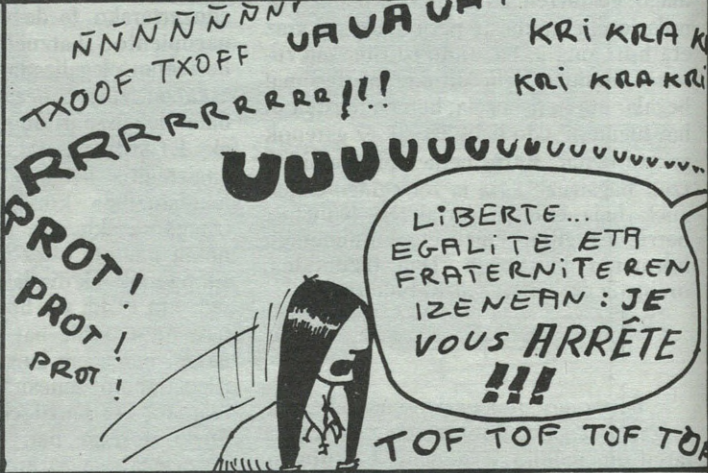
JAKIN

500 pta. urtean. 175 alea

Eskabideak eta harpidetza:

Cuartel 2- Tolosa (Gipuzkoa)
tlfno. (943) 65.11.06

erdi-putz

Hamalau urteko neska bat naiz.
Lehengo astean klasean negoela
poema bat egitera okurritu zitzai-
ten:

"Ai ene lur maitea
noiz izango da eguna
guk gizonok zurea den bezelako
gogortasuna nabaritzea?"

AMAGOIA (4 urte)

ARRASTALU ITSAS ONDOAN

Bretonek poema batetan Tanguy pintore zenari, argiontzi-ekaitz bat erregalatu zion bere etxea (suzko eta urrezko obra) argi zezan. Argiontzi hura behar da Arrastaluren etxe-obra argitzeko. Ondarrabin orain dela hilabete batzu izan zen Arrastalu.

Itsas olerkia, belarrietan, argiontzi-ekaitza/itsasuntzi-ekaitza bihurtzen da,

Itsasuntzi-ekaitza hegazti-ekaitza bihurtzen da, eta Arrastaluren etxean sartzen da leun leunki. Arrastaluren etxean, argiontziak, izaki bizikor artean, begirada baketsu bat erakusten digu.

Tanta txiki bat izan behar gara kua-dro erdian, organismo jaioberri denaren pilpira eta arnasa hartzea entzuteko. Haren perla bizikor batetan egon, erraiak edo biologik pitxiak diruditela.

Erakusketak nolabaiteko monotonia izan arren, begiradarekin sartzen zarenean, mundu isiltsu eta eder hortara, zer hukimena, zer kolpe gure begietan! Urrezko argi batetan, perla, udari ohotsuak, biziak bihurtu direla pintatzen du Arrastaluk. Kuadroek zerbait dute: bul-tzadaren inpresioa bezala, bitalidadea hertsiki ez izan arren. Hasieran botere latentea dute, forma gelditsuetan.

Gaztea da, baina Arrastaluren pintzeladetan badago, iadanik, nolabaiteko maixutasuna. Badaude matizen aberas-tasunak, gardentasunak eta, enetzat be-hintzat, badaude doinuka ere. Esan dai-teke, haize batek edo gelditzen ez den oihartzunak ezabatzen duela kuadroaren azala.

Zeru urdin edo gehienetan hori-okre batetan ikusten duzu arratsalde bat sustrai eta zain artean. Sustrai eta zai-nek bihotz edo pilpilaren susmoa man-tentzen dute, arratsalde edo egunsenti argitsuak Arrastalurekin atseden hartze-ko.

Bizitza baketsua eta gelditsua da ha-ren kuadroetan. Zabalak leiho bat erre-galaten digu, ixilik egoteko eta begira-tzeko, botere latenteek prometitzen du-ten edozer jazo arte. Batzutan kuadro osoa ur tanta batetan edo polen ale ba-tetan gertatzen da eta haien barnetan zientzia-fikziozko ipuinak daude ari iza-ten.

Kuadros, astiro mugitzen zientzia-fikziozko ipuinak daude ari izaten.

Kuadroa, astiro mugitzen ari dela dirudi. Sustrai eta zainek, borobil for-mak edo azaleko organoak alikatzen di-tuzte.

Zer ote kuadroa? Zerbait ederra. Tendentzia batetan edo eskola batetan kalifikatzeko edo sailkatzeko garaia joan zaigu iadanik. Zabala-ren eskola haren

buru barruan dago. Neri surrealista bat-zu gogoraerazten dizkit. Baina nor-tzuk? Wolfgang Paalen?, Marx Ernst-en gauza batzu? Ez diot haren influentzia edo iturri bezalakorik izanen denik. Be-har bada antzerako aire bat paseatzen da noizeanbehin artista desberdinen kua-droetatik. Baina Arrastaluren obra pertsonala da. Edertasunari ohostu dio obra hori. Ez da obra oniriko bat. Asmakizun bat da. Ez da abstrazio hu-tsa deitzen dena ere. Badaude aipame-nak sustrai gisakoek ematen dituzten landare formen aipamenak forma organikoak dira behintzat;

Nolabaiteko automatismorekin egi-na dirudi. Kuadroa ornitzeko pintoreak

pintatzen duen bitartean asmatzen du, baina agortu gabe, azkenean agertzen di-ren presupuesto batzuren gainean.

Zer da obra? Ez dakigu, Jakingo ba-genu ez genuke hainbeste maitatuko. Noizean behin arrainen brankiak urrez-ko urez birbiztuak. Edo xoriaren begi-ak arratsaldeko tristura berpizten. Libe-lula baten hegoak argia eta egunsentia-ren haizea gardentzen dute. Udan has-ten den hazia...

Zer da? Zer esan nahi du? Ez dakit Ixil ixilik ene begiek begiratu egiten du-te, eta batzutan ikusten dutena maita-tu egiten dute.

JON SENDAGORTA

ADA EDO IRRIKA

"Heriotza bakartasunaren zati infinitoez osaturiko bilera bat besterik ez da" - V. Nabokof-en "Ada edo Irika" liburutik.

Esaldi oroiterazle hau, etsi etsian itsaskor... egiazki aparteko liburu baten irakurketan barneratzen zaigu.

"Ada edo Irika" autonomiaren, bakartasunaren melankolia da eta honetan datza, batipat, nekegabe liburu hau irensera bultzatzen gaituena. Bakartasunaren melankolia... (artistaren pribilegioa, bizi-rik gelditzen den bakarkeriatar bakarra den kreatzailearen pribilegioa), bakarkeria bakartasunean bihurtzearen bentura mirregarria metamorfosisean gu jaurtiki arte.

Narrazio zabal honek Errusiako Vse-lav Zemski printzearen eta Sofia Temnosiniy printzesaren jatorrizko bi familien historia bilbatuan pixkanaka sartzen gaitu; errelatu korapilotsu baten bidez, zeinean, familia-abar desberdin hautatik bi ondorengo amerikarrak, beren gurasoen amodio galerazirik dela eta, lehengusuak izan beharrean, nebarrebak izatera iristen baitira.

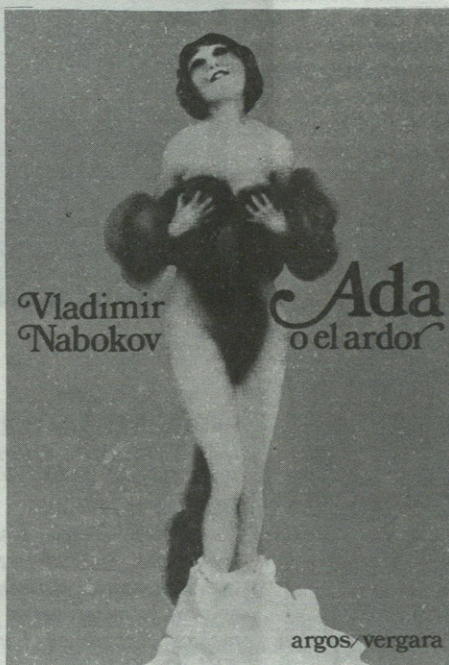
Baina, guzti honek ia ez du axolarik, Tolstoi-ren "Detstvo I Otrochestvo" (Haurtzaro eta Aberri) liburuari oropien benegarria ez bada. Idazle honi, bada, Tolstoi-ri, zeinekin Nabokof lotura hestu hestutan bizi den, in memoriam dedikatzeko dio bere liburua.

Erabat goi mailakoa da; autorea XIX-garren mendeko errusiar narratibaren bidetik abiatzen denez, ez dago mundu batetan murgildurik; non, pertsonaien burruka etengabeak, zuhaitzak, beren haurtzaroko sentsualitatearen lekuko izandakoak, beren sortetxeko inguruak Ardisen, beren irakurketa pasionatuak, beren jolas konplikatuak beti agertzen baitira ezinezko bateratasun kultural baten ondorioa bezala: Amerika eta Errusia.

Dudarik gabe, nobela osoan delikatu-tuki presente azaltzen diren hizkuntza eta inguru desberdinen elkartruke sakon hau, Nabokof beraren historiaren adierazpen bizia baizik ez da.

Nire ale irrikaki eskukatuaren papar eskuinak honela dio:

"Vladimir Nabokof 1901 urtean San Petersburgon (egun Leningrado) jaio zen. Bere aita politikari liberal ezagun bat zen. Urriko Iraultza heltzean, bidaia luze ba-

tzu egiten hasi zen eta hizkuntza erromantze eta eslavoak ikasi zituen Cambridgen. Han bertan 1922.urtean graduatuz gero, European, batez ere, Berlinen bizi izan zen, eta Errusiar etorkinen artean idazle nabarmenatariko bat bezala kontsakratu zen. 1940.ean bere familiarekin EE.UU.etara berraldatu zen. Wellesley College izeneko ikastetxean irakasle izan eta aldi berean Harvard-go Unibertsitatean Entomologia ikertze lanetan iharduteko beka batez baliatu zen. Gero, hamaika urte artean Corwell University-an Errusiako literatur irakasle izan zen. Bere liburu batzu ondoko hauk dira: SPEAK, MEMO—RY, NABOKOF'S DOZEN INVITATION TO A BEHEADING, THE REAL LIFE OF SEBASTIAN KNIGHTm BEND SISTER, LOLITA (fama unibertsala eman ziona), PAL FIRE, DESPAIR eta KING Y QUEEN KNAVE."

Partikulaz partikula, txatalaz txatal, Veen, Van eta Ada nebarrebek mamiki bizi izandako hunkipenak, nerabezen bizi-tza sexual nekaezina, hamabi urte zituztelarik Abuztu baten egun eranskorak agertuz doaz... gauza guzti hauk pertsona heldu batek kontatuak izateko, oroipen biziagiak izan arren.

Honatan datza, hain zuzen ere, Nabokof-en delizia: irakurleok pederastak bihurtzean, bera bezala gure haurtzaroa errekupeatzaren bidetik eta haurtzaro hori gure orainaldiaren ondoan fetxarik gabeko multzo armoniko batetan kokatzaren bidetik abiatzen ez bagara, behintzat.

Era hontaz, lehenbiziko lerrotik azkeneraino nobelaren haria, Ada eta Van-en arteko maitasuna, desarroilatuz doa, denborak beren oropien segundu bat ere borratu ez balu bezala.

Hauze da, bada, gehien miresten gaituena: Nabokof, bizitzaren lehenbiziko irudiak, haien mantentzea, haien isolamendua burbuila uterino eta hilezko batetan, haien autonomia, haien independentzia erreibindikatzen duen pertsona bat da. Eta tresna bezala... BAKARTA-SUNA.

Agian, liburu honen alde atsegingarriena bere jostaketa linguistikoa (ugari eta jostagarri) datza. Bihizkuntz-, hiruhizkuntz-, lauhizkuntz-, murgilhizkuntzatasun miragarritsu batetan, hitzjokuek ere fusio-dispersio eredu bat azaltzen digute: Ardis-go zuhaitzen artean Adaren irrikak (Adas Ardors between Ardis Arbors).

Hitz-joko buruhauskarri eta nabariki bakezale hauek nostalgia sortertzten digute... zeren eta, irakurketa bukatzean, egin nahi izango genukeena, holokaustotan ez, emanaldi oparo batetan baizik, gure elementu linguistikoa hizkuntza pan-unibertsalari eskaintzea izango baitzen.

Ada o el Ardor
Vladimir Nabokof
Librería Editorial Argos, S.A. Barcelona.
GUADALUPE ETXEBARRIA

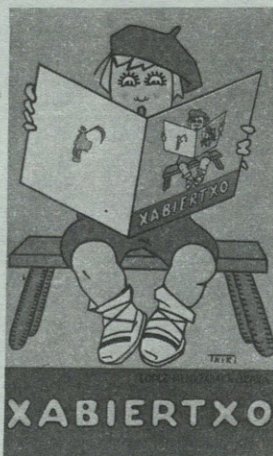
AZAROA · 27 ABENDUA · 4

LIBURUAK

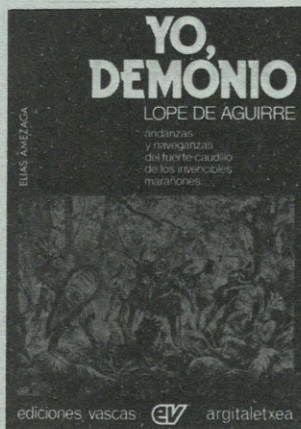
DE GUERNICA A NUEVA YORK PASANDO POR BERLIN, Jose Antonio de Aguirre y Lecube. AXULAR. 430 or., 550 pta. Agirreren liburu ezagun hau ihaz Donibane Lohitzunen egindako argitalpenaren bitartez datorkigu. Liburuaren zatirik haundiena gerra ondorengo garaiair dedikatua dago. Irakurgarria egiten da, batez ere, Agirrek bere ibilerak kontatzen dituenean.

IDAZLAN GUZTIAK, Salvatore Mixelena. EDITORIAL FRANCISCANA ARANZAZU. 466 or., 1.000 pta. Salvatore Mixelenari Donostian, frantziskotarrek antolatutik, eskaini zaion omenaldiarekin batera argitaratu dira haren IDAZLAN GUZTIAK. Karmelo Iturria eta J.A. Gandariasek prestatu dute edizio hau. Biografiaren eta J.A. Gandarias, Joxe Azurmendi eta Eugenio Agirretxeren artikuluen bitartez bere biziaren eta lanen berri ematen da haseran. Liburua osatzen duten zati desberdinen haseran ere, lan bakoitzaren azalpen bat ematen da.

XABIERTXO, Lope Mendizabal, dar Ixaka. LOPEZ MENDIZABAL. 182 or., 250 pta. Hainbat eta Hainbat euskaldunek haurretan euskaraz izan genuen ia liburu bakarra sal-tzen da orain ere. Lehen ezagutu genuenontzat oroigarri polita, batez ere Txikiren marrazkiengatik. Ezagutu ez zutenontzat eta egungo haurrentzat liburu bitxi bat izan daiteke.

YO, DEMONIO, LOPE DE AGIRRE ANDANAZS Y NAVEGANZAS DEL FUERTE CAUDILLO DE LOS INVENCIBLES MARAÑONES. Elías Amezaga, EDICIONES VASCAS. 402 or., Lope de Agirreri buruzko antzerki lan batek —hiru zatitan banatua— eta bi kronikak—bata “benetakoa” eta “faltsoa” bestea— osatzen dute. Bigarren zati horretan egileak Lope de Agirreren izakeraren hainbat puntu aztertzen ditu. Lope de Agirreren ekintzak justifikatu egiten ditu eta beste idazle askok eman dituen ikuspegien kontra dago berea. Hitzaurrean ere argi eta garbi defendatzen du Lope de Agirre; eta agian horregatik debekatu zuten liburu honen lehen argitalpena hemen, 1953an.

LOS ESTUDIOS CIENTÍFICOS EN VERGARA A FINES DEL SIGLO XVIII, Leandro Silván. Gaztelaniaz, euskaraz, frantzesez, ingelesez eta alemanez idatzitako hitzaurreaz, eta beste guztia gaztelaniaz dator liburu honen bigarren argitalpena; “Sociedad Vascongada de Amigos del País” delakoak sortutako “Real Semanario Patriótico de Vergara” inguruan egin ziren lanak azaltzen ditu.

EUSKAL LITERATURA I (XVI-XVII), Joshe Ezibengoa-Patxi Ezkiaga. ETOR., KIMU, saila. 122 or., 175 pta.

Liburu honen bigarren argitalpena. Zorionak; ez baita; zoritxarrez, horrelakorik askotan gertatzen euskal liburuekin.. Lehen ale honetan XVI eta XVII mendeak azaltzen dira. Liburua, KIMU sailako guztiak bezala, gaztetxoentzat dago idatzia bereziki, baina zenbait larrigori ere ez zaio gaizki etorriko.

ALDIZKARIAK

PASAIA GAUR, 6garren. zenbakia, 1977ko azarora. 50 pta.

Benetan interesgarria dator PASAIA GAUR-en 6. zenbaki hau. Gai ugari izateaz aparte —era honetako aldizkarietan sarritan gertatzen ez den gauza— oso lan onak dakartza. Adibidez, “Subnormalidad y sexualidad”, Gerardo Sainzek egina, “Asociación Nacional Sueca para la Salud Mental”ek eginiko estudio baten laburpen gisa; Donostiako Zine Festivalaz Juan Migel Gutierrezek idatzitako artikulua; bitxia “Pasai Donibane poema bat da”, J.A. Legorbururena, erdi serio, erdi umorez, Pasai Donibane deskribatzen dutelarik... Azala eta barruko bi orrialde “Lasarte” itsasuntzian hildakoei eskainiak dira: “...Ez da bakarrik arrazoi humanitario batengatik hemen adierazten baldin badugu gertaera trixte hau, lana egiten hil direnekin eta bere soldatagatik hain prezio gogorra ordaindu dutenekin elkartasun batengatik baizik...”

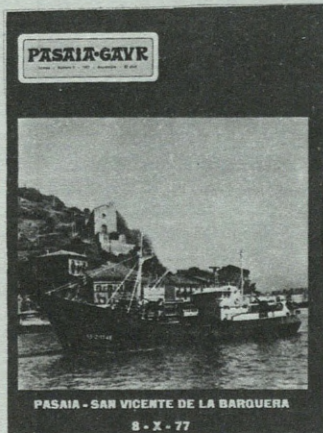

EUSKAL LITERATURA I (XVI-XVII)

Joshe Ezibengoa - Patxi Ezkiaga

ETOR

KIMU saila

bal, Lizaso eta Lopategi bertsolariek, EKINTZA taldeak eta Iparraldeko Bordagaray anaiek. Ondoren trikitixa, Martin eta Egañazpirekin. Hilaren 27an, goizeko 9etan ibilaldi neurtua, bost orduz Aralarren zehar; eguerdiko ordubetetan eta arratsaldeko 4,30etan EKINTZA taldearen saioak; 4,30etan pelota partida, Lazkano-Unsain, Galarza-Tolosa; 6etan trikitixa Martin eta Egañazpirekin.

Oharra: aterpea izango da.

AZALA

ERDIBIDEA BEHAR. Hori izan da, beste mila gauzaren artean, Leizaola jaunak bere elkarrizketan adierazi diguna. Egun aurreautonomia, "Consejo General" delakoa e.a. direla eta, Leizaolak badu zer esanik. Horrexegatik ekarri dugu aste honetako zenbakira eta azalean jarri. Argazkia -barrukoak bezala- ENBATAko Filipe Etxeberrirena da. Azalaren diseinua, Roturena.

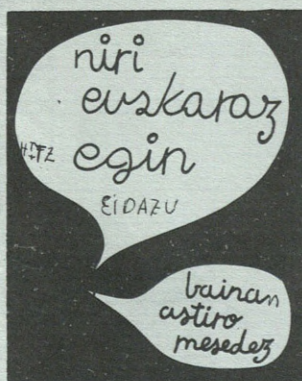
EUSKO LURRA. 1977ko azaroa.

EUSKO ABERTZALE EKINTZA (ANV)-ren organoa da hau. Zenbaki honetan interresgarria 3. orrialdeko "Nora goaz"? artikulua -gaztelaniaz- "Igoria" k firmatua da; baita Bilboko urriaren 7ko manifestaldiari buruzko informazioa. Gainontzean, gehiena alderdiaren ekintzei buruz doa: ANVren aurreautonomi proiektuari buruzko alternatiba, e a.

DISKOAK

ETXAMENDI-LARRALDE. EGIA. Kaseta, Iparraldeko bi kantari hauek beren abestirik ezagunenetarikoekin -YUP LA LA adibidez- atara berri dute kaseta hau. Kanta gehienek musika eta hitzak Etxemendirenak dira, moldaketa batzutan G. Luc-en laguntza duelarik. Etxamendi eta Larralderi, zoritxarrez, askotan entzuterik izaten ez dugunez gero, ondo etorriko da kaseta hau, baina, dena dela, zuzenean entzutea atseginago zaigu.

ETA BESTE

IHARDUNAK

AMEZKETAN, bertako seme zen Jon Etxeberriaren -Beltzaren- eta Pagazurtunduaren heriotzen laugarren urtea betetzen dela eta, aste kultural bat antolatu dute. Hilaren 21etik 26ra bitartean hitzaldiak izanen dira, gai politiko eta ekonomikoek. Hilaren 26an berriz, gaueko 9,30etan, jaialdia, ondokoek parte hartuko dutelarik: Amuriza, Igarza-

Algorta aldean atera dute eranskailu hau, "Niri euskaraz egin, baina astiro mesedez". Jabeak, euskaldunberrri bera, bere seilua erantsi dio: "Niri euskaraz hitz egin eidazu..."

donapaleun lehen maila ez dugu hetsiko !

Zainetan irakitzen ari da odola
Ez dakigu oraindik epelaz nola
Egia gure baitan esperantz dagola
Donapaleun bait dugu umen ikastola.

Amikuzen jendea etsiturik zagon
Alkarrerri euskaraz ez zion "egun on"!
Arrotzari lotuak emazte ta gizon
"Beharko dugu jalgi" ahapez ginion...

Udakzen eder hartan soinu alai bazen
Coria ere zoan gora Amikuzen
Txalapartak mendian urrun ziren ozen
Ikastola bat sortu zelarik Garruzen.

Zein den gauza haundia horren ikustea
Haurrak bere bizian erdara uztea
Burraso, erakaslek dute sinestea
Guk euskara horrela denek ikastea

Aurten ikastola da pollit emendatu
Lehen mailekoa te bait dute altxatu
Amikuzen laminak alai du kantatu
"Horrela behar dugu euskara salbatu..."

Joseba, Maite, Kaiet, Panpi, Santiana
Ezin ditzazket denak deitu bana-bana
Anderenoek, Yvette, Odette eta Jana
Euskara zure alde deramate lana.

Haur horien aurrean naiz ahalgegarri,
Nere gogoan bait da ilun hotza jarri:
Erdarak lepoan dit uztarri ezarri
Nere erdalduntzea zait deitarragarri!

Amaren eskutikan lasterka badoa
Herri ikastolara pozetan haurtxoa
Irria ezpainetan bihotzan goxoa
Iduri airatzen den mendiko urtxoa

Frantzes Lendakariak zeraukun agindu
Laguntza izugarri baina fu egin du
Ahoetan euskarak maitasunez mindu
Umen irria bait da doi batez samindu.

Beha gaur egun zer den gure bekatua
Hortaz akademia dago nekatua
Gure haurra euskaraz da eskolatua
Hori digute atzo hek debekatua

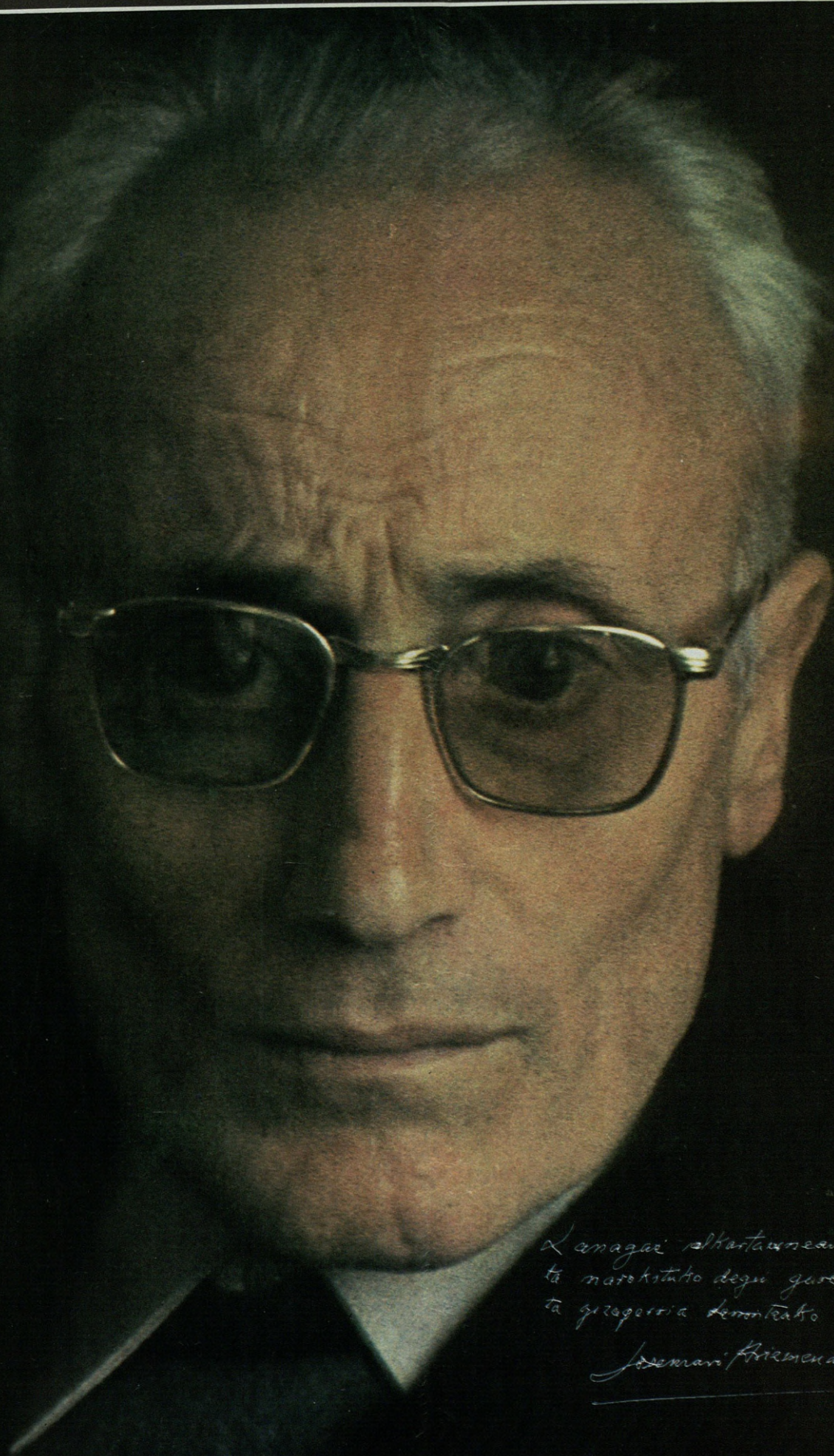
Ikastolaren bidez libra loretxoa
Euskaraz mintzatzea da gure deretxoa...
Arratza bildur dago bai zutaz haurtxoa
Ikusten bait duzutan askapen urtxoa

Aditu dugu gauaz eder harrabotsa,
Haize garbiak duen maitasunko hatsa
Derauku auhenean "euskaldun ez lotsa
Segi ikastolekin kartsuki urhatsa..."

ITXARO BORDA AMIKUZTAR.

Herriarekin - Herriarentzat. CAJA LABORAL

*«Anagaitz elkartasunean ezarritako
ta martxatutako degu garai luze baten
ta geroztik berotutako»*

Jose Maria Arizmendi Arrieta

ederrak bezain egokiak

Gaurko sukaldea ez da garai batetako gure amonek beren kuzinaketak egiten zituzten, usaitu eta keez estalitako leku desegoki baten antzekoa.

Gaur garbitze errezeko toki egoki bat da. Gauza bakoitzak bere apala du, eta familiak bere bizitza leku apain eta atseginean dagi.

YANY-k, bere era askotako modelo eta koloreen bidez, sukaldea atsegina ezezik, lanerako eroso izaten ere lagundu du; eta bere sukalderako erredizak ederrak ezezik egokiak izan arazten saiatzen da merkatuan diren azken hitzeko lagungailuak erruz erantzirik.

MUEBLES DE COCINA